

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

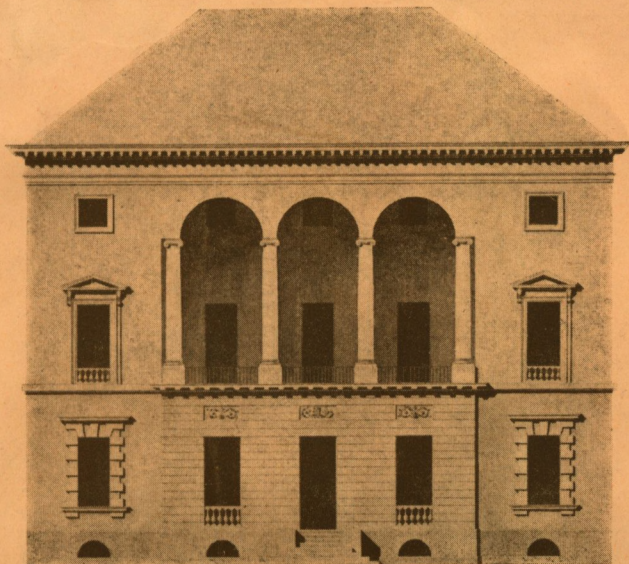
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

JULIE GRÜNER
født Ræder

MINDER FRA MINE
BEDSTEFORÆLDRES HJEM
I DET DANSKE
ALTONA

UDGIVET AF FRANCISKA GRÜNER
VED ALBERT FABRITIUS OG
H. TOPSØE-JENSEN

G·E·C Gads Forlag · København

JULIE GRÜNER

født Ræder

MINDER FRA MINE
BEDSTEFORÆLDRES HJEM
I DET DANSKE
ALTONA

UDGIVET AF FRANCISKA GRÜNER

VED ALBERT FABRITIUS OG

H. TOPSØE-JENSEN

KØBENHAVN

G·E·C GADS FORLAG

1958

*Stamtauleoversigten er opstillet af Otto von Rosen
Typografien ved Erik Ellegaard Frederiksen*

*Sat og trykt i
A. Rasmussens Bogtrykkeri
Ringkjøbing*

INDHOLD

<i>Forord</i>	<i>side 7</i>
<i>Oversigt over den Baur'ske slægtskreds. Af Otto von Rosen</i>	<i>9</i>
<i>Gamlemu. Af Franziska Grüner</i>	<i>13</i>
<i>Julie Grüner, født Ræder: Minder fra mine Bedsteforældres Hjem i det danske Altona</i>	<i>21</i>
<i>Tillæg. Ved Franziska Grüner</i>	<i>163</i>
<i>Noter</i>	<i>175</i>
<i>Register</i>	<i>187</i>
<i>Illustrationsfortegnelse</i>	<i>195</i>

FORORD

Frøken Franciska Grüner, Vemmetofte, har venligst stillet sin moders optegnelser fra det Baur'ske hjem i Altona og Blankenese til rådighed til offentliggørelse. Manuskriptet bringes her i frøken Grüners ramme, indledet af hendes eget erindringsbillede af »Gamlemu« — oberstinde Amalie Ræder, født Baur (1810—95) — og afsluttet med et par små, fremmede skildringer af det samme hus.

Som bidrag til belysning af det kulturliv, der under påvirkning af tyske rigmænds forfinede levevis udfoldede sig i 1840'ernes og 1850'ernes Altona, endnu på dansk grund og i de af C. F. Hansen skabte omgivelser, turde det foreliggende memoireværk være af betydelig kulturhistorisk interesse.

Albert Fabritius

H. Topsøe-Jensen

Denne Bog maa ikke betragtes som et egentligt Kildeskrift. Min Moder har skrevet den til sine Børn paa vor Opfordring, og det har aldrig været i hendes Tanke, at den skulde komme udenfor den snævraste Kreds.

Hun har skrevet den vistnok sidst i 1890'erne uden at have Dagbøger eller Optegnelser at støtte sig til, og har skildret Mennesker og Omgivelser, som de levede i hendes Indre. Hukommelsen kan have svigtet, Billederne have forskubbet sig eller i Fantasien antaget større eller mindre Dimensioner — men i det store og Hele giver Skildringen et klart og levende Indtryk af Familien og Livet i Altona, vor sydligste Grænsepost, som det levedes i 1840'erne og 50'erne i Aarene kort før Krigen i 1864.

Som et Kulturbillede fra den Tid kan Bogen have sin Berettigelse til at fremkomme og forhaabentlig vække Interesse hos en Del Læsere.

Mit svigtende Syn har desværre hindret mig i at arbejde med Bogen; jeg har maattet nøjes med at faa den forelæst.

Enkelte Afsnit i Teksten er udeladt, og jeg har føjet nogle Anmærkninger til.

Min Slægtning, Otto von Rosen, har ydet mig en værdifuld Bistand ved Udgivelsen og ham skylder jeg en oprigtig Tak ogsaa for godt Samarbejde.

Vemmetofte i Marts 1957

Franciska Grüner

OVERSIGT OVER DEN BAUR'SKE SLÆGTSKREDS
af Otto von Rosen

Første Slægtled

Johann Daniel Baur, f. ca. 1670, d. 25. April 1721.
Guldsmed og Møntmester i Stuttgart.
Gift 9. Maj 1699 med *Maria Magdalena Drissler*,
d. 15. Juli 1729.

Andet Slægtled

Johann Daniel Baur, f. 27. Maj 1700, d. 10. Marts 1774.
Købmand, Borgmester i Altona, Etatsraad.
Gift 1. Gang 30. November 1729 med *Anna Gesa Neuhaus*,
f. 27. Oktober 1713, d. 17. December 1737.
Gift 2. Gang 24. Januar 1747 med *Margaretha Lohe*,
d. 19. Juni 1769.

Tredje Slægtled

Johann Hinrich Baur, f. 30. December 1730, d. 20. December 1819.
Banquier, Borgmester i Altona, Konferentsraad.
Gift 23. December 1759 med *Maria Magdalena Droop*,
f. 23. Maj 1739, d. 11. Juli 1810.

Fjerde Slægtled

Georg Friedrich Baur, f. 23. November 1768, d. 14. Marts 1865.
Banquier, Konferentsraad, Dr. jur. h. c.
Gift 3. Oktober 1797 med *Marianne Heise*,
f. 21. Oktober 1781, d. 28. Marts 1851.

Børn, se Femte Slægtled, 1—11.

Femte Slægtled

1. *Johann Heinrich Baur*, f. 4. December 1800, d. 26. Juli 1858.
Senator i Altona.
Gift 24. April 1830 med *Pauline Eleonore Wattenbach*,
f. 24. September 1805, d. 30. December 1853.
2. *Marie Emilie Baur*, f. 1. August 1802, d. 9. December 1825.
Gift 24. Marts 1825 med Dr. jur. *Johann Martin Lappenberg*,
f. 30. Juli 1794, d. 28. November 1865.

3. *Georg Friedrich Baur*, f. 17. Maj 1804, d. 6. September 1887.
Etatsraad, Dr. jur.
Gift 28. December 1837 med *Caroline Amélie de Chapeaurouge*,
f. 22. Juli 1819, d. 7. Oktober 1877.
4. *Helene Therese Baur*, f. 17. Marts 1806, d. 17. Februar 1847.
Gift 5. Juni 1826 med Professor *Franz Wolfgang Adam Ultrich*,
f. 21. Februar 1795, d. 21. Februar 1880.
5. *Marianne Louise Baur*, f. 15. Juli 1808, d. 2. April 1849.
Gift 30. Maj 1827 med Dr. jur. *Johann Martin Lappenberg*,
f. 30. Juli 1794, d. 28. November 1865.
6. *Amalie Baur*, f. 2. Februar 1810, d. 9. December 1895.
Gift 9. Oktober 1833 med Oberst *Jacob Thode Ræder*,
f. 11. Februar 1798, d. 18. Juli 1853.
Børn, se Sjette Slægtled I, 1–7.
7. *Juliane Georgine Baur*, f. 2. Juni 1812, d. 21. April 1894.
Gift 29. Juli 1837 med Generalkonsul *Adolph von Hildebrandt*,
f. 16. Juni 1807, d. 3. Januar 1875.
8. *Elise Victorine Baur*, f. 12. April 1814, d. 31. August 1894.
Gift 11. Juni 1840 med Generallieutenant *Johann Philip Thomas Ræder*,
f. 25. April 1795, d. 13. November 1869.
Børn, se Sjette Slægtled II, 1–6.
9. *Sophie Henriette Baur*, f. 22. April 1817, d. 24. Oktober 1886.
Gift 3. Oktober 1840 med Dr. jur. *Eduard von Hildebrandt*,
f. 22. Maj 1811, d. 27. December 1883.
10. *Auguste Caecilie Baur*, f. 14. Juni 1821, d. 20. April 1895.
11. *Franz Johannes Baur*, f. 6. Januar 1825, d. 27. April 1902.
Banquier i Altona.
Gift 20. Maj 1857 med *Sophie Ernestine Ottilie von Hedemann*,
f. 12. Juni 1838, d. 7. Marts 1911.

Sjette Slægtled

I

Amalie Bours Børn med Jacob Thode Ræder:

1. *Johan Georg Frederik Ræder*, f. 16. August 1834, d. 6. April 1909.
Kontorchef i Københavns Magistrat, Justitsraad.
Gift 1. Gang 3. November 1866 med *Birgitte Cathinka von Holstein*,
f. 1. Maj 1840, d. 17. September 1874.

- Gift 2. Gang 25. Februar 1881 med *Agnes Elise Albertha Helsted*,
f. 3. Oktober 1848, d. 2. December 1929.
2. *Anna Helene Juliane (Julie) Ræder*, f. 6. Maj 1836, d. 2. August 1914.
Gift 18. Februar 1873 med Kammerherre, Hofjægermester, Oberstløjtnant *Hans Gustav Grüner*, Ejer af Høstemark og Egense Kloster.
f. 25. Maj 1827, d. 24. Februar 1897.
3. *Carl Gustav Waldemar Ræder*, f. 16. Juli 1837, d. 21. December 1887.
Ejer af Dyrehavegaard ved Kolding.
Gift 18. Maj 1866 med *Bertha Othilie Aarestrup*,
f. 14. December 1840, d. 2. December 1926.
4. *Caroline Amalie Ræder*, f. 8. November 1838, d. 6. August 1906.
Gift 9. Juni 1860 med Kammerherre, Professor *Ferdinand Meldahl*,
f. 16. Marts 1827, d. 3. Februar 1908.
5. *Franziska Margrethe Marianne Ræder*, f. 13. Oktober 1841, d. 16. Juni 1927.
Gift 8. Maj 1867 med norsk Generalmajor *Hans Jacob (Jac) Theodor Wilhelm Ræder*, f. 19. September 1831, d. 3. Juni 1920.
6. *Oscar Alexander Ræder*, f. 12. Juni 1844, d. 16. November 1877.
Mag. art., Vicekonsul i Rom.
Gift 8. September 1874 med *Agnes Elise Albertha Helsted*,
f. 3. Oktober 1848, d. 2. December 1929.
7. *Henrik Maximilian Albert Ræder*, f. 16. November 1852, d. 25. Januar 1926.

II

Elise Victorine Baur's Børn med Johann Philip Thomas Ræder:

1. *Marianne Elise Nicoline Catharine Ræder*, f. 28. Maj 1841, d. 30. Sept. 1921.
Gift 30. Januar 1863 med Kammerherre, Overpræsident i Flensborg, Folketingsmand, Ejer af Hendriksholm *Sophus Gottlieb Anton Carl von Rosen*, f. 9. September 1819, d. 7. December 1891.
2. *Johan Carl Friedrich (Fritz) Baur Ræder*, f. 4. Februar 1843, d. 24. November 1928. Hofjægermester, cand. jur., Ejer af Palstrup.
Gift 30. Januar 1872 med *Thyra Valborg Dinesen*, f. 21. Juni 1847, d. 24. Februar 1929.
3. *Therese Caroline Auguste Jacobine Ræder*, f. 25. Juni 1847, d. 23. Maj 1910.

- Gift 2. Juni 1866 med Kammerherre, Oberst *Jacob Eduard Carl von Rosen*, f. 24. Januar 1833, d. 27. Juni 1902.
4. *Georg Axel Christian Severin Ræder*, f. 4. September 1848, d. 31. Oktober 1880. Ejer af Baadesgaard paa Lolland.
Gift 10. Juni 1874 med *Malvine Sophie Benedicte Auguste Berner*, f. 21. Oktober 1855, d. 4. Juli 1904.
5. *Julius Erik Philip Victor Ræder*, f. 28. August 1850, d. 6. Marts 1918.
Læge.
Gift 25. August 1879 med *Marie Josephine Hedevig Gynther*, f. 24. Marts 1854, d. 30. Januar 1933.
6. *Johannes Georg Philip Ræder*, f. 9. Juli 1853, d. 19. April 1861.

GAMLEMU

Gamlemu forekom os Børn, da vi var smaa, som en rar og hyggelig gammel Fe, der boede i en yndig Have med Roser, Heliotroper, Reseda, Lavendler og mange andre duftende Blomster. Paa Plænen stod der en Hænge-Elm, hvis Grene voksede helt ned til Jorden. Derinde under Træet var der mørkt og svalt og her boede Nathanael, Israeliten uden Svig. Man var ganske alene, kun Gud kunde se En. I Baghaven var der lange Rækker af Jordbærbede og store, røde Jordbær kiggede frem mellem de grønne Blade. Der var ogsaa en Mængde Hindbærbuske. Gamlemu plukkede selv alle Jordbærrene og Hindbærrene og vilde ikke have at nogen skulde hjælpe hende; men hvor smagte de dog dejligt til Middagsmaden!

Gamlemus Landsted laa op ad Dyrehaven bag ved Traktørstedet Fortunen. Først kom Meldahls Hus, bygget i Stil som Schwarzwaldhusene, saa kom Gamlemus Hus med et Taarn, fra hvis lange Vinduesrækker man saa til de fire Verdenshjørner ud over Landet, men mod Øst stængede Skoven for videre Udsigt; og til allersidst kom Gartnerens Hus med Køkkenhaven.

Gamlemus Hus var saa hyggeligt indrettet og havde mange Værelser deriblandt flere Gæsteværelser; men det aller yndigste var dog hendes Sovekammer med Gardinseng og blomstrede Cretonnebetræk paa Møblerne; udenfor var der en stor Altan i hele Værelsets Bredde. Det er dog vist kun en enkelt Gang, jeg som lille har været derinde, men det stod for mig som noget saa dejligt. Alle vi Fætre og Kusiner tumlede os i Haven, og morsomt var det, naar de »jyske Børn«, Onkel Gustav og Tante Othilies Børn fra

Dyrehavegaard ved Kolding, kom paa Besøg. Engang om Sommeren kom ogsaa »de norske Børn« herved med deres Moder Tante Franzisca, og vi beundrede Karen og Ellen, der havde saa fine Klæder — og saa talte de norsk!

Men saa paa een Gang hed de »de svenske Børn«, de flyttede nemlig til Stockholm, idet deres Fader, Onkel Jac, som norsk Officer skulde gøre Tjeneste hos Kong Oscar II. (Det var i Unionstiden). Børnene gik nu i svensk Skole og talte svensk og de lærte os at synge »Du gamla, du fria, du fjällhöga Nord« og »Gubben Noah«. Ja, det var altsammen saa mærkeligt!

Gamlemu kunde fortælle »Sniksnakhistorier« for sine Børne- og Oldebørn; hun lavede dem lige med det samme og alle mulige Mennesker var med deri, som f. Eks. hendes Læge Dr. Carøe og Tjeneren Berg, det var de mærkeligste og morsomste Oplevelser de havde. Men der var en mystisk Person, som ogsaa kunde forekomme i Fortællingerne, Fru Holle, vistnok en Skikkelse fra den tyske Mythe og man var lidt bange, naar man hørte om hende. Gamlemu fortalte mig, at naar hun om Natten stod op og gik ud paa sin Altan, stod Fru Holle neden under og kiggede op. Hun holdt Forklædet frem og Gamlemu kastede Penge ned til hende. Jeg sagde, at jeg havde en 5 Øre derhjemme, den vilde jeg give Gamlemu, saa hun kunde kaste den ned til Fru Holle.

Gamlemu var en god Fodgænger, d. v. s. hun gik ikke, men løb for det meste og med smaa bitte Trin. Hun havde i sin Tid gennemstrefjet alle Skovene omkring Fortunen og den tilstødende Omegn sammen med sin kære Søn Oscar, der døde i Rom, og senere med andre af Familien og besøgende Venner. Endnu i sin høje Alder kunde Gamlemu gaa lange Ture og gjorde os unge næsten til Skamme. Men ved enhver Bænk maatte vi gøre Holdt og hvile et Par Minutter, inden vi løb videre.

Gamlemu havde en lang Nøddekæp i Haanden, skaaret af Buskene i Haven og vi andre fulgte hende ogsaa forsynet med saadanne Kæppe. Folk maa have fundet os et mærkeligt Kompagni, men Gamlemu var det aldeles ligegyldigt, hvad Folk maatte tænke.

Gamlemus Vinterbolig i København var i Nr. 11 paa St. Annæ Plads i den Bornemannske Ejendom.

En fornem bred Trappe førte op gennem Etagerne og der var ingen Navneplader paa Dørene, det ansaas for ordinært og alt for praktisk — man havde jo altid Portneren, der kunde give Besked.

Naar man ringede paa Klokken hos Gamlemu, kom Tjeneren Berg frem, han smilede og talte norsk. Inde i den rummelige Forstue med to Vinduer ud til Gaarden stod et smukt Mahogni-Linnedskab, et af de 5 engelske Skabe fra Altona, som omtales i Bogen. Det findes nu i Kunstindustri-museet i København. Fra Forstuen førte en Fløjdør ind til den store Sal. Den havde 3 Vinduer ud til St. Annæ Plads. Jeg synes Solen altid skinnede derinde og i Vindueskarmen stod der Blomsterpotter og Hyacinter i brogede Glas — og hvor de duftede! Væggene var hvide med Guldlister og der var mange smukke Malerier af Datidens første Kunstnere. I Dagligstuen hang et stort Billede, malet af Otto Bache, det forestillede en Søndag hos Gamlemu, hvor hun sidder ved Lampen omgivet af sine Børn, Svigerbørn og de Meldahlske Børn. Det vakte stor Opmærksomhed paa Udstillingen paa Charlottenborg og min Moder fortalte altid, at Bache slog igennem med det Kunstværk. Det ejes nu af Gamlemus ældste Oldebarn, Generalmajor Joh. Daniel Ste-mann. Bordet med Sofa og Stole omkring stod udfor det midterste Vindue og henne i et Hjørne af Salen ved et mindre Bord sad Gamlemu med sit Sytøj. Ved Besøgene tog hun venligt imod os, og saa var det spændende, om vi blev trak-

teret. Men saa gik Døren op, og Stuepigen Marie kom ind med en Bakke med Vin og Kager, enten Jødekager eller Gamlemus »Esser«, S-formede Vanillekager, som Kokkepigen Sophie havde bagt.

Jeg syntes, det var Verdens dejligste Kager.

En hyggelig Dagligstue laa ved Siden af Salen og derfra kom man ind i Spisestuen, der vendte mod Gaarden. Derinde hang de 5 store Malerier, som Gamlemu havde faaet med sig hjemmefra, da hun blev gift. De 2 forestillede Motiver fra Hamburgs Omegn, 3 var italienske Landskaber.

I Spisestuen legede vi Børn alle Slags vilde og støjende Lege, anført af Knud Meldahl.

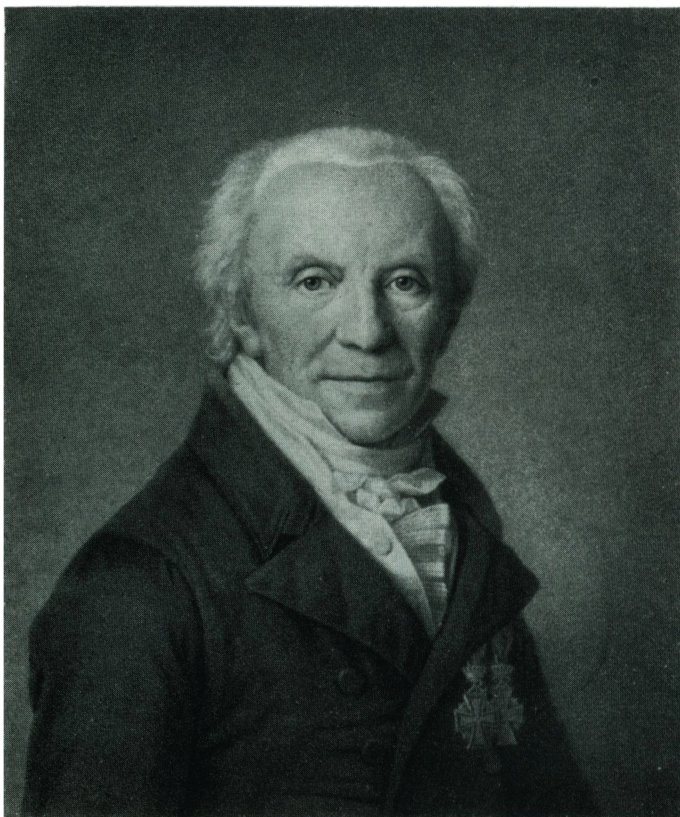
Ja, hvor har vi moret os der og hvor var det mærkeligt, at Stolene holdt til den Medfart, for de forekom i næsten alle Legene. Men den tyske Minister, der boede i Lejligheden nedenunder, blev vred og sendte Bud op om at faa Ro. Berg kom højtideligt ind og meldte os det. Men saa snart Skrækken havde sat sig hos os, begyndte Spektaklerne igen.

Gamlemu var saa flittig. Straks om Morgenen satte hun sig til sit Cannevas-Broderi, som hun gik helt op i, mange Tæpper har hun syet til Familie og Venner. Naar Meldahls rejste til Italien, tegnede Tante Molly Mønstrene paa Mo-saikgulvene af til sin Moders Broderier.

Her vil jeg springe tilbage i Tiden og indskyde en lille Episode, min Moder har fortalt mig fra sin Barndom. Efter Middagen plejede Gamlemu at lægge sig hen paa Sofaen og hvile en kort Tid. Hun tog Skoene af og Børnene varmede dem ved Kakkellovnen. Engang kom de til at tænke paa: Bare Mama ikke dør, og vi bliver alene. De gik saa hen til hende og fortalte om deres Frygt og sagde: og hvem skal saa strikke Strømper til os? Men Gamlemu trøstede dem og sagde: Jeg skal nok strikke Strømper til Jer i Himlen og kaste dem ned med Roser. Saa blev de beroligede.

**Erindringernes Forfatter, Julie Gruner, født Ræder
Tegning af Otto Bache**

Palmaillens Arkitekt, C.F.Hansen
Stik af Gröger efter Maleri af samme

Gamlemu var en barnlig og i Grunden uselvstændig Natur. Hun klyngede sig til sin elskede Datter, Male (Tante Molly), hos hvem hun fik Raad og Støtte. Men sød var Gamlemu og fuld af alle Slags Løjer og pudsige Indfald. Hun lærte aldrig at tale det danske Sprog korrekt, og mange af hendes snurrige Ord og Vendinger lever endnu i Familien.

Mange Sorger har Gamlemu haft og mange Taarer har hun grædt. Det var et frygteligt Slag for hende, da hun Sommeren 1853 i Altona, hvor hun opholdt sig med 5 Børn, fik Bud om, at hendes Mand var død af Koleraen. Hendes Mand, som hun elskede lidenskabeligt, var hendes trofaste Støtte, der bar hende paa Hænderne, var pludselig revet bort og hun stod nu tilbage med 7 temperamentsfulde Børn, hvoraf der var flere hun slet ikke forstod og dem skulde hun være alene om at opdrage og føre videre i Livet. Ogsaa for Børnene var det et stort Tab. Faderen elskede sine Børn og de saa op til ham og elskede ham, trods hans forfærdelige Strengthed.

At hendes yngste Søn Albert, hendes Kælebarn, som ung Student blev uheldelig sindsyg, gik hende dybt til Hjerte og hun ophørte aldrig at haabe paa hans Helbredelse. Gamlemus Tungsind fik vi først Øje paa, da vi blev voksne, vi saa hende kun fra den lyse og morsomme Side og det var saadan, vi holdt af hende.

Gamlemu holdt af at glæde og overraske, hun lignede, som omtalt, en god Fé, der glædede med sine Gaver. Hun kunde forstaa og føle for dem, der kæmpede med Udkommet. Selv havde hun under Trearskrigen, mens hendes Mand var i Felten, maattet administrere Pengene og det var tit meget svært, uvant som hun var dertil, at føre den store Husholdning med de mange Børn og flere Tjenestefolk gennem Dyrtid. Den Lektie glemte Gamlemu ikke senere i sine

gode Dage. Hun var rundhaandet til at give, men blev ogsaa misbrugt af Folk, der benyttede sig af hendes gode Hjerte.

Min Bedstefader, der som Officer maatte blive paa sin Post i den kolerabefængte By, havde sine to ældste Sønner hos sig, da de skulde passe deres Skole. Ved Faderens pludselige Død stod Drengene nu alene tilbage. Men saa kom Forældrenes Venner, den senere General Baggesen, Digteren Jens Baggesens Søn, og hans Hustru og hentede dem fra Kolerahuset hjem til sig og deres Børn. Denne Barmhjertighedsgerning glemte Gamlemu aldrig og søgte at gøre godt mod deres Børn. Sophie blev gift med den senere General-løjtnant Marius Hedemann. De var mine Forældres Venner og deres Børn blev vore Venner. Et Oldebarn af General Baggesen boede i mit Hjem de sidste to Aar, inden det blev opløst. Hun var en god Hjælp og Støtte, indtil jeg flyttede til Vemmetofte.

Her maa jeg fortælle et lille Træk af Gamlemus Maade at overraske og glæde paa. Gamlemus og vor alles gode Veninde, Minna Baggesen boede en Sommer som Gæst hos Gamlemu paa Fortunen. Der skulde en Dag holdes en Auktion i København, hvor blandt andet et Sølvkaffestel, der havde tilhørt Minnas Bedstefader, Digteren Jens Baggesen, skulde under Hammeren. Minna havde skrabet sammen alle de Penge, hun kunde anvende derpaa og drog ind til Byen med godt Mod. Men imens havde Gamlemu instrueret sin Rengøringskone, Madam Sommersted, og sendt hende til Auktionen for at købe Stellet, ligegyldigt hvad det skulde koste. Minna kom nu tilbage i et frygteligt Humør, Sølvstøjet havde hun ikke kunnet redde; hver Gang hun bød paa det, var der en ækel Kone, der bød hende over og til sidst havde hun maattet strække Gevær. Men hvad skete? Da Minna kom ind til Middagsbordet, stod der paa hendes Plads en Op-

dækning af hendes kære Sølvtoj, stor var naturligvis hendes Glæde.

Paa sig selv og sine Fornødenheder sparede Gamlemu derimod; hun var af Naturen fordringsløs, men i Husførelsen mærkede man ingen Smaalighed, alt gik her smukt og roligt til, som i velstaaende Huse og de gode Tjenestefolk blev der i mange Aar.

Søndagene hos Gamlemu, hvor hun samlede Familien og gerne inviterede nogle af Husets mange Venner med, var Ugens Begivenhed for os. Og vi Børn, til hvis faste Stok ogsaa mine Halvsøstre Gustava og Marie hørte, morede os dejligt med hinanden.

Vi mindedes senere med Taknemlighed de hyggelige og fornøjelige Søndagsmiddage hos Gamlemu.

De Baand, som her blev knyttet imellem os, holdt Livet igennem. Men mange af os er allerede gaaet bort. Vi er nu kun 3 tilbage af den muntre Flok og snart vil ogsaa vor Livstraad være spundet til Ende og Græsset brede sig over vore Grave.

★

Denne lille Mindekrans, som jeg har bundet til Gamlemu, rækker jeg til de unge i Familien, Gamlemus Efterkommere, for at de skal faa et Indtryk af deres Stammemoder.

Jeg har forsøgt at skildre Gamlemu set med Barnets Øjne, den gode og venlige gamle Bedstemoder i hendes smukke og hyggelige Hjem, baade i Byen og paa Landet.

Gamlemu var vittig og morsom og havde megen humoristisk Sans; men ved Siden af den muntre Gamlemu var der en anden Gamlemu, der kunde svinge over i Melankoli, Bekymring og Ængstelse og Sorg, saadan vekslede hendes Sind fra den ene Yderlighed til den anden.

Men nu er den lille Gamlemus urolige og nervøse Hjerte forlængst hørt op med at slaa.

Omend Gamlemu ikke var en Personlighed, udfyldte hun dog en Plads og fik Baandene knyttet fast mellem de unge i Familien, mens hun med Sorg saa, at saa meget var bristet mellem hendes egne Børn og der følte hun sin Afmagt.

Hun efterlod sig en Afskrift til enhver af sine Børn:

Paulus 1. Korinterbrev, Kapitel 13, Kærlighedens Lovsang. Det blev hendes Børnebørn, som i al Skrøbelighed kom til at tage Ordet op.

Maatte dette Ord klinge videre ned gennem de kommende Slægter og — mon ikke — med en Velsignelses-Hilsen fra Gamlemu!

Og jeg vil føje et Ord til, taget fra Jesu Bjergprædiken, Matth. 5, 9. »Salige er de, som stifter Fred«!

Med Hilsen og Ønsket om at Guds Fred maa følge Jer paa Vandringen gennem Livet!

Jeres Tante Citta

ALTONA – BLANKENESE

— disse to Steder vare engang mit og mine Søskenes Eldorado, vort Paradis. Det var vor Bedstefaders Hus, som for os var Indbegrebet af alt skønt og herligt.

Min Bedstefader, *Konferentsraad Georg Fridrich Baur*, min Moders, »Gamlemu's«, Fader, var en anset Købmand og Banquier i Altona, han og Donner var de rigeste Mænd i denne By. Baur efterlod sine 9 overlevende Børn 18 à 20 Millioner Mark. Alt indenfor hans Hus tydede paa stor Rigdom, og alligevel kunde der paa enkelte Punkter findes Stænk af gammeldags Tarvelighed. Hans Fader og dennes Fader igen, havde siddet inde med Millioner, saa i flere Slægtled var man opvokset i Rigdom. Derfor var der intet parvenumæssigt, intet Praleri i Familien, snarere Patriciernes Overlegenhed, Hovmod og Nedladenhed. Min Bedstefader og hans Nærmeste ansaae sig for at være den første Familie i Verden og var utilgængelig, indesluttet, angst for at komme i Berøring med de lavere Stænder.

Et af Familiens Særkende var iøvrigt dyb Melankoli, som ogsaa tildels kan have været Aarsag til, at man aldrig vilde have med Fremmede at gøre, man var sig selv nok.

Min Bedstefader var en fin gammel Mand af stor Danelse og med Interesser paa alle Omraader. Han havde studeret i Göttingen og var bleven Dr. juris, hvorpaa han satte megen Pris. Sine Titler, først som Etatsraad og senere som Konferentsraad, brød han sig derimod slet ikke om.

Han havde en medfødt Kunstsans og Smag, som han med sin Rigdom og sin store Byggelyst fik megen Anvendelse for. Han var meget sær og vanskelig, og hans Børn levede i en stadig Frygt for ham. Han elskede disse sine Børn af Pligt

og gav dem den bedste Opdragelse. Til Døtrene holdt han Gouvernanter i forskellige Tungemaal og Hovmestere til Sønnerne, hvoraf de to ældste ogsaa maatte til Gøttingen og studere, inden de helligede sig Handelsstanden. Men kærtegne sine Børn, det gjorde han aldrig og jeg har hørt en af mine Onkler sige, at han i Grunden undrede sig over, at Faderen aldrig havde forlangt, at hans Børn skulde sige »De« til ham, da de dog stode paa en saa formel Fod med ham.

Man kunde ikke kalde min Bedstefader Tyran eller Despot, han var kun af den gamle Skole, hvor Faderen bestemte alt, og hvor Børnene havde at lystre uden at ræsonnere.

Jeg har hørt om min *Onkel Georg*, at han i sin Ungdom elskede en yndig ung Pige, *Toni Godefroy*, af en rig og anset Familie. Engang i et Middagsselskab gjorde han hende en halv Kærlighedserklæring, som hun tog imod, da hun ogsaa elskede ham. Men, føjede han til, han maatte først tale med sin Fader. Da min Onkel saa vovede at komme til denne med sit Andragende, blev det »rund abgeschlagen«, og han talte aldrig mere med den unge Pige, men sørgede i mange Aar. Hun blev senere gift og blev blind i en ung Alder; jeg har ofte hørt hende omtale.

Min Bedstefaders Fader, ogsaa en *Konferentsraad Baur* (Johann Hinrich), ejede et stort Hus, egentlig et Palais, i Palmaillen. Palmaillen var en stor Allé af Lindetræer med Kørevej og Fortoug og saa Huse paa begge Sider i Smag med vore Boulevarder. For Enden af Palmaillen laa Theatret.*

Da min Oldefaders Hus gik over til den ældre Søn, *Onkel*

* Efter Gamlemu's Fortælling hidsættes følgende: Gamlemu's Bedstefader, *Johann Hinrich Baur*, boede i et dejligt Hus i Palmaillen. En stor Have hørte dertil med en pragtfuld Allé. Haven gik ned til Elben og laa paa en fremspringende Pynt, saa at man kunde se ned ad Floden, helt til Stade. I

Haven spadserede den gamle Bedstefader med Piskeparyk og en Pibe i Munden og i lange Kravestøvler. Et dejligt Gitter var der for Haven, og paa Porten stod et stort — B — i Gitterværket. Huset arvede hans ældste Søn, Onkel Jean. De tre Sønner, *Johann Daniel* (Onkel Jean), Borgmester og Etatsraad *Johann Heinrich* (Onkel Henri) og *Georg Friedrich* (Fritz), fik hver en stor Formue efter Faderen, og de overtog hans Forretning, da han blev gammel. Jean var intet Handelsgeni og de to Brødre, Henri og Fritz, fik ham ud af Forretningen. Han hævnede sig ved at testamentere hele sin Formue til en Fattigstiftelse, og Huset gik desværre med. Efter Henris Død førte Fritz, Gamlemus' Fader, Handelshuset videre alene.

Om Søndagen var Gamlemu og hendes Søkende meget kede af det, naar det hed sig, at de skulde med i Kirke, for de vilde hellere lege. I Ottensen Kirke havde Familien en lukket Stol paa Pulpituret med grønne Gardiner. Der sad de paa to Bænke, Forældrene, Onkel Jean og hans Kone — Tante Baur, som de kaldte hende — paa den forreste Bænk og Børnene bagved, men de kunde ikke naa ned til Gulvet med deres Ben og gled stadig ned ad Sædet. Det hændte da ogsaa undertiden, at Bænken væltede med dem alle.

Præsterne var gyselige — det var en aandelig død Tid. Der var iskoldt i Kirken, og de stakkels Børn frøs frygteligt. De hørte efter de ældres Sang, hver havde sin Maade at synge paa. Moderen sang ikke rent, Faderen stemte i med en kraftig Bas, Tante Baur sang højt og fint og Onkel Jean sang igen paa sin Manér. Naar Sangen var forbi, underholdt de to Brødre, Jean og Fritz sig om deres Affærer og Børnene hørte altid Ordene »Post« — trække Renter o. l. Onkel Jean havde altid en Nellike eller en Liliekonval i Knap-hullet og et Kræmmerhus med Pebermynte i Lommen, som han trakterede Børnene med, naar han besøgte dem.

Om Søndagen var de hos den gamle Bedstefader. Aftensmaden serveredes paa et blaat Bord med et Billede af Slaget ved Gibraltar. Der blev spildt Mælk paa Bordet, den flød over Gibraltarlaget (der var ingen Dug paa). Den gamle Bedstefader sad der med sin Pibe og der blev fortalt Anekdoter. Hans Hustru var meget menneskesky, hun og hendes Datter opholdt sig paa deres egne Værelser i negligée. Undertiden viste hun sig i Døren til de andre Stuer. »Hier riechelt nach Stiefelrichte«, sagde hun og forsvandt. Ved at se en Tegning af Familien i deres Stue — som nu ejes af Hans Baur i Flensborg — forstaar man den Lugt af Støvlesværte, for Faderen og alle Sønnerne har lange Kravestøvler paa og Sværten har sikkert ikke været saa god, som den man nu laver. Fra denne gamle Bedstemoder har Familien Baur faaet det melankolske og menneskesky Væsen.

Jean, maatte min Bedstefader selv bygge sig et Hus, Nr. 22 i Palmaillen (det nuværende Nr. 49). Det blev endnu anseligere end hans Faders. Bygmesteren var den dengang berømte *Konferentsraad C.F.Hansen*, den samme som har bygget Raadhuset, Frue Kirke, Christiansborg Slot m. m. i Kjøbenhavn.

Hansen har for min Bedstefader bygget 10 store Huse i Palmaillen foruden det Hus, hvor min Bedstefader selv boede. Man byggede dengang saa grimt, og da min Bedstefaders Skønhedssans ikke kunde taale, at den smukke Palmaille skulde ødelægges, købte han en enorm Grund, en Fjerdedel af Gaden, troer jeg, som begyndte fra hans eget Hus, og lod der opføre de omtalte 10 Huse, alle i samme smukke Stil med græske Portaler over Dør og Vinduer og i kostbart og solidt Materiale.

Hvert Hus var kun beregnet til een Familie og havde 3 Etager; Køkken og Økonomi-Lejligheden var i høje, hvælvede Kældere, Spisestue og Herrens Værelser i Stueetagen, Dagligstue og Selskabsværelser paa 1. Sal, Sove- og Børneværelserne paa 2. Sal.

Alle disse Huse vare bedaarende med Facader mod Nord, Bagsiden laa saa mod Syd og hvert Hus havde her en lys, solrig Gaard med Staldbygning til den ene Side og derpaa en dejlig Have, der gik ned til Elbstrasse, der laa lige ved Elben. Alle Beboelsesværelser og Sovekamre i disse Huse, saavel som i min Bedstefaders egen Bolig, laa mod Syd og havde den skønneste Udsigt over Elben.

Disse Huse bleve beboede af enkelte af min Bedstefaders Børn, og i et af dem boede gerne Overpræsidenten, som i min Barndom var den ansete og bekendte *Grev Blücher-Altona*, et Tilnavn, som han og hans Efterkommere fik. Hans Statue blev efter hans Død opstillet midt i Palmaillen, han havde nok i mange Aar været Overpræsident og gjort

saa meget for Byen Altona. Foran hans Hus stod der en Skildvagt, en dansk Soldat, og til ham nikkede vi altid gennem vort Havegitter, naar han gik op og ned foran det. Vore Fætttere raabte: Hannemann, Hannemann! efter ham. Vi Børn troede det var Løjer eller et Kælenavn og raabte det samme, indtil vi fik at vide, at det var et Spottenavn for de danske Soldater, som var kommen af, at de altid af deres Foresatte blev tiltalte for »han«.

Om min Bedstefaders Forældre har jeg ikke hørt meget. Min Moder har fortalt mig, at der blev arvet en stor Formue efter dem, men at der i den Anledning ikke skete den ringeste Forandring i Huset; naturligvis begrundet paa, at mine Bedsteforældre allerede vare rige nok i sig selv. Min Bedstefaders Moder var en født *Droop* fra Hamburg; hun havde bragt Melankolien og Hypochondrien ind i Familien. Hun og en af hendes Døtre, den lille Tante *Jette*, vare saa menneskesky, at de endte med at lukke sig inde for ikke at se nogen Mennesker. Den lille Tante *Jette* boede tilsidst ganske alene. Min Moder og hendes Søskende have da ofte besøgt hende. Hun holdt saa meget af at give Presenter og skal altid have siddet i en Sofa, ud af hvis Kroge hun saa trak sine Gaver frem, og det var store Ting, lige fra Kjo-ler o. l.

Foruden denne Datter havde Oldeforældrene endnu en ældre Datter, *Caroline*, som blev gift med en Herr *Sieveling*. Hun havde paa sine gamle Dage den Ulykke at blive blind, og dertil kom desuden, at hendes Svingersøn, en Herr *Willink*, spillede Fallit og skilte hende af med hendes store Formue. Samme Herr *Willink* var en Slægtning af den bekendte *Konferentsraad Donner* i Altona og det hed sig altid, at denne var impliceret i den Fallit, hvorfor der var et spændt Forhold imellem Familierne *Baur* og *Donner*. Jeg husker dog mange Aar senere, at den gamle *Donner* gjorde

Visit i Blankenese og blev »naadigen« modtaget. Vor gamle Tante Sieveking maatte nu tildels underholdes af sin Broder, min Bedstefader, og fik saaledes et af hans smukke Huse anvist til Bolig. Dette Hus har formodentlig netop været ledigt. Der blev aldrig gjort et eneste Skridt for at leje et af disse 10 Huse ud, naar det stod ledigt. Husene kunde staa ganske ubeboede i aarevis — det vilde være uhørt, imod Honneuren, om det var bleven bekendtgjort i et Blad, at et af min Bedstefaders Huse kunde faaes til leje. Leiere maatte komme af sig selv, ved et Tilfælde. Det var ikke Spekulationernes Tid dengang, og disse Huse især vare kun blevet byggede, for at ikke Folk uden Smag skulde opføre Bygninger saa tæt op ad min Bedstefaders Hus og derved saare hans Skønhedssans. Sin Rigdom samlede den gamle paa anden Maade, nemlig ved den største Retskaffenhed og Punktighed og ved at være et saa sikkert og anset Navn, saa at al Handel og alle Banquierforretninger udenlands fra strømmede ind til ham.

Men for at komme tilbage til min gamle Tante Sieveking, saa var hun en statelig, fornemt udseende Dame, uagtet hun var ganske tarvelig klædt. Hun var meget elskværdig, og i Gamlemu's Ungdom, skal den Tante have ført et muntert og selskabeligt Hus og Gamlemu har moret sig dejligt paa hendes Baller.

Fætteren, *Heinrich Sieveking*, var en munter Fyr, som gjorde mange Løjer. Tante omgikkes i sine Velmagts Dage Blüchers og de første Familier. Der duftede altid af Rosenblade hos hende, sagde Gamlemu. Hun havde, indtil hun blev fattig, en meget begavet og aandrig Selskabsdame hos sig, en *Mamsel Gøtz*, som havde spillet en stor Rolle i Familien, og hvis Ry altid endnu levede.

Nu boede Tantes Datter, Ernestine, og den uheldige Sviigersøn, Willink, hos hende. Hun stod forresten paa den

bedste Fod af Verden med ham. Han præsiderede altid ved Thebordet, og vi besøgte gerne Tante ved Thetiden, Kl. 6. Saa skar han Brød og smurte lidt Smørrebrød til hende og lavede The. Naar han var færdig med disse Forberedelser, raabte han ganske højt, idet han udtalte S-erne og T-erne saa skarpt: »Mme Sieveking, hier kommt eine Tasse Thee.« Den gamle Dame famlede saa efter Koppen, til hun fik fat i den. Herr Willink henvendte sig saa altid til os andre med de Ord: »Sie trinken wohl keine Thee.« Hvorfor hans Kone eller en voxen Datter ikke skænkede Theen, forstaar jeg ikke. Konen, Ernestine, var ogsaa en latterlig Figur, der talte saa løjerlig; hun satte et Ophold efter hver 3. eller 4. Stavelse; jeg kunde engang tale ligesom hun. Hun holdt forresten saa meget af mig. Hun besøgte os tidt, især til Frokost, og talte da altid om sin ringe Appetit, om den lille bitte Mave, som hun havde, og om sit snævre Svælg, og saa spiste hun ligesaa meget, som alle andre. Hun havde igen en meget grinagtig Datter, der hed *Caroline*, var meget høj og især havde en meget lang Hals, hun lignede i Grunden en Flaske. Hun blev gift med en lille Mand, en Herr v. Bertouch, som begyndte med et Embede paa Føhr.

Min Bedstefader havde to ældre Brødre, Onkel Jean, der som før omtalt, arvede sine Forældres Hus og Onkel Henri. De vare begge døde før min Tid. Onkel Henri var brouilleret med sine Søskende, fordi han havde ægtet en letfærdig Kone, som løb fra ham. Det var dengang en uhørt Skandale. Hans Søn, *Heinrich Baur*, blev ogsaa skilt fra sin Kone, og Heinrichs eneste Barn, en Datter, blev skilt fra sin Mand. Det var altsaa en umulig Familie.

Sønnen *Heinrich* havde engang været nødt til at skille sig af med en dejlig Eiendom, som han havde arvet efter sin Fader, og hans Onkel, min Bedstefader, overtog den. Det var en dejlig Bygning i Nienstädten ved Elben, den laa i en

skøn Park. I min Moders Ungdom har hun boet 7 Somre der med sine Forældre, og hun elskede denne Plet. Det var gamle Hansen, som havde bygget denne Villa. Forfra saa den omtrent ud som Slotskirken i Kjøbenhavn. Gennem en Søjleportal traadte man strax ind i en Spisesal, som fik Lys fra oven fra en Kuppel; Gulvet var belagt med Marmorfliser. I dette Hus boede senere en af min Moders Søstre om Sommeren, Tante Sophie, gift med Herr *Eduard v. Hildebrandt*. Vi Børn kom kun een Gang om Sommeren til Nienstädten, og vi kom der kun for de dejlige Stikkelsbærs Skyld, som voxede i den store Køkkenhave.

Onkel Jean efterlod sig ingen Børn, kun en Enke, som gik under Navn af »die Etatsrätthin« eller Tante Baur. Hun var umaadelig rig, mere end Millionær, men hun havde kun Renterne af Formuen, som efter hendes Død skulde gaa til Børneasylere i Altona, et rent Vanvid i en mindre By. Familien var meget vred over dette Arrangement og der taltes i Aaringer derom.

Tante Baur skal i Begyndelsen af sin Enkestand have været meget generøs. I sine ældre Aar gik hun i Barndom, og jeg husker hende kun i den Tilstand. Hun havde en Selskabsdame, *Mamsel Bertram*, som man beskyldte for at udplyndre hende. Denne Person var iøvrigt ganske udmærket og opofrende imod den gamle Kone. Hun sled sig op for at underholde hende. Hun rejste udenlands med hende, hun kørte hver Dag ud med hende, hun holdt idelig Caffeselskaber. Der anvendtes store Summer paa Haven, som var berømt for sine Roser. Den gamle sagde ikke et fornuftigt Ord og kendte ingen Mennesker. Hun kunde sige et Par Sætninger, naar Mamsel Bertram fik hende til det. Saaledes sagde hun altid: »Mein Garten ist meine Wonne.« Frøkenen elskede hende virkelig og talte uafsladligt for hende. Hun vilde skjule alt det Vaas, som Tante sagde og søgte at for-

klare, hvad den Gamle mente. Hun skændte, naar vi lo over den Komædie.

Mine Forældre havde bedt Tante Baur, dengang hun endnu var fornuftig, til Fadder til min Søster Franziska, og denne fik 1000 Mark banco i Faddergave og senere hvert Aar en Dukke eller en anden Gave. Jeg har saamænd ogsaa engang faaet en sød lille Ring af Tante Baur. Men pludselig hørte alle Gaver op. Der var ingen, som fik det ringeste forærende der i Huset. Det var især de mange Kaffesøstre, som havde nydt godt af den store Rigdom. Mamsel Bertram stod nu alene for Finantserne, og der indførtes et stort Sparesystem, hvad der naturligvis vakte Forargelse og var et yndet Konversationsthema i Familien. Jeg husker, at min Bedstefader paastod, at der altid havde været et Taarn paa hans Forældres Hus, det samme som Tante Baur og Mamsel Bertram nu beboede, og at min Moder straks raabte: »Ja, Farvel, det er Frk. Bertram løbet med.« Onde Tunger fortalte, at samme Dames Svoger byggede mange store Huse i Hamborg, og min vittige Moder bildte sin Fader ind, at det var en hel Gade, som Svogeren byggede, og som han opkaldte die Henriettenstrasse efter Tante Baur. Vor Tante, Generalinde Ræder, troede denne Historie og fortalte den videre og maatte saa senere gendrive den.

Frøken Bertram var en Original i Sprog, i Tale, i Paa-klædning, i Alt. Men god var hun saamænd imod sin gamle Frue. Hun spillede og sang, ja dansede endog for hende. Naa, tilsidst døde Tante Baur, og Frøkenen fik sin Frihed, men hendes egen Alderdom blev sørgelig, idet hun blev lam.

Min Bedstemoder var min Bedstefaders Kusine, hun blev gift ikke fyldt 16 Aar, og havde da allerede været forlovet en Gang før. Hun skal have været meget smuk. Jeg husker hende kun som gigtsvag og sammenkrøben. Hun sad altid i en Fløjels Rullestol, og to Personer maatte bære hende op

og ned ad Trapperne i en Klapstol. Hun var altid klædt i mørke Silkestoffer og havde en stor, hvid Kniplingskappe paa med brede, hvide eller gule Hagebaand. Altid var hun flittig ved et Kanevas Broderi eller ved et snehvidt Strikketøj. Men hvert Arbejde maatte stikkes ind i hendes forkrøblede Hænder, saaledes ogsaa Ske og Gaffel, naar hun spiste. Min Bedstemoder led meget af Gigtsmerter, især om Natten, og hendes Kammerpige, Johanna, var altid meget hensynsløs imod hende, forlod hende, naar hun var i Seng og lod hende ringe mange Gange forgæves, inden hun kom.

Forholdet mellem mine Bedsteforældre var vist kun saa som saa. Han pinte hende med sine Særheder, og saa led han ved, at hun i en Snes Aar havde været saa svag. Men de troede vist, at de elskede hinanden højt. Engang oplevede jeg en Skændescene, som forskrækkede mig meget. Jeg var ene i Værelset med dem. Bedstemoder sad i sin Rullestol og talte højt og heftigt, mens Bedstefader gik op og ned i Vrede og brugte Mund. Han kom altid forbi Kakkellovnen, i hvilken hans lange Frakke hang fast og fik en Rift, og hvergang han passerede Kakkellovnen, blev Riften større, og han trak Frakken til sig i Vrede.

Min Bedstemoder var Datter af den meget afholdte og ansete Borgmester *Johann Arnold Heise* i Hamburg. At være Borgmester eller Maire, som det kaldtes i den gamle, rige Hansestad, var det samme som at være Konge i et lille Kongerige. Altid har jeg hørt den Oldefar omtale som overordentlig dygtig og som Elskværdigheden selv. Der eksisterede mange Historier og Anekdoter om ham. Han havde været 3 Gange gift. Dengang hans sidste Kone døde, og man spurgte ham om, hvor man skulde sætte Liget hen, svarede han ærgerligt: »Men ved I da ikke, at jeg plejer at sætte Ligene af mine Koner ind i det gule Værelse.«

Engang, da han sad i Raadet, kom der et Bud og meldte

ham, at hans Kone havde født et Barn. »Det er godt,« sagde han og fortsatte sit Arbejde. Senere paa Dagen blev der meldt ham, at der var kommet et Barn til. »Det er godt,« svarede han igen; men da der saa blev meldt ham et 3. Barns Fødsel, foer han op og raabte: »Nej, nu maa jeg hjem, ellers faaer det ingen Ende.«*

Oldefaders Hus laa paa en stor, aaben Plads — et Torv i Hamburg, og i Bedstemoders Barndom forekom det engang imellem, at Forbrydere maatte løbe Spidsrod over Torvet. Hun var da altid angst, naar denne Begivenhed forestod, især for at høre Forbrydernes Jammerskrig, og gemte sig i et Skab i et mørkt Værelse.

Det var under den franske Revolution, at min Oldefader var Borgmester i Hamburg, og da han var meget gæstfri og gavmild, endog over sin Evne, havde mange franske Emigranter Hjælp og Tilhold hos ham, og baade Konger og Prinser havde spist ved hans Bord.** Han havde Titel af Magnificents. Han havde en Søn, *Johann Hermann*, Dr. juris og Senatssecretær, som gik under Navn af Onkel Doktoren. Døtrene bleve gift paa een Datter nær, Tante Malchen, som kom meget i min Bedstefaders Hus, og som jeg har kendt godt og har holdt meget af. Oldefader, den gamle Borgmester Heise, har spillet en stor Rolle i Huset hos sin Svigersøn, min Bedstefader, og er bleven forgudet af sine Børnebørn. Min egen Fader har ogsaa kendt ham, og jeg

* 1771 kom I. A. Heise til Hamborg, var Advokat, fik efterhaanden stor Praxis og Anseelse. Maatte opgive det, da han 1790 blev valgt til Senator i Hamborg.

1794—1803 var han Amtmand i Ritzebüttel. Han var født 5/2 1747 og døde 5/3 1834. F. G.

** Han oplevede Franskændenes Erobring af Hamborg og maatte som Borgmester opløse Senatet og overgive Byen til Napoleons Tropper. Han fungerede derefter fra 1. Febr. 1811 til 27. Juli s.A. som provisorisk Maire. F. G.

har læst to saa ganske yndige og elskværdige Breve, som han efter Diktat har skrevet til min Fader. Han blev nemlig næsten blind paa sine gamle Dage og kunde kun ganske utydeligt skrive sit Navn under Brevene.*

Men for at komme tilbage til min Bedstemoder, saa skal hun og hendes Søstre have været saa smukke Børn. Deres Moder var stadig syg og sengeliggende (hun fik 9 Børn i sit 15-aarige Ægteskab, døde af Svindsot 44 Aar gammel d. 30. Dec. 1790. Hendes Navn var *Catharina Lucia Droop* og Ægteskabet var meget lykkeligt). Hun kunde være saa lidt for sine Børn, men hun elskede dem og var forfængelig af dem. Naar de

* Efter Gamlemu's Fortælling ved F. Grüner:

Gamlemu elskede Grossvater Heise, som de kaldte ham, hun var vist ogsaa hans Kælebarn. Gamlemu boede sommetider som lille Pige et Par Dage ad Gangen hos sin Bedstefader. Der var saa hyggeligt, og det var saa yndigt at komme ned i Stuen om Morgen, naar Dørene stod aabne ud til Haven, og Tante Malchen stod og lavede Kaffe. Grossvater Heise kunde være meget munter, og det var saa morsomt, naar han var hjemme hos dem, at høre ham fortælle om det muntre Studenterliv, han havde ført i Göttingen, og saa sang han de gamle Studenterverser fra sin Ungdom. Han kunde le, saa det klukkede, naar han fortalte om Studenteraarene.

Han boede sammen med sin Datter, Malchen, hende holdt Gamlemu ogsaa saa meget af, og hun fortalte hende om Digteren Matthias Claudius, som hun havde kendt, og om hvordan han og hans Hustru, Rebekka, havde gaaet sammen i Maaneskin, saadan som man ser det i hans »Wandsbecker Bote.«

Grossvater Heise var saa bange for, at man skulde glemme ham, og det sidste han sagde, før han døde, var: »Vergiss mich nicht!« Det gjorde Gamlemu heller ikke, og hun talte altid med stor Kærlighed om ham. Da han var død, var Tante Malchen saa ulykkelig og syntes ikke, hun havde været nok for ham og bebrejdede sig at hun var gaaet for meget ud og havde overladt den gamle Fader for meget til sig selv. Men en Nat drømte hun, at hun saa sin Fader staa foran sig, og han sagde til hende: Malchen, ich vergebe dich! Saa havde hun Ro. Tante Malchen var meget from og drømte saa ofte om Gud og Jomfru Maria. Gamlemu fik et Nyt Testamente af hende til sit Bryllup.

Palmaillen set fra Ottensen. Koloreret Konturstik

Gamlemu, Amalie Ræder, født Baur

skulde i Selskab og kom pyntede ind til hende, skal hun altid have sagt, naar de gik deres Vej: »Meine Kinder sind doch die hübschesten.« Min Bedstemoder har været en flink Husmoder, og i al sin Sygelighed forestod hun selv Husholdningen og vilde vide Besked om alt, førte selv Regnskabet og bestemte Maden. Men hun levede i en stadig Angst for, at hendes Anordninger ikke bleve punktlig udførte og sendte saa Døtre og Selskabsdamer ud for at se efter alt, og det var de gnavne over og lo af hende. De toge aldrig nok Hensyn til den gamle Kones hjælpeløse Tilstand og nervøse Ængstelighed. Dengang havde man ofte Nød med at faa Fødevarer til rette Tid, og min Bedstemoder kunde have en søvnløs Nat ved Tanken om, at f. Eks. en Fisk ikke skulde komme til et bestemt Selskab — det gav saa igen Anledning til Munterhed mellem hendes Døtre. Min Moder har været lige saadanne, og har saa bagefter, naar Faren var overstaaet, let af sig selv og af sin Moder om igen.

Min Bedstemoder havde haft 11 Børn, der alle bleve voksne og gifte paa den yngste Datter, Tante Auguste nær. Sine Børn havde hun nok ikke holdt saa meget af paa enkelte nær, men hun opfyldte sine Pligter imod dem. I en Alder af nogle og fyrrer blev hun allerede gigtsvag og maatte da hvert Aar gøre en Baderejse, men til ingen Nytte. Dengang kunde man naturligvis endnu mindre end nutildags gøre noget ved den slemme Sygdom.

Gamlemu har fortalt mig, at min Bedstemoder havde været overordentlig sanddru og retskaffen. Som et Exempel anførte hun, hvorledes Bedstemoder engang havde faaet en hel Ladning Lingerivarer sendende fra en Handlende i Hamborg. Dengang gik man ikke saa meget selv i Butikker, men fik Varerne ind i Huset og afgjorde der sit Valg. Naa, Bedstemoder købte da en Mængde Lingeriting, men saa var der en eller anden Genstand, som hun ikke for Øjeblikket

havde Brug for, men syntes godt om og uden videre klippede et Mønster efter for ved given Lejlighed at sy det efter. Men ligesom hun havde Mønsteret i Haanden, faldt det hende ind, at det var Bedrageri, og hun rev det i Stykker. Derpaa bad hun den Handlende, hos hvem hun havde købt alt det øvrige, om at skaffe hende det Mønster, som hun ønskede, hvad han naturligtvis gjorde med største Fornøjelse.

Denne ringe Begivenhed har givet min Moder ligesom et Stød til at være overdreven samvittighedsfuld i saadanne Smaating og har haft samme Indflydelse paa mig.

Bedstemoder havde saadan en Frygt for, at hendes Børn skulde blive skæve. Altid undersøgte hun deres Rygrad og vadskede denne med fransk Brændevin. Den samme Manøvre anvendte ogsaa min Moder paa sine Døtre.

Saa havde Bedsteforældrene megen Omhu for deres Børns Tænder. Efter hvert Maaltid skulde de børste Tænder. Engang imellem kom der en Tanddokter ind i Huset, og han trak efter Samraad med Forældrene, de Tænder ud, som de mente, vare nødvendige at faa bort. Saa efterlod han dem kulsort Tandpulver i Tinæsker, hvorpaa hans Navn stod.

Det var en Ynk at se den stakkels gamle Bedstemoder, der maatte hjælpes med alt, som et lille Barn. Hun kørte hver Dag, tror jeg, naar hun var i Altona, en Tur. Hendes Kammerpige, *Johanna*, maatte da staa inde i Vognen, altid en lukket Wiernervogn, for at tage imod hende, medens en Tjener og en anden Pige løftede hende op.

Bedstemoder havde altid, foruden sin yngste Datter, en Selskabsdame, der var hendes Gru. I min første Barndom husker jeg en saadan, som hed *Cordelia Wendt*, og som naturligtvis havde en vanskelig Stilling. Hun afløstes af *Amanda Büter*, som jeg har kendt godt, og om hvem jeg veed, at hun aldeles ikke passede ind i det Hus. Hun ræsonnerede nemlig. Hun var meget gudfrygtig, men ikke paa den rette Maa-

de, og hun vilde paatrænge alle at dyrke Kristendommen paa sin Maade.

Der i Huset var man ogsaa from og gudfrygtig. Før og efter Middagsmaaltidet blev der altid holdt Bøn. Lørdag og ofte Søndag Aften blev der læst lange kedsommelige Præken. Saalænge min Bedstefader endnu var mobil, gik hele Familien hver Søndag i Kirke med ham i Spidsen. Det var i Ottensen, lige udenfor Byen, ved Enden af Palmaillen, der laa en stor Kirke, hvor min Bedstefader ejede den lukkede Stol paa Pulpituret med grønne Silkegardiner for. Her har jeg været med og har hørt paa grusom kedelige Præken af en Pastor *Lau*. Foran Præsten stod et Timeglas, som han vendte op og ned paa, førend han begyndte, og saa vidste man, at det nu skulde vare en Time.

Min Bedstefader var altid opfyldt af Taknemmelighed mod Gud, og mente i sin høje Alder, at Vorherre maatte holde extra meget af ham, siden han lod ham blive saa gammel; samtidig klagede han forfærdelig over sine Svagheder og over sin Hypokondri. I det hele taget troede han altid om sig selv, at han havde Alverdens Sygdomme. Han brugte ikke meget Læge, men studerede selv alle Slags Medikamenters Nytte og slugte megen Medicin.

Sundhed og Skønhed var noget, han altid talte om. Unge Piger burde aldrig foretage sig noget, der skadede deres Helbred og deres Holdning. Vi turde saaledes aldrig have noget Haandarbejde i hans Nærværelse, men skulde bare sidde og drive, og vi fik røde Næser af at sidde bøje over Sytøj. Smaat Skrift fordærvede vore Øjne, Mad vore Maver og vore Tænder, ja, han kunde være urimelig, den Gamle.

Bedsteforældrene holdt Guldbryllup i 1847, og ved den Lejlighed var der store Festligheder paa deres Landsted i Blankenese. Af os Børn var kun min ældste Broder, Georg, der med mine Forældre.

I 1851 døde min Bedstemoder, hun blev 69 Aar gammel.

Krigsaarene faldt fra 1848—51, og i de Aar vare vi naturligvis ikke i Altona, saa vi saae Bedstemoder sidste Gang i Sommeren 47. Min Broder Gustaf — Onkel Stoffer — var meget afholdt af begge Bedsteforældrene, og de havde ham sommetider hos sig et Par Aar ad Gangen. Han var der netop, dengang Krigen begyndte og kom hjem midt under denne. Min Søster, *Amalie Meldahl*, har ogsaa været et Aar hos de gamle, dengang hun var 5—6 Aar og har hele Livet igennem været min Bedstefaders Kælebarn.

HUSET I ALTONA

Ja, nu maa jeg nok til at beskrive selve Huset i Altona.

Det var, som før omtalt, bygget af gamle Hansen — denne havde en Neveu, som ogsaa blev en bekendt Architect og hed den unge Hansen — Huset i Palmaillen var ifølge Mel-dahls Udsagn en arkitektonisk Perle i sit Ydre.

Indvendig var det ikke praktisk, kun skjønt.

Der var 3 Etager, og 5 brede Vinduer i hver Etage. Smukke Forhold i alt — Taget laa saa let og elegant over det hele, en lavere Sidebygning til hver Side af Huset til Stalde og Udenomslejlighed. Spejlglas i alle Vinduer, der gik indad, naar de lukkedes op. Huset var altid rent hvidt, Vinduesindfatninger og Døre mørkegrønne — græsk Portal over Dør og Vinduer. Paa første Sal vare alle Vinduer lige ned til Gulvet, og for at man saa ikke skulde falde ud, var der en lille Balustrade af Sten med smaa Søjler som Rækværk udenfor hvert Vindue. I Kælderen var der et dejligt, stort lyst Køkken med Marmorfliser og et stort Komfur, hvor der i min Moders Barndom blev stegt paa Spid. Hernede regerede Frau Schirken, som lavede den dejligste Mad, som der kan laves i Verden, men min Bedstefader var alligevel altid misfornøjet og erklærede, at alting havde været bedre i hans Forældres Hus. I Kælderen boede de mange Tjenestefolk i hyggelige Værelser. De havde en Spisestue, hvor vi Børn om Aftenen, i Mørke fra Haven af, kunde se dem sidde og spise. Vi morede os da over at høre dem tale og se dem gestikulere. Saa var der Spisekamre og Rum til at vadske op i, noget, som aldrig gik for sig i Køkkenet.

Fra Palmaillen gik man et Par Trin op ad en Stentrappe, og naar man tog i Dørgrebet, som i Tilfælde af Sorg i Fami-

lien, var betrukket med sort, ringede en stor Klokke indvendig, og Tjeneren, Heinrich, kom farende op fra Kælderen for at lukke op. Man traadte først ind paa den saakaldte Diele, som findes i hvert Hus i Holsten, oppefra lige ned til Bondehuset. Dielen eller Forstuen, Vestibulen, hvad man nu vil kalde den, var belagt med Marmorfliser; fra den førte den dejligste brede Trappe, jeg tror, den var af Mahogni, ialtfald bejtsset som dette Træ, op til 1. og 2. Sal. Rækværket paa Trappen, der egentlig var en stor Vindeltrappe, meget tung at gaa paa op ad, uden Afsatser, bestod af Guldstænger. I Nichen langs med Trappen stod Figurer, dog kun af Gips.

I Stueetagen fandtes en meget lille Spisestue, som laa ganske isoleret mellem to Trapper. I Stuen stod et firkantet Mahogni Spisebord, og langs med Væggen stode tunge, solide Mahognistole med sort Haardugsbetræk, troer jeg. Saa var der et Hjørneskab. I et andet Hjørne af Stuen stod et Spillebord, paa hvilken der altid stod en aflang Blikdaase, hvori der laa Sukkerpleskener, de saakaldte Schuhsohlen, de havde Form og vare saa store som en lille Skosaal. Min Bedstefader endte altid sin Middag med et Glas Rødvind og en halv Sukkerplesken, som han dypede i Vinen. Der blev derfor altid sat en Tallerken med et Par af disse hen til ham. Han brækkede altid en over, og naar han var i godt Humør, kastede han den anden Halvdel over Bordet hen til en af os, ja, det kunde hænde, at han brækkede endnu en Plesken over og kastede den hen til et Par andre. Det var en stor Æresbevisning, som naar en Sultan kaster sit Lommetørklæde hen til en af sine Favoritinder.

Spisestuen kunde vistnok kun rumme 12—14 Personer, men flere var vi da heller aldrig til daglig.

Fra Dielen førte en Dør til højre ind i den saakaldte Dagligstue, et stort mørkt Værelse mod Nord ud til Palmailen. Der var to brede Vinduer og en enorm bred Pille mellem

Vinduerne. Paa denne hang et stort og bredt forgyldt Spejl med en Marmorkonsol, og paa denne stod et Uhr og en Læsepult. I dette Værelse, som i alle Husets Værelser, var der forholdsvis faa Møbler, men altid Tæppe paa Gulvet Vinter og Sommer, og alene det gav det et hyggeligt Præg. Ligesom man kom ind ad Døren fra Dielen, stod der et opretstaaende Klaver til venstre. Til højre stod en smuk, gammel Pult af en mig ubekendt Træsart med et højt Skab over, som havde grønne Silkegardiner bagved et Messing Gitter. Ovenpaa Skabet stod 3 Porfyrvaser, en stor i Midten og to mindre paa hver Yderkant. Engang var en af disse Vaser falden ned og Knoppen var gaaet af Laaget. En Person skulde reparere Skaden og fik den anden Vase med sit Laag hen, for at se hvorledes det skulde gøres i Stand. Samme Person, der maa have været en slem Idiot, slog da ogsaa Knoppen af den anden Vase, for at de skulde blive ens igen. I Pulten var der mange hyggelige Rum, og der laa to Bunker med Regninger. Paa den ene af disse laa en halv Pære af Sten, og paa den anden stod en lille Porcelænsdam i en blaa Kjole. Hvor ofte har jeg ikke beundret disse to Genstande og ønsket at eje dem. Min Kusine, Kammerherreinde Elise Rosen, bad efter min Bedstefaders Død, om hun ikke nok maatte faa disse to Skatte, om hun fik dem, ved jeg ikke, men hvad jeg ved at hun fik, det var en Overhaling af sin Moder, fordi hun var saa tosset at gøre Fordring paa saadan noget Jux, medens de andre i Familien løb med ganske andre Herligheder.*

Foran denne Pult sad først min Bedstemoder og efter hende Tante Guste ved sine Regnskaber. Jeg selv har ogsaa en Sommer, da Tante Guste var paa en Baderejse, haft det

* Porcelænsfiguren har altid staaet paa hendes Skrivebord og tilhører efter hendes Død i 1921 hendes Sønnesøn statsaut. Revisor Helge von Rosen, hos hvem den altid har haft en Hædersplads.

Hverv at føre Husets Regnskaber ved denne Pult. Jeg var dengang kun 20 Aar gammel. I Baggrunden af Værelset stod der en stor Pudesofa med lysegraat Silkebetræk. Store, tunge Stole med rødt Safiansbetræk passede ikke til Sofaen. Ligeoverfor det store Pillespejl stod en stor Kakkelovn af Sten eller Fajance, og paa den stod en næsten legemstor Figur. Paa begge Sider af Kakkelovnen stod der to yndige højbenede Kommoder af Rosentræ, de var ganske smalle, og paa hver stod en smuk Broncekandelaber. Over den ene Kommode hang et Pastelmaleri af min Bedstefader fra en Mellemalder, og over den anden hang det i Familien saa afholdte Maleri af Husets ældste Datter Emilie, som jeg har en Kopi af.

I et Vindue, hvor man ofte sad, stod et lille Palisander Klappbord, i hvis Skuffe laa en lille sød lakeret Æske, som nu er i min Eie. Der er et affektet Billede paa det, »le retour au chalet«, som jeg engang fandt dejligt. Ved Siden af Sofaen stod, dengang Bedstemoder var død, hendes Rullestol. Det var morsomt, engang imellem hemmeligt at køre omkring i den i Værelset. I et Hjørne af dette stod endnu et Bord, hvorpaa der laa kedelige Bøger og illustrerede Blade, og saa stod der et Skrin af fint lyst Træ, som der stod »Mouchoirs« paa. Det havde været Bedstemoders, og der laa altid nogle Lommetørklæder deri med hendes Navn paa og med fine Kniplinger. Jeg ejer nu det lille Skrin og har faaet det forærende af Tante Guste mange Aar senere.

Fra Dagligstuen gik man gennem et bedaarende lille Kabinet, hvor der stod en sød lille, graa ulden Pudesofa, der saae ud, som om den var til Børn. Fra Kabinettet, som laa mod Vest, traadte man ind i et større hyggeligt Værelse, som havde et stort Vindue ud til Haven mod Syd. I dette Værelse, som kaldtes »die Lehrstube« fordi Børnene engang havde haft Undervisning der, stod et stort Erard'sk Flygel.

Der fandtes i det Hele 3 deilige Klaverer i Huset, og i Blankenese var der 2, hvoraf det ene ogsaa var et Flygel. Over Flyglet i det omtalte Værelse hang et stort Maleri, som forestillede det Indre af en Kirke med et Bondetog. Blandt andre Møbler stod her et deiligt Skab med et Speil i. I Skabet gemtes de deiligste Kopper, 24 Par med ægte Forgyldning udenpaa og indvendig, og saa Pletter eller Stjerner af et dybt blaåt. Det var franske Kopper, de gik over til Tante Victorine og fra hende til hendes yngste Datter *Oberstinde Therese Rosen*. Der hørte ogsaa en forgyldt Skyllskaal til, i denne er alle Bedsteforældrenes Børn blevet døbt (man brugte altid der Hjemmedaab i Stedet for Daab i Kirken). Fra det sidst omtalte Værelse traadte man ind i den store Sal mod Syd, mod Haven. Den var af enorme Dimensioner og, som alle Rum, mindst 7 Alen til Loftet. Væggene var beklædte med en glat hvid Masse, at se og at føle paa som Marmor. Tre store Vinduer, hvoraf det midterste var Have-dør, gik helt ned til Jorden, og hvert Vindue sad i en stor dyb Niche, der hver var som et lille Værelse. I hver Niche stod et lille Bord og to Bænke med graat og grønt sribet Silkebetræk. Disse Nicher var slemme Lurepladser. I en af dem sad gerne hele Familien, og der debatteredes alt muligt, som man saa kunde høre i de andre Nicher. I hver Niche var igen et Par smaa Nicher, hvori der stod Vaser af Alabast. I en stod en stor Guldpokal, som Bedsteforældrene havde faaet til deres Guldbryllup af alle deres Børn.

Min Bedstefader var saa henrykt over denne store Sal. — Der var den deiligste Udsigt over en stor Have og over Elben fra Vinduerne, Druer og Figner voxede op ad Huset og kunde plukkes inde fra Salen, det var som i Syden.

Midt i Salen stod et yndigt Bord med en mørk Marmorplade, som blev baaren af 3 Karyatider af mørkegrøn Bronze. Det var et umaadeligt kostbart Stykke, thi Karyatiderne vare

rene Kunstværker, saa yndige, som de vare skabte. Som Barn laa jeg ofte paa Knæ foran dem og omfavnede og kyskede dem. Imellem de brede Piller i Salen var der store Spejle med grønne Broncerammer; 2 og 2 Spejle overfor hinanden. Paa de hvide Marmorkonsoller foran stode mørke Broncekandelaber af et sjældent skønt Arbejde; Engle, der bare Lysene. Min Bedstefader yndede ikke forgyldte Møbler, derfor havde han til denne Sal valgt den kostbare grønne Bronze. Han sagde, at forgyldte Møbler hørte kun til i Kongeborge. Paa 1. Sal havde han alligevel en Sal, hvor alt var mørkerødt Silke og Guld, men han mente maaske, at man ikke til daglig skulde bo imellem saadan en Pragt.

I samme Sal var der to store Kakkellovne, jeg troer nok, at de var af Jern, de vare af en stor, rund Form, og en nøgen Figur stod ovenpaa. Kakkellovnene stode hver i en Niche i hver sin Ende af Salen. Foran den ene Kakkellovn stod der om Sommeren en Pudesofa med graat Silkebetræk, og i den sad min Bedstefader om Aftenen, naar han drak The med os. Et stort aflangt Bord af Jacorander stod foran den Sofa. Stolene i denne Sal vare af grønt Træ i Empire Stil, alt Betræk, som paa Bænkene i Nicherne, graa Silke med grønne Atlask Striber. Opad en Væg i Salen stod et sjældent Kunstværk. I sit Ydre var det et stort højt bredt Skab af det fineste Mahogni med en stor Guld vase ovenpaa. Foran, hvor det var hult, var der blaat Silketøj med en Guldfrynse som Dekoration. Det hele var et selvspillende Instrument. Der satte en stor tung Valse i, som mindst var en Alen lang, saa trak man i en Snor og fik den dejligste Musik, Klaver med Fløjteaccompaniment til. I store Væggeskabe opbevarede c. 50 Valser at skifte med. Det var især Operamusik, men ogsaa andre Sager, som bleve spillede. Min Bedstefader holdt saa meget af Musik, og naar der ingen var, som kunde spille Klaver for ham, maatte Instrumentet til det. Dette var rig-

tig hans Kælebarn, og naar der kom Visitter, som kedede ham, sagde han altid til en af os: »Gaa hen og træk i Snoren,« saa hørte al Snak op, og de Fremmede lyttede med Andagt og Henrykkelse til denne Musik og var ligesom Hoffolkene hos Kejseren af Kina enige om, at den kunstige Nattergal sang meget smukkere end den rigtige.

Man har fortalt mig, at dette Instrument havde kostet 10.000 Mark banco (Mrk. banco — $1\frac{1}{3}$ Krone).

Foruden dette eiede min Bedstefader endnu et stort Trompetværk, der stod i et Forgemak paa 1. Sal. Det var af en hel anden Konstruktion og saa ud som en hel Bygning, ogsaa af Mahogni og med smukke Dekorationer. Der blev aabnet en hel Væg foran, naar det sættes i Gang, og man saa 24 store Trompeter og hørte foruden dem Pauker og Trommer. Vinduerne maatte lukkes op, naar det spillede, og endda løb man helst sin Vej; det var at have Militærmusik i Huset. Folk, som gik i Palmaillen, bleve altid staaende og saae sig om uden at kunne fatte, hvor den Musik kom fra. Det var kun meget sjældent, at dette Trompetværk sættes i Gang.

Den Mand, som havde lavet disse Instrumenter, var en *Hr. Kaufmann* fra Dresden, som kom til Altona 2 Gange om Aaret for at stemme dem. Det var en fin gammel hvidhaaret Herre, som var saa gammeldags høflig og kyssede alle Damerne paa Haanden. Han havde sin Søn med, en lang opløben, sort Fyr, der behandlede sin Fader saa respektfuld. Sommetider fulgte ogsaa en ung, smuk Datter med, som min Bedstefader, der ogsaa var en galant Kavalier, da gjorde lidt Løjer med. Disse Folk arbejdede da flere Formiddage ved Instrumenterne og fik i forrige Tider altid Bestillinger paa nye Valser. De spiste saa nogle Middage hos os og gave saa bagefter Anledning til mange kritiske Bemærkninger. De vare naturligtvis flove og stive. Datteren fik gerne ved Afskeden en Present, et Smykke eller en Pyntegenstand, me-

dens man saa min Bedstefader overrække Faderen en stor graa Pose Penge.

Det var iøvrigt en meget elskværdig og musikalsk Familie. I Dresden havde de en Udstilling af mange Slags lignende Instrumenter, som rige Reisende købte. Engang gjorde Hr. Kaufmann og hans Søn en Runde i Europa med deres allerstørste Instrument, et stort Orkestrium kaldtes det, og det gav hele Orkesterkoncerter. De vare ogsaa i Kjøbenhavn, det var i Begyndelsen af 40'erne, men her spandt de ikke Silke. Nutildags gaar den Slags Gøgl næppe mere. I 1858 har jeg med min Moder besøgt Hr. Kaufmanns Udstilling i Dresden, og han eller hans Søn lod det store Orkestrium spille for os.

Udenfor Vinduerne i min Bedstefaders store Sal voxede, som alt omtalt, Vindruer og de deiligste Figner opad Huset. Disse sidste brugte to Aar for at modnes, men de bleve lige-saa store, søde og saftige, som de berømte Figner paa Ma-deira. Der fandtes Massevis af dem, saa at man kunde svælge i dem. Figner anses af mange Mennesker, deriblandt af mig for den ypperste Frugt i Verden. Hvert Efteraar bleve Plan-terne løsnede fra Espalier'et og udbredt paa Jorden udenfor Huset og saa dækket omhyggeligt til, ligesom ogsaa Roden, saa der blev kælet for dem. De lugtede ofte saa stygt i Som-mervarmen, og min Bedstefader, der havde en saa fin Lugte-sans, klagede tidt derover og truede med at lade alle Fig-nerne tage bort.

Gulvet i den store Sal var malet med en fin lys Oliefarve, og der var store Stjerner og Figurer i. Der kom en speciel Maler fra Berlin, naar det Gulv skulde males, og saa kom der et nyt Mønster paa det. Paa Loft og over Dørene var der ogsaa smukke Dekorationer af Gips og af Farver; ja, det var en vidunderlig deilig Sal.

Ved Siden af den laa endnu et Værelse mod Syd, som en-

gang var min Bedstemoders Sovekammer og dengang havde en Gardinseng med mørkegrønne Silkegardiner; ligesom Gardiner og alle Stole vare af samme Stof. Senere blev den Tante Gustes Dagligstue og havde da et Klaver og et moderne luxuriøst Møblement. Det var det eneste Værelse, som var overfyldt af Møbler, og som fulgte med Tiden. Alle de andre af mig omtalte Værelser vare mere kolde og stive i Stilen. Det arkitektoniske spillede Hovedrollen i alle Rum. Saa vare Tapeterne i de tapetserede Værelser overordentlig skønne og kostbare, og dengang min Bedstefader endnu var i sin Kraft, blev der tænkt over hver Ting, førend den anbragtes i Huset. Jeg har hørt omtale, hvorledes han engang i et Selskabsværelse havde faaet et nyt, kostbart, ganske lyst Tapet, og det havde en Dame i et Selskab sat en stor Plet paa ved stadig at læne sit pomadiserede Hoved op mod det. Min Bedstefader blev saa ked deraf, at hele Arbejdet maatte gøres om. I det hele taget blev man fra Barndommen af vænnet til at skaane alting der i Huset. Det blev anset for ordinært ikke at omgaaes alt med Forsigtighed og med Kærlighed, ikke at forstaa saaledes, at man skulde leve for Møblernes og Værelsernes Skyld, men Orden og Renlighed bleve ansete for Kapitaldyder, og de førte jo med sig, at man ikke ødelagde noget. Alt var nu ogsaa saa solidt, at der hørte en Vandalisme til for at ruinere det. Vi bleve som Børn hjemmefra vænne til stor Renlighed, snavsede Hænder og smudsigt Fodtøj i Værelser var en uhørt Ting, ligesom det var umuligt at lade noget drive omkring; og i min Bedstefaders elegante Rum vilde det være bleven anset som en ren Forbrydelse, ifald man havde syndet imod de der herskende Skikke i denne Retning.

Fra Tante Gustes Værelse, som jeg standsede ved, gik en mindre Trappe helt op gennem Huset. Den var bekvemmere end den fine Trappe og benyttedes mest.

Paa 1. Sal, der var endnu højere til Loftet end den nederste Etage, fandtes Selskabsværelserne. Møblerne vare i min Barndom altid tilhyllede. Der herskede stor Pragt, i et Værelse var alt rødt Silkedamask med Forgyldning, i et andet gult Silkedamask; deilige Lysekroner og skønne Møbler; men jeg har aldrig set disse Værelser i Brug, undtagen engang da jeg som ganske lille var med til en af mine Tanter Bryllup, der som alle Bryllupper med Vielsen til, dengang holdtes i Huset. Ved den Leilighed hørte jeg ogsaa første Gang Trompetværket. I Parenthes maa jeg her fortælle, at min Moder ofte har fortalt mig, at min Bedstemoder havde rost os Søskende ved hint Bryllup, vi havde f. eks. ikke forlangt noget af alle Lækkerier, men ventet, til man gav os noget, og jeg antager, at det næppe var meget, thi Børn fik dengang saa lidt Slikkerier.

I et af disse Selskabsværelser stod i min Barndom en splinterny Portechaise i Rococo Form, elegant grøn-lakeret med Forgyldning og Spejlglasruder, indvendig betrukken med lysegraat Silke. Den havde været bestemt for den lamme Bedstemoder, men var aldrig bleven brugt. Selskabsværelserne var aldrig aflaaede, og vi Børn listede os sommetider derind, pillede ved alt og krøb ind og ud af Portechaisen. Et af Selskabsværelsernes Tapeter vare store Oliemalerier, Landskaber, som vare malede paa Væggene. Dengang min Bedstefader blev meget gammel og ikke mere kunde gaa op og ned ad Trapperne, blev dette Værelse en hyggelig Dagligstue.

I Flugt med disse Selskabsværelser laa den store Spisesal oven over den store Sal i Stueetagen. Det var en rigt dekoreret Sal med en stor Altan udenfor. Jeg har aldrig spist i den. Derimod have min Moder og jeg enkelte Somre haft den til Soveværelse, vi bleve naturligvis til ingenting i den.

Ved Siden af denne store Sal havde min Bedstefader sit

Soveværelse. Denne rige Mand havde til sit private Brug egentlig kun dette ene Værelse, som tilmed var det mindste i hele Huset. Der lugtede altid saa deiligt hos ham af den fineste engelske Pears Soap, hvoraf han havde en hel Beholdning i et Skab, og sommetider kunde han forære en et Stykke, i rødt Papir, en Skat, som man ikke nænnede at bruge. Der lugtede ogsaa af alle andre Slags Parfumer hos ham. Ægte Køllnervand ødslede han nu med. Dengang den oprindelige Johann Maria Farina døde, købte min Bedstefader en saa stor Beholdning, saa at han havde nok for sin Levetid. Saa havde han noget, som hed Eau d'Ispahan, som man efter hans Død fandt Kister fulde af. Mange Flasker var kun halv fyldt; i Tidernes Løb var Indholdet tørt ud. I min Bedstefaders Værelse, som altid var tæppebelagt, var et stort Vindue mod Syd, mod Haven og mod Elben. Der stod en stor, meget elegant Seng, hvorover der hang et Maleri af hans Kone som ung. Saa havde han en stor Servante, en stor Pult, en magelig Causeuse-Sofa — midt i Værelset, paa hvilken Sofa han altid sad med et lille Bord foran sig.* Saa stod der en af disse mange deilige Kommoder af lyst Træ med Indlægninger af andre Træsarter.

Det var især Empirestil, som herskede i Huset, dog fandtes ogsaa Masser af tunge engelske Møbler. I Stockholm har jeg været i et lille Slot, *Rosendal*, en Perle fra Carl Johans Tid, og alt der mindede mig om min Bedstefaders Hus, kun at Rosendal havde mange flere, om end ikke saa store Rum, og altsaa ogsaa flere Møbler; for mig var den samme »Charme« over det, som over min Bedstefaders Hus i Altona.

Den gamle var altid meget proper og appetitlig; hvor gammel han end blev — han naaede de 96 — kunde man lide at kysse ham. Han havde en fin, gul Voxteint, gik altid i en lang, brun Frakke med rent Linned og hvidt Halstørklæde.

* Han er fotograferet paa denne Plads med et Kaffetøj foran sig.

Dengang han blev gammel, blev han passet af min Bedstemoders Kammerpige, Johanna, som forblev i Huset efter sin Frues Død; og dengang han blev helt gammel, fik han en Diakonisse fra Kaiserwerth for at passe sig. Disse Kvinder tør ellers kun passe Syge, men som en Undtagelse fik en af dem Lov til at være om den gamle Mand, til han døde.

Min Bedstefader holdt meget af sit Værelse, og for at Udsigten derfra skulde blive endnu smukkere, blev der sat et lille Lam ned paa Plænen i Haven, og det morede ham. Men, o vel engang byggede en Fabrikant nede i Elbstrasse en høj Skorsten op midt i Landskabet, og Røgen væltede ind over Haven. Min Bedstefader var rasende — og ligesom Frederik den Store med sin Mølle i Sanssouci — gjorde han Fabrikanten de urimeligste Tilbud for at blive af med den Skorsten; men til ingen Nytte. Skorstenen stod, og den blev der.

I min Bedstefaders Værelse stod der endnu en tung Jernkiste, ved hvilken han kom slemt til Skade, dengang han var 80 Aar. Da han en Dag vilde smække den i med sin højre Haand, faldt den ned paa venstre Haands Tømmefinger, som han holdt imellem, og knuste den. Han havde endnu saa megen Kraft, at han fik Laaget aabnet igen og trak Tømmefingeren ud. Saa gik han for at ringe om Hjælp, men saa besvimelede han. Han var længe syg og fik et Led amputeret, hvad han aldrig har faaet rigtig at vide, da han senere altid gik med en Tut over den Finger. Men fra nu af var han gammel. Jernkisten blev taget fra ham, og der anskaffedes et elegant Jernskab, som kom til at staa ved Siden af Trompetværket og vakte vor alles Forbauselse, da det var en ny Opfindelse. Der var ingen synlig Laas paa, og først ved at trykke paa en bestemt Knap, kom denne frem.

Paa første Sal fandtes endnu et deiligt Hjørneværelse, hvis ene Vindue gik ud til Palmaillen. Det var et Stadse-Gæsteværelse, dog har jeg ogsaa kamperet der.

Bedstefader, Konferensraad Georg Friedrich Baur

Konferensraad Johann Hinrich Baur

Maria Magdalene Baur, født Droop

Anden Sal var efter Begrebet der i Huset lav til Loftet, og Vinduerne lave, men de sade dog saa højt oppe, at man neppe kunde naae op til dem, naar man vilde se ud af dem, og der var egentlig temmelig højt til Loftet. Værelserne heroppe vare bedaaende. En stor lys Gang gik igennem Huset heroppe. Tante Gustes Sovekammer var det yndigste af alle Værelser og hyggeligt og comfotabelt møbleret med Gardinseng, som nu fandtes allevegne, undtagen hos Bedstefader. Heroppe fandtes ogsaa en stor Diele, hvorpaa der stod fire Linnedskabe med Sølvbeslag. Et findes hos Oberstinde Therese Rosen,* og et, det tarveligste af de fire, er hos min Broder Georg.

Min Bedstefader havde paa 2. Sal to Værelser til sit private Brug. De vare altid aflaaede, og kun en sjelden Gang har jeg været derinde. Kom man derind, slog der een en forgemt, gammeldags, indelukket Lugt imøde. Der var hvide Rullegardiner for Vinduerne. I disse Værelser stode mange Bogskabe med grønne Silkegardiner for, saa man ikke kunde se Bøgerne. Her var ogsaa Skabe, hvori der gemtes Kobberstik, derimellem et Eksempel af det berømte Musée Napoléon. Dette arvede min Moder efter sin Fader og efter min Svoger Meldahls Opfordring har hun foræret det til vort Kunstakademi, der ikke har Raad til selv at købe et saadant Værk, som er flere, ja mange tusinde Kroner værd. Min Bedstefader lovede os saa tidt, at han engang vilde tage nogle af disse Skatte ned og vise os, men det blev aldrig til noget. Engang fortalte han mig, at han gemte en lille Silkeklædning, som han havde gaaet med i 3 Aars Alderen, den skulde vi ogsaa se, men det blev heller ikke til noget. Ingen af vor Familiegren var tilstede, dengang efter hans Død alting spredtes ad, saa vi vide ikke, hvor det blev af.

* Tilhører nu Fru Birthe Rye, et Barnebarn af Therese von Rosen.

Fra 2. Etage gik en Dør og en Trappe op til et Loft, som udbredte sig over hele Huset og ikke blev brugt til noget. Her var flere Pulterkamre, opfyldt med lidt Skrammel, hvorimellem deiligt gammelt Legetøj fra Børnenes Tid, som vi dog aldrig turde lege med. Paa Loftet, hvor der herskede den samme Orden og Renlighed, som over hele Huset, hang en Gyng, som vi morede os med. Saa stod der endnu en stor Slags Gyng paa Gulvet. Det var to store Gænger, som paa hver Side bare en magelig Stol med Ryg og Arme. Det hele var grønmalet, og det var morsomt afvexlende at gyng højt i Veiret og at komme ned igen. Varmen var tropisk paa det Loft, saa vi bleve der altid kun meget kort Tid.

Der fandtes ikke mange Malerier i min Bedstefaders Hus, og hvad der var, var mest Portrætter. Dog hang der ogsaa hist og her Landskaber. Han havde engang protegeret en bestemt Maler, som ganske levede af ham, og havde bestilt saa mange Billeder af ham, saa at de gifte Børn altid kunde faae med af dem, naar de forlode Hjemmet. Mine Forældre havde 5 saadanne store Oliemalerier. Det var især de smukt arkitektoniske Forhold, som interesserede min Bedstefader, skønne Gesimser og skønt Stukaturarbejde eller smukke malede Dekorationer; og saa desuden pragtfulde, kostbare Tapeter, altsammen fransk Arbejde, som aldrig behøvede at fornyes, da det holdt evigt.

I Kroge og Væggeskabe var der altid saa meget at rode efter fra gamle Dage, og som man havde saadan en Lyst til at tage med.

Som Børn, det vil sige, som smaa Børn, bleve vi holdt meget tilbage og kom kun et Øjeblik ad Gangen frem for at ses paa. Vi opholdt os og spiste i vore egne Værelser og kom saa ned til Desserten for at faae lidt af den og maatte saa igen forsvinde. Naar man blev større, 6 à 8 Aar, fik man Lov at spise med ved Middagsbordet; men først naar

man var næsten voxen, turde man komme med til alle Maaltider.

Af dem holdtes der mange i Bedstefaders Hus. Om Morgen turde man komme, naar man vilde, men dog vist se- nest Kl. 8¹/₂. Man drak Caffé i den store Sal, og enhver ringede paa sin Caffé, som blev serveret og lavet til hver især. Det var den fineste Mocca, som blev frisk malet hver Morgen og tilberedt i en af de smaa »Madamer Brun«, jeg ved ikke rigtig paa hvilken Maade. Der var hverken Pose eller Tragte, men jeg troer, at Kaffen kom i Kanden med lidt Hjortetak og fik et hurtigt Opkog paa Gløder. Den var altid varm, stærk, klar og velsmagende, og hver Person havde, som sagt, sin Kande for sig. Derfor hang der ogsaa i Køkkenet en hel Række af disse Kander, som paa en Restauration. I Tidernes Løb kom dog Sølvkanderne frem, men om Caffé smagte lige saa godt af dem, som af de gamle Kander, veed jeg ikke. Om Morgen spiste man de deiligste Rundstykker til. Det var Brug at flække disse, at tage alt det Bløde ud af Brødet, smøre Smørret i og altsaa kun spise Skorpen. Det Indvendige af Brødet kastede vi hen til Hønsene. Men da der engang kom en ny Selskabsdame, vor elskede Cornils, gjorde hun os opmærksom paa, at det var en stor Synd at mishandle Guds Gave, det kære Brød, saaledes, og hun fik saamænd hele Familien til at spise sit Brød ordentlig; men den første Maade at spise det paa smagte dog meget bedre. Smørret klagede vi sommetider over, for dengang kunde man endogsaa i saadant et Hus blive narret med Smørret. Paa Slaget 11 spistes der Frokost. Paa Gulvet blev der sat en Thekedel paa Gløder i en Mahognikasse paa 4 Ben og kogte. Frøkenen lavede The og smurte i en Fart lidt Smørrebrød til hele Forsamlingen, med engelsk Ost, Oxetunge, hakket Æg og Anchovis paa.

Kl. 3¹/₂ — alt var paa Slaget — blev der spist til Middag.

Der var hver Dag umaadelig stærk Kødsuppe med forskellige Gryn paa, eller med smaa Boller eller Ærtepurée. Det var en deilig Suppe, men man fik altid kun en lille Portion og kun een Gang. Efter Suppen kom den deiligste Steg med mosede hollandske Kartoffler og desuden 2—3 forskellige Gemyser til, som serveredes paa store aabne Ragoutfade. Grøntsagerne kom hver Morgen frisk plukkede fra Nienstädten, hvor min Bedstefader eiede et deiligt, stort Landsted, og hvor der var en stor Køkkenhave og et Gartneri, som hed Wyk. Sommetider fik vi ogsaa en stor Fisk, en Flynder, før Stegen eller en Fiskebudding, Desserten bestod af Kage, kold eller varm Budding, Omeletter, men af en Slags, som vi ikke laver her i Landet, og saa Frugter, massevis: Jordbær, Hindbær, Morbær, Melon, Ananas, Fersken, Aprikos, Æbler, Pærer, Blommer, Kirsebær og Vindruer. Alle Frugter var Pragtexemplarer, jeg har ikke truffet dem bedre i Syden. Kun paa Næsbyholm hos Rønnenkamps har jeg faaet blaa Druer, der overgik min Bedstefaders i Størrelse. Frugterne kom fra Blankenese, hvor min Bedstefader havde Driverier, der overgik, hvad vore Konger have paa Rosenborg og andre Steder. Der fandtes saaledes alene et stort Hus til Ananas, og jeg har paa engang seet 24 modne Ananas herfra, som skulde syltes. Hvad der ikke blev konsumeret i Huset, blev foræret bort.

Dækketøjet var det fineste Damask og altid saa rent, saa rent; aldrig saa man en Plet paa en Dug eller en krøllet Serviet; men selve Servicet var tarvelig Fajance, og i min første Barndom spiste man altid med Jerngafler, men det var dengang allevegne saaledes.

En Time efter Middagen blev der budt Caffé om i smaa Meissener Kopper, som der ogsaa blev drukken The af. Min Bedstefader hvilede altid en Time efter Middagen og kom saa ned til den Caffé. Han stod tidlig op og nød sine 2 før-

ste Maaltider i sit Soveværelse. Kl. 9 kunde man komme ind og sige Godmorgen til ham og spørge, hvorledes Natten havde været, og den havde altid været ganske afskyelig. Efter at han var 80 Aar og havde haft den Ulykke med Fingeren, maatte der vaage en Person hos ham, og naar han nu slet ikke kunde sove, sendte han denne Person hen for at faa lavet sig en Kop stærk Caffé.

Før han var de 80, kørte hen hver Dag Kl. 11 ned til sit Kontor i Elbstrasse og arbeidede der et Par Timer. Han havde forresten 2 Sønner med i Forretningen. Naar han kom hjem derfra, hvilede han sig igen nogle Timer, og kom henvend 2¹/₂ ned i Salen. Her maatte altid være nogen for at underholde ham. Det var en vanskelig Sag, da han altid skulde snakkes efter Munden og var meget kritisk og sarkastisk. Selv talte han kun lidt, men hvergang han sagde noget, var det klogt eller noget maliciøst. Han havde saa megen Sans for det komiske og kunde gøre en saa flau, naar han mærkede ens Anstrengelser for at underholde ham. Man maatte helst bringe ham paa hans mange Sygdomme, som han troede at have, saa talte han selv, og saa paa hans Hypokondri og Melankoli.

Kl. 6 holdt Vognen igen for Døren, altid en lukket Landauer, men en meget elegant Equipage. Palmaillen stod i den Anledning altid fuld af Mennesker, som hos os, naar Kongen skal ud at køre. Vognen havde store Speilglasruder til alle Sider; indvendig var den betrukken med graat Silke. Hestene var engelske halvblods Heste. Naar Turen gjaldt Blankenese, kørtes der altid med 4 af disse deilige Dyr. Kusken, den stolte Christian, sad stiv og strunk paa Bukken i et mørkt Liberi, og Tjeneren Heinrich sad bagpaa. Der kørtes altid i et temmelig langsomt Tempo, men med største Sikkerhed. To Personer maatte altid køre ud med ham om Eftermiddagen, en tvivlsom Fornøjelse, som varede en Time.

Den gamle var ofte gnaven — det var galt, naar vi talte, og det var galt, naar vi tav.

Vi kom hjem Kl. 7, og saa blev der drukket The i den store Sal. Til Theen nød man nogle aflange Tvebakker, hvoraf der hver Tirsdag kom flere store Spaanæsker fulde fra Göttingen. Min Bedstefader havde i sin Ungdom studeret i Göttingen og dengang holdt saameget af de Tvebakker og var bleven ved med at faae dem derfra. De smagte ogsaa udmærket. Theen var ægte chinesisisk, direkte importeret fra China. Paa Loftet stod der flere store Zinkkister fulde af den The. Den var ganske lys, og Folk, som ikke vidste Besked, troede, at den var tynd. Til Selskaber anvendtes derfor den russiske Karavanthe; den fandt jeg afskyelig, hvorimod den lyse The var den deiligste Drik i Verden. Tante Victorine laa engang i sin yngre Dage for Døden, og da hun saa blev spurgt, om der var noget i Verden, som hun endnu ønskede, forlangte hun et Par Pund af den deilige The, som hun straks fik.

Der kom ofte Besøg om Aftenen til The, og de Folk underholdt saa min Bedstefader. Der kom ogsaa flere Præster. En af disse, det var Biskoppen over Holsten, *Koopmann*, kunde min Bedstefader ikke lide. Mon han havde en Anelse om, at denne Herre engang var optraadt som Frier til hans yngste Datter, i hvilken Anledning vi Børn altid mellem os selv kaldte ham for »Onkel K.«. Min Bedstefader kom altid med Skoser og spydige Bemærkninger til Biskoppen, der ikke havde saamegen Forstand, at han kunde fatte det og derfor heller aldrig blev fornærmet. Han kunde sidde i Timer og væve, og naar han saa endelig reiste sig for at gaae, sagde den Gamle ironiserende efter ham: »Undskyld, Hr. Biskop, at jeg ikke følger Dem til Døren.« »Aa, jeg beder,« svarede saa Biskoppen. Naar han var vel ude, bleve Vinduer og Døre aabnede for at skaffe os af med Lugten af Tobak

og simpel Støvlesvæerte, som var den Parfume, som den høje Gæst bragte med sig. Jeg husker engang at have hørt Bispen fortælle en Mængde om Hedningemissionen og om den megen Bøn, som der hørte til for at fremme Missionen. »Aa hvad Snak,« siger saa min Bedstefader, »sig hellere, at der hører mange Penge till«

Naar der kom Besøg, som var den Gamle særlig ubehagelig, stod han op og gik ind i et Sideværelse; naar han saa havde opholdt sig der en rum Tid, kunde han stikke Hovedet ind ad Døren og sige ganske høit: »Noch nicht fort.« Vi blev ganske forfærdede, men den paagældende forstod det sommetider og gik. Jeg husker, at en gammel Dame, som fik en saadan Medfart, ytrede om min Bedstefader, at han var en prægtig, gammel Mand, han var kun saa »fordømt« oprigtig.

Hver Aften Kl. 9^{1/2} var der et stort Aftensmaaltid i Spisestuen. Alt stod paa Bordet, og man vilde være alene, uden Tjenerskab. Selskabsdamen maatte ogsaa trække sig tilbage, og der blev serveret for hende i hendes eget Værelse. Men dengang Fräulein Cornils kom i Huset, blev denne Skik ophævet, og hun tog Del med i Aftensmaaltidet.

Paa Bordet stod altid en varm Frugtsuppe eller Rødgrød, oplagt Mælk eller deslige. Saa var der en let Kødret, enten stegte Duer eller stuede Brisler, stegte Fisk, Vildt, en enkelt Gang Østers, Kalvekødsfrikadeller etc. og saa Kage og Frugt.

Vi unge spiste af alt, og naar Klokken slog 10, »hævede man Taflet« og gik strax i Seng. Aldrig er nogen bleven syge af at sove ovenpaa den megen Spisen. Jeg underskriver heller ikke den Regel, at man først et Par Timer efter sidste Maaltid maa hengive sig til Søvn. Min Bedstefader blev 96 ved denne Levevis.

I dette gamle Hus gik alt som et Uhrværk. Saaledes havde Tante Guste hver Onsdag Spilletime i Hamborg. Hun kørte

da altid i en Leievogn, altid lukket Vogn, og saamange, som der var Plads til, turde tage med. Paa Bukken havde vi en Tjener Nr. 2, som hed Hermann, og som vi altid lo af, fordi han havde et keitet Væsen og altid snakkede med og helst plattysk, hvilket Sprog alle Tjenestefolk talte indbyrdes.

I Hamborg købte min Moder saa alt, hvad vi behøvede af Klæder for hele Aaret. I Kjøbenhavn var alt dengang dyrt og gammeldags eller existerede ikke. Tante Guste stødte til os efter sin Time, og vi fik saameget Stads at se, og saameget Liv i Gaderne — og vi fik ofte Foræringer og gjorde Visiter. Vi morede os godt, men kom altid dødtrætte hjem til Altona.

Til min Bedstefaders Hus hørte en stor Have, der aldrig blev brugt til noget og slet ingen Rolle spillede. Der var en meget stor Græsplæne, ja, paa mere end en halv Tønde Land, og udenom den gik en bred Gang med Træer paa, ikke just Alléer. Tilhøjre laa endnu et Stykke mørk Have med en Ruin til, som var vort Legetøj, det var et Slags Lysthus. Nogle Blomsterbede stode foran Huset.

Fra Haven gik man gennem en Mængde Veie og Stier ned til Elbstrasse. Palmaillen og det egentlige Altona ligge højt, og mange steile Gader og Gyder og Gange førte ned til Elbstrasse. Hvor stor min Bedstefaders Have var, veed jeg ikke, men jeg antager, at den var vel henvend 2 Td. Land, det var jo meget for en Byhave. Nu hvor min Onkel, *Johannes Baur*, eier Haven, er den bleven helt omdannet, det store, smukke Terræn er bleven benyttet med Smag; der er Blomster og Drivhuse og smukke Anlæg. Huset har samme Onkel derimod forkludret og berøvet det den udvendige Skønhed ved at løfte den øverste Etage.* Indvendig er ogsaa meget for-

* Det er Vinduerne som blev gjort større i øverste Etage, Staatsrat Essberger købte Huset i 1936 og lod det ved Arkitekt Mogens Koch føre tilbage i sin gamle Skikkelse og Vinduerne er igen blevet mindre. F. G.

andret. En bred Marmortrappe fører nu op til 1. Sal og standser der. En af Sidefløjene, som før var Vaskehus og Stald til en Ko, er nu et Billedgalleri. Saa er den opfyldt af moderne Møbler. Maa jeg bede om det gamle Hus, det var en Perle. De store Rum med de forholdsvis faa, kolde, stive, tunge Møbler, hørte med til Datidens Væsen og Smag. Alt var solidt og uden Pral eller Brauten. Min Bedstefader pralede aldrig med noget. Man anede ikke, at man var i en Købmands Hus. Der blev aldrig talt om Handel. Men der blev set frygteligt ned paa alle Undergivne, der blev aldrig talt med Folkene, de var kun Maskiner, men de bleve altid i deres Condition og endte da ogsaa alle med at faae en god Pension.

Det var meget vanskeligt at faae Indpas i det Hus, der var ligesom en lukket Borg, et Kloster. Ingen lagde Mærke til Genboer eller til Naboer. Man brød sig slet ikke om Yderverdenen eller om sine Medmennesker. Sladder eller Nysgerrighed hørte ikke hjemme der.

Dengang min Moder og hendes Søskende vare Børn, holdtes de borte fra enhver Omgang med andre. Senere i Livet have de ofte klaget derover. De havde Alverdens Herligheder, men kun for sig selv, ligesom Kongebørn. Nogle af dem gik i Skole, Altona var dengang højt anset for sine Pigeskoler, men de turde ingen Omgang have med Kammeraterne udenfor Skolen. Min Moder har fortalt mig om en lille Pige fra Skolen, *Manon Jarves*, som hun elskede saa højt. De fulgtes hver Dag hjem sammen fra Skolen, og saa kyssede de hinanden udenfor Bedstefaders Hus, men de turde ikke komme til hinanden. Det var min Bedstefaders Melankoli, som rugede over alle Forhold og en hypoconder Angst for, at hans Børn skulde komme noget til. Hjemme var man sikker og havde man det bedst.

I Huset hos min Bedstefader boede hans to yngste Børn,

Tante Auguste og Onkel Johannes. Denne sidste kunde ikke rigtig med sin Fader; han hørte til den nyere Tid og vilde ikke blindt lystre. Han levede meget i London og fik tidlig sit eget Hus, ogsaa i Palmaillen, men blev ved med at spise til Middag hos sin Fader. Tante Guste elskede derimod sin Fader og var heller ikke angst for ham. Hun havde stor Magt og Indflydelse over ham, og det hed sig, at han var bleven mere omgængelig efter sin Kones Død, og efter at denne, hans yngste Datter, havde overtaget Husets Styrelse. Hun var den sødeste og elskeligste Søster og Tante, som kun levede for at glæde andre. Altid havde hun Overraskelser til alle Mennesker. Men samtidig var hun i den Grad indhyllet i Fordomme og i vrang Begreber om alt, akkurat som Prinsesser, til hvem ingen siger Sandheden. Da hun ikke blev gift, som sine Søkende, kom hun aldrig ud af de forkerte Anskuelse. Alligevel var hun et velsignet Menneske og blev forgudet af hele Familien.

Om Sommeren, naar vi var i Altona, fik hver af os en fin Kjole forærende. Saa snart vi vare voxne, var det en Silkekjole; som Børn fik vi desuden et Stykke Legetøj, som voxne et Smykke eller et lignende Stykke; jeg eier f. Eks. en kostbar Vifte fra hin Tid.

Saa forærede vor Bedstefader os desuden hver en Rulle Specier eller preussiske Dalere, og min Broder Georg kaldte denne Gave for en Cylinder, fordi den unægtelig havde en Cylinders udvendige Form. Deraf er i vor Familie Benævnelsen Cylinder opstaaet for enhver Pengegave, den være nu af Papir eller af Metal.

Ja, hvad der blev givet bort i det Hus af Pengegaver, det var fabelagtigt. Enhver Person af Familien, af gode Venner eller af Tjenestefolkene, som gjorde en Reise, fik strax en Pengeunderstøttelse dertil. Til Julen, til Nytaar, især til min Bedstefaders Fødselsdag, fik hver Sjæl, der stod i Berø-

ring med ham, Pengegaver. Og saa de mange Tiggerbreve! Enhver Familiefader, der ikke kunde ernære sin Familie, enhver ung Mand, der vilde studere uden at have Midlerne dertil etc., etc. satte et Brev op og blev hjulpen. Min Bedstefader fortalte os engang leende, at naar han om Formiddagen kørte ned til sit Kontor, stod hele Gaarden eller Porten fuld af Supplikanter, og at han gav til dem alle. Det lød efter Beskrivelsen til at være rigtige Tiggere. Han omtalte en smuk, ung Kone, som hver Dag stod der med et Barn paa Armen, og som hver Dag fik en preussisk Daler.

Hans Tjenestefolk udplyndrede ham vist ogsaa. For Eksempel dengang han blev gammel, skulde en af Husets mange Piger og en rigtig Vaagekone skiftevis vaage hos ham, og blev naturligvis betalt derfor af Tante Guste. Men det blev opdaget, at den paagældende Person, førend hun om Morgen forlod ham, fortalte ham i eet Væk, at i Nat var det hende, som havde vaaget hos ham, indtil han forstod det og gik til sin Pult og gav hende, naturligvis saameget, hun vilde have, thi han var altid meget rørt over, at nogen vilde vaage hos ham og takkede saameget derfor. Dengang denne Misbrug blev opdaget, og man mærkede, at han begyndte at gaa i Barndom paa enkelte Omraader, bleve alle Penge taget fra ham. Han blev vred og skrev Brev paa Brev til sin *Kasserer, Hr. Franck*, og forlangte altid 1.000 Mk., men Brevene bleve aldrig sendt afsted, og tilsidst glemte han den Ting.

Min Bedstefader har gjort umaadelig meget godt i sit Liv, hans Pengepung stod altid paa vid Gab, og Tusinder bleve givne bort til offentlige Velgørehedsanstalter og til almenyttige Foretagender, til Brandlidte og Vandlidte, til Ulykkelige og alt, hvad der tænkes kan, men notabene, han gav alt bort i levende Live. Han efterlod ingen Legater og motiverede dette saa smukt i sit Testamente ved at sige, at han ogsaa efterlod sine Børn den Arv at gøre godt og give bort,

saameget de formaaede. Men Byen Altona var fornærmet over, at han ikke havde betænkt nogensomhelst Anstalt med noget.

Om Vinteren boede min Bedstefader ganske alene med sin yngste Datter og med en Selskabsfrøken. I mange Aar havde det været en Mamsel Büter, som jeg allerede før har omtalt. Hun var meget lidt afholdt og levede paa en spændt Fod med mange af Familien og paa ligefrem Krigsfod med Tjenerskabet, som ogsaa tildels var corrumperet i det gamle Hus. Mamsel Büter var en smuk Blondine med et fint Væsen, meget begavet og dannet, men heftig og lidenskabelig. Hun havde det med at slutte et intimt Venskab med de unge Piger i Familien, at sætte dem Nykker i Hovedet og at gøre dem kulret for en Tid. Hun gik altid til Bibelmøder, som dengang var noget nyt, og hørte i det hele taget til de »vakte«. Hun syntes, at alle Familiens Medlemmer vare saa verdslige og prækede altid Bod og Omvendelse. Om sig selv sagde hun, at hun førte et Trælleliv, og naar hun hver Lørdag maatte staa og hugge Sukker, hvad der var en af hendes Funktioner, sagde hun, at hun i Sandhed spiste sit Brød i sit Ansigts Sved. Hun var i Grunden en farlig og fanatisk Person. Skulde hun læse højt, hvad hun gjorde smukt og godt, syntes hun ogsaa, at det var Trælleri. Penge og Rigdom satte hun ingen Pris paa. Og dog troer jeg, at hun holdt af min Bedstefader. Hun har da rost ham for mig og omtalt ham som en storslaet Natur, og gjort mig opmærksom paa, at man aldrig mærkede Købmanden i ham. Hun holdt ogsaa af Tante Guste, men hun var en ulykkelig Natur og var ikke paa sin rette Hylde. Hun gik ikke, men hun svævede, og Gamlemu kaldte hende altid Ørentvisten, fordi hun altid stod saa pludselig og lydløst imellem os, naar vi troede hende langt borte og maaske netop talte om hende. Al Conversation pleiede forresten at standse, naar hun var tilstede og sad

der med sin Martyrmine. Hun var i det hele taget meget exalteret og gav mangt og meget en forkert Udtydning. Jeg hørte til dem, som hun overvurderede, og jeg kunde i Grunden ganske godt lide hende. Jeg husker, at jeg engang en Søndag Morgen i Blankenese sad og syede en Særk færdig til en Fattig. Jeg havde taget fat paa dette Arbeide, fordi jeg var kommen for tidlig ned og kedede mig. Da kom Mamsel Büter ind, og hvad gør hun? Hun forskrækker mig ved at kaste sig paa Knæ foran mig og kalde mig for en Engel, fordi jeg paa en Søndag Morgen tænker paa en stakkels Fattig. Jeg kunde ikke gøre hende Motivet til min Flid begribelig, jeg skulde nu være en Engel. — En smuk Ting har hun lært mig, at man aldrig maa forsømme i sin Aftenbøn at bede Vorherre om en rolig og salig Død. Hun selv fik en saadan Død. Hun sukkede efter at faa sin Frihed, og hele Familien sukkede efter at blive af med hende, men ingen vilde sige det forløsende Ord. Da blandede hun sig engang i en Sag, som ikke angik hende. Hun havde sluttet et intimt Venskab med en udenlandsk Dame, som havde faaet Indpas i Familien, og som bedaarede os alle. Den unge Dame fandt endog en rigtig Tilbeder, en Frier i Familien, i en gammel Svigersøn, som var 30 Aar ældre end hun. Dette Parti vilde Frøkenen partout forpurre, da hun hadede Herren; men Partiet kom i Stand og fik endog et ganske ualmindeligt heldigt Udfald; men Frøkenen var nu en Umulighed og maatte bort. Resten af sit Liv helligede hun sig til gode Gerninger, blev Sygeplejerske eller Diakonisse eller saadan noget. Hun levede i smaa og tarvelige Forhold, men hendes urolige og higende Aand skal have fundet Tilfredsstillelse derved, sagdes der. Hun blev meget gammel og fik som sagt en smuk Død.

Efter Frøken Büter blev *Amalie Cornils* Selskabsdame. Hun havde ikke den førstes elegante Væsen og Ydre, heller

ikke hendes Boglærdom, men hun havde Forstand og en Menneskekundskab, som ingen anden. Ved sit rolige Væsen og sin Besindighed, hun var egentlig som en Diakonisse, frembragte hun en hel Revolution i Familien. Hun var meget religiøs anlagt, meget from, men kun indenfor sine egne Enemærker og anfaldt aldrig nogen med sine Anskuelser; men naar nogen trængte til at udvexle Tanker med hende, lod hun dem komme til sig. Der var ogsaa en evig Valfarten op til hendes Værelse.

Mamsel Büters Værelse havde været det uhyggeligste Rum i Huset; det havde kun været et tomt Soveværelse med en Hylde Bøger. Man gad aldrig opholde sig der. — Cornils' Værelse var derimod saa hyggeligt, hun havde Blomster, en Fugl, som hed Teut, mange Møbler, hyggelige Siddepladser, og der laa Bøger og Haandarbejder omkring paa Borde og Etagerer. Det var et Arnested for Hygge og for Trøst. Den ene i Familien anbefalede hende til den anden, og enhver blev modtagen med aabne Arme af hende, og oppe hos sig selv var hun saa munter og meddelsom. Der var rigtig saa velsignet at være.

Hun fik en stor Forhøjning anbragt foran et Vindue, og der sad man og kiggede ned i Palmaillen. Og hun lærte Genboer og Naboer og de Forbigaaende at kende, at sige paa Afstand, og vi kom ligesom lidt i Berøring med de Mennesker og lærte deres Vaner at kende og talte om dem. Hun indlod sig ogsaa med alle de fornemme Tjenestefolk; ved sit venlige Væsen vandt hun deres Venskab og Fortrolighed og gjorde os opmærksom paa, at de ogsaa var Mennesker og skulde behandles som saadanne.

Men sin Hovedvirksomhed fik Cornils dog overfor min Bedstefader. I noget over 7 Aar ydede hun ham den kærligste Pleie. Tante Guste var i Tidernes Løb ikke mere for ham, hvad hun engang havde været. Hun sagde ham altid

imod og vilde af bare Sandhedskærlighed ikke snakke ham efter Munden og kunde ikke lide, naar han altid sagde det samme og modsagde sig selv. Cornils tog ham nu med nye og friske Kræfter, efter andre Principper og paa en hel anden Maade. Han var som hendes Barn, og hun var utrættelig i at føje ham og i at rette sig efter ham.

At hendes Maade at være paa var den rigtige, saae man deraf, at han helst af Alle vilde have hende om sig, at han følte sig saa sikker og saa tryk hos hende. Tante Guste, der ikke var fri for at være lidt jaloux paa Cornils, foreholdt hende stadig, at hun bar sig forkert ad, men Cornils lod som ingenting og blev ved paa sin Maade. Naar den gamle f. Ex. sad i sin Sofa, kunde han klage over, at en eller anden Pude ikke var ham tilpas. Saa kom Cornils med sin venlige Stemme og gav ham en anden Pude i Ryggen. Lidt efter kunde han klage over den, saa kom hun igen med den første, som om det var en hel ny, og saaledes kunde hun blive ved, indtil han faldt til Ro og endelig syntes, at nu var han tilfreds. Det syntes Tante Guste var et slemt Bedrageri, men det var da virkelig af en meget uskyldig Natur.

En Aften husker jeg, at den Gamle læste i en Avis, at Baron *Hambro* fra London var kommet til Hamborg. Nu mente han, at denne Herre strax vilde komme at besøge ham endnu samme Aften, og mente, at det var bedst at faae tændt Lys i Lysekronen i den Anledning for at tage imod ham. Cornils gik øieblikkelig ind paa dette Nonsens og sagde, at hun vilde give Ordre dertil. Saa forlod hun Værelset og kom ind igen med den Besked, at Lysekronen strax skulde blive tændt. Saa sagde han: »Tak, min kære,« og havde med det samme glemt det hele. Tante Guste syntes naturligvis igen, at det var urigtigt af Cornils, og at hun gjorde Nar af den Gamle.

En Snurrighed hos min Bedstefader var, at han altid, naar

han sad i sin Sofa og kedede sig, hvad han tidt gjorde, kunde komme til at tænke paa andre Folk, som nu vist ogsaa kedede sig. Saa kunde han sige: »Dr. Nagel,« det var hans Læge, »langweilt sich gewiss schrecklich;« eller ogsaa, »Ich denke an Doris in Blankenese (Doris var hans Kokkepige der, som havde fri den halve Dag) »die muss sich gewiss gut langweilen.« etc. etc. Til andre Tider kunde han forarges over, at tarveligere Familier, som han altid havde overset, og som kom til Penge, slog sig op og vilde være med. Saaledes var der en Hr. Knauer, der havde handlet med Bomuldsvare og var bleven rig. Han købte et Areal et Steds i Blankenese og byggede sig et Landsted og anlagde en Have. Det syntes min Bedstefader, at det var formasteligt og ytrede ved den Lejlighed: »Die Leute glauben jetzt, sie können Alles thun, was sie wollen.«

Den Gamle kom altid til at holde mere og mere af Cornils. Engang sagde han til Tante Guste, at dersom han havde været yngre — han var dengang 89 — kunde han godt tænke sig, at han kunde have giftet sig med hende, uagtet hun ingen Penge havde. Vi drillede nu stadig Cornils og bad hende om, naar hun først blev vor Bedstemoder, da at betænke os godt i alle Retninger, hvad hun naturligvis lovede. Tante Guste var igen yderst fornærmet og frygtede for, at Cornils skulde blive indbildsk.

Cornils gik imidlertid over til at blive hele Familiens Skriftefader, og hun fik rettet saa umaadelig mange Fordomme og forældede Indretninger, og alt paa en rolig og sindig Maade. Det var som en ny Æra, der holdt sit Indtog med hende. Den Gamle gjorde hun intet ved, ham elskede hun kun, og hyggede om; hun vilde ikke mere reformere ham.

Men hvad enten det nu var, at den megen Virak alligevel steg Cornils til Hovedet, eller er det maaske snarere, at det

Marianne Baur, født Heise

Konferensraad Georg Friederich Baur

Gamlemu omgivet af Børn, Svigerbørn og de Meldahlske Børnebørn. Malet af Otto Bache 1872

aldrig er godt at spise Kirsebær med de Store, man ender med at faae Stenene i Hovedet, nok er det, nogle Aar senere var Stemningen meget imod hende, og hun fik flere Uvenner i Familien. — I Cornils' Værelse var der, som alt omtalt, en Forhøjning for at naa op til et Vindue, og paa denne kunde man træffe min Moder siddende og udgyde Strømme af Taarer. Vi kaldte Forhøjningen for die Tränentreppe. Til sidst kom der dog et fornyet og mere rensset Venskab i Stand mellem de stridende Parter og Cornils. Hun havde vistnok, Apostel som hun var, benyttet sig af den Magt, som hun havde faaet over de mange Sjæle, til at være meget stræng imod dem, og det kunde de ikke taale, de vilde alligevel tages paa med Fløjelslabber. Der er ingen i Familien, der har haft saameget Venskab for Cornils, som mine to Søstre og jeg, og det Venskab varer ved og vil vare ved, saalænge vi leve. Nu sees vi jo kun i Ny og Næ, men min Søster Franziska seer hende hyppigst, da hun engang imellem bekoster en Reise for hende op til Norge.

Cornils havde endnu den gode Egenskab, at hun var saa forfærdelig honnet, uegennyttig og ubestikkelig. Hun holdt ikke af at modtage Gaver, undtagen fra sit egentlige Herskab. Hun gik altid ganske tarveligt klædt, helst i mørke Farver, og brød sig, især i Begyndelsen af sit Ophold i min Bedstefaders Hus, aldrig om, hvad der var Mode.

Tante Guste var altid umaadelig elegant og kostbart klædt, som da forresten alle Damer i Familien. Hun brød sig maa-ske ikke saameget derom, men det hørte sig til at være klædt i Silke og Kniplinger.

Da hun var meget forvoxet, bleve alle hendes Kjoler syet hos den, jeg kan gerne sige berømte, Mme Benard i Hamborg, endogsaa hendes Sirtses Morgenkjoler. Tante kasse-rede meget snart sine Kjoler, og vi fik hvert Aar mange deilige Stykker med hjem, som vi kunde gjøre Stads med her-

hjemme. Min første Balkjole som voxen havde hun saaledes haft paa til et Bryllup, saa fik jeg den og debuterede med den paa et Hofbal. Den var egentlig altfor elegant for mig. Den var af hvidt Atlask med en Silketyllskjole over, som var helt igennem broderet med tyk Floksilke. Liv og Ærmer vare besatte med Guldkniplinger. Saa hørte der en deilig Krans til Hovedet og en Buket foran af de skjønneste franske Blomster, — Roser i forskellige Nuancer, med Dugdraaber paa, jo, det var rigtignok en Pragt.

Hos min Bedstefader var der mange Tjenestefolk, vistnok et Dusin. Der var nu ogsaa en dobbelt Besætning, nogle hørte altid til i Altona og nogle i Blankenese, og en hel Mængde reiste saa altid imellem, sammen med Herskabet.

I Køkkenet i Altona regerede Frau Schirken, en ganske glimrende Husholderske, som maatte koge og rette an til Kl. 9^{1/2} Aften. Opvasken besørgedes af Frau Thormöhlen, som ogsaa passede og malkede Husets Ko, som af os kaldtes for Fætter Buh, og som hver Dag leverede os den deiligste Mælk og en Gang om Ugen nykærnet Smør. Den l. Stuepige hed i min Barndom Frau Frommen, en ganske rolig, adstadig Person. Vi raabte altid som Børn: »Frau Frommen putter jeg i Lommen,« og det var hun meget fornærmet over og troede, at det var noget slemt, vi raabte. Hun var gammel og døde formodentlig, for en Sommer var hun borte, og der var nye Kræfter. Der var 2 eller 3 Stuepiger og saa min Bedstemoders gamle Kammerpige, som var en rigtig Tyvekvind. Vi kaldte hende altid for Erketyvinden, og Cornils, som i det Punkt gav os Medhold, kaldte hende for »die Erg.« Hun stjal ud af vore Skuffer og Syæsker og var især slem efter Bøger. Vi var aldrig sikre for hende, men vi turde ikke klage over hende til Tante Guste. Alle Folkene stjal vistnok, der var altfor megen Leilighed dertil, og der blev aldrig sagt noget til dem, og de vidste, at de aldrig bleve sagte op. Vi

kaldte dem altid for den store Tyvebande. — I Blankenese var Doris Kokkepige, hun lavede ogsaa glimrende Mad, og hun havde baade Underkokkepige, Lena og Opvadskepige, Gretchen Brandt, det grimme Kvindemenneske, jeg nogensinde har seet, med et grønt og et brunt Øje. Hun malkede ogsaa den Ko, som de holdt i Blankenese, og den Kostald var det eneste svinske, som jeg har oplevet hos min Bedstefader. — Mellem Stuepigerne var der ogsaa i mange Aar en, som hed Sophie, og som var en ækel Tøs. Hun var til Tante Gustes specielle Brug og skulde tillige opvarte Frøken Büter. Men denne vilde paa ingen Maade have Sophie indenfor sin Dør eller modtage nogen Hjælp af hende. Kjolerne bleve i de Tider altid hængte paa Ryggen, saa man kunde ikke være uden Hjælp. Men Mamsel Büter fik før end nogen anden sine Kjoler indrettede til at hænges foran, saa slap hun for Sophie. Denne skulde om Aftenen bringe Maden op til Frøkenen, og da denne altid lukkede sin Dør af for hende, satte hun Maden paa Gulvet udenfor Døren. Heldigvis blev denne ubehagelige og uforskammede Pige gift og kom bort.

Kusken Christian var saa fornem, saa han aldrig talte. Han var gift og boede hos sin Familie. Han bestilte vist ikke andet end at sidde paa sin Buk, men det var ogsaa et stolt Syn at se ham der. Det var en Type paa en fin, gammel Herskabskusk. Hestestald og Vognportene var i en hel anden Gade, hvor vi aldrig kom. Min Bedstefader havde en stor Mængde Vogne, og altid blev der anskaffet ny. Engang skulde der være stor Oprømning mellem Vognene for at skaffe Plads, og en hel Mængde skulde sælges. De bleve alle kørte hen i en stor tom Remise, som hørte til Huset, og der var vist en 6 eller 8 Stykker. De saae alle ud, som om de vare ny, for der var aldrig noget gammelt eller slidt i Huset, men Sagen var igen den, at de vare af et saa udmærket Materiale,

som Tidens Tand ikke kunde bide paa. Der var en fin holstensk Vogn derimellem med 4 Sæder; jeg ved aldrig af, at den er bleven brugt. Der blev saa tidt købt noget der i Husset, som alligevel ikke blev brugt. Saa var der en stor, tung Reisevogn, som min Moder har fortalt mig om, at den i hendes Ungdom var bleven brugt til Udenlandsreiser. Rige Folk reiste dengang altid i egen Vogn med Kusk og Tjener paa Bukken og fik saa friske Heste ved hver Station. Denne Vogn var ligefrem interessant. Indvendig var den elegant udpolstret med Silkebetræk og saa blød og magelig. Saa var der Lommer og Tasker i alle Hjørner og Kroge, Magasiner under Sæderne. Ovenpaa endte Vognen i en stor Kasse til Bagage, bagved var et Brædt, hvor Kufferter kunde spændes fast, og under Vognen kunde der endnu anbringes en Kuffert, og denne gik altid under Navn af Ulysses, til Minde om denne Mand og hans Staldbrodre, der slap ud af Polyfems Hule ved at holde sig under Faarenes Bug. En stor Kuffert blev altid i min Moders Familie kaldt for en Ulysseskuffert. — Hver Familie har, som bekendt, sine Talemaader, saaledes kaldtes her en broget Kjole eller Dragt altid for »einen bunten Joseph« efter den brogede Kjortel, som Joseph fik af sin Fader. — Min Moder har tidt fortalt om de kedelige Reiser, som de gjorde i den Vogn, og hvorledes de næsten omkom af Varme og Tørst, de maatte ikke drikke Vand paa Reisen, saa hun endogsaa engang slikkede af Eau de Colognen.* Min Bedstefader vilde aldrig have noget med andre Mennesker at gøre. Naar de kom til Hotellerne, spiste de i deres egne Værelser og bleve opvartede af deres egne Tjenere, og altid sagde min Bedstefader saa: »Aa, hvor

* Gamlemu har fortalt mig, at de af og til fik en Slurk Brændevin at skylle Munden med. Naar de kom i Vognen, gjorde Faderen sig det mægtigt, tog Tøfler paa og satte sig til at sove. Børnene maatte saa tie bomstille. De havde tre Heste for, den ene springende foran.

vi have det deilig fredeligt.« Naar de engang kom til et Forlystelsessted, hvor der var Musik og mange Mennesker, skulde de ogsaa sidde et ganske afsides Sted og glæde sig over den Ro og Fred. Tante Guste fortalte, hvorledes hun og de yngre Søkende saadan ønskede at komme med til de Udenlandsreiser. Den Tjener, som reiste med, hed Berger; det var nok en Leietjener, og hvergang de saa ham, bad de ham saa inderlig, om de ikke nok maatte komme med næste Gang; som om det var ham, der kunde bestemme det, og han lovede dem da altid, at de nok skulde komme med. Engang gjorde min Bedstefader en Reise til Berlin, og han, som aldrig kunde sove om Natten, sov saa godt der. Han troede det var Sengens Skyld, og da han kom hjem til Altona, skrev han til Værten i Hotellet, om han ikke nok vilde sælge ham den Seng, som han havde ligget i. Nogen Tid derefter kom der en stor Kiste fra Berlin, og deri stod hele den opredte Seng med Lagner og alt til. Men min Bedstefader sov i sit Hjem ikke bedre i den end i sin egen Seng.

Tjeneren i Altona hed Heinrich, men kaldtes af os Holdrich, det skulde betyde den Huldsalige. Det var en høj, fin Kavaller med en høi og skrattende Stemme. Han vartede glimrende op med en Hurtighed og Sikkerhed, som jeg aldrig har set Magen til. Han kastede formelig Tallerkenerne hen ad Bordet og rev dem saa igen fra en, naar man neppe var færdig. Han havde gerne saadan en Hast, fordi han 2 Gange om Dagen var et Par Timer borte; ingen vidste hvor. Man saa ham aldrig før Kl. 11 om Dagen, men saa var han i fuld Puds med Liberi og hvidt Halstørklæde, smukt friseret og med en Krølle i Tindingen. Efterat han havde kastet Frokosten henad Bordet, styrtede han afsted og blev borte til Kl. 1. Tante Victorine mente, at han gik til en Klub, som hun gav Navn af Gambrinus. Engang havde samme Tante set ham liste sig ud af Huset med en stor Buket, som han

søgte at skjule; deraf formodede hun, at han havde en Kæreste, men Mythen om Gambrinus fandt dog mere Anklang. *Heinrich* bemægtigede sig alle Aviser i Huset, det var aldrig muligt at faae et Stykke Papir uden at bede ham derom. Han var forresten en hovmodig og uforskammet Fyr, men han holdt paa Husets Ære, og man kunde høre ham afvise enhver, der kom til Døren og ikke var »kauscher«. Spurgte nogen efter Herren, svarede han: »Conferentsraaden tager ikke imod.« Min Bedstefader lod sig altid kalde »Herren« af sine Folk, men Fremmede skulde give ham hans Titel, det forlangte *Heinrich*. Han var meget omhyggelig for sin gamle Herre, hjalp ham saa godt ved alle Lejligheder, og man kunde høre ham tale venlig og trøstende til ham. *Cornils* opdagede, at der i Grunden var saa meget godt ved *Heinrich*, og hun og han bleve ligefrem trofaste Venner. Engang oplevede hun dog en uhyggelig Scene med ham.

Vi sade ved Middagsbordet, og hun havde glemt sit Lommetørklæde og gik ind i Salen efter det. Der seer hun *Tjeneren* liggende med Benene oppe i en af Silkesofaerne i Færd med at læse et Brev, som Tante *Guste* havde faaet før Bordet. Baade hun og *Heinrich*, der sprang op som en Rakket, vare ved at synke i Jorden af Forfærdelse. Hun betroede kun mig og mine Søstre denne Begivenhed. Efter Bordet forsvandt *Heinrich* igen henved to Timer, men da alt gik paa Slaget der i Huset, kunde saadan noget passere. Kl. 6 var han altid paa Pletten for at køre ud med os. Dengang min Bedstefader døde, gik han over i Tante *Gustes* Tjeneste. Hun vilde egentlig slet ikke have haft ham, men hvergang hun spurgte ham ad, hvad han havde for Planer, sagde han altid: »Ja, jeg bliver hos Frøkenen,« og saa tog hun ham da i sin Tjeneste og beholdt ham i mange Aar. — Naar Tante reiste udenlands, havde hun altid sin Selskabsfrøken, sin Kammerjomfru og sin Tjener med. Engang vare de alle ved

et sydtysk Badested. Her spadserede *Heinrich*, Hr. *Reimers*, som han hed, civil klædt omkring mellem Badegæsterne og gjorde Bekendtskaber. Den Dag de skulde reise hjem, kom han ganske flov til sin Frøken og fortalte, at han var bleven saa gode Venner med en af Badegæsterne, en Præst, som havde bedt ham om hans Adresse i Altona og havde lovet, at han nok engang skulde besøge ham der, *Heinrich* var bleven saa flov derved, thi han havde ikke villet fortælle Præsten, at han kun var Tjener. Hvad der blev af den Historie, veed jeg ikke. Samme *Heinrich* endte som Particulier. Han havde Pension efter min Bedstefader, og Tante *Guste* har muligvis ogsaa sikret ham noget, dengang han forlod hende. Men mærkelig nok, efterat han i henved 30 Aar havde oppebaaret den omtalte Pension, erklærede han paa engang, at han ikke mere vilde modtage den, og den faldt saa tilbage til Familien.

Min Bedstefaders Hus var meget koldt baade Vinter og Sommer. Dengang hans Børn var smaa, blev der aldrig lagt i Kakkellovnen i nogetsomhelst Sovekammer, undtagen Lørdag Aften, naar der skulde finde extra Renselsesfest Sted. De kom da i varmt Bad, og Moderen kom op og vaskede dem med den deilige duftende Pears Soap. Gamlemu huskede endnu Duften af Sæben og den varme Stue Lørdag Aften. Vandet var altid frosset i Vandkanderne om Morgen; saa gik Pigebørnene tilmed tyndt klædte med næsten intet Undertøj og med bar Hals og bare Arme. Men det var Afhærdelsens Tidsalder. I min Tid var alt anderledes, og der fyredes op for et godt Ord. Min Bedstefader selv havde i Kakkellovnen omtrent hele Sommeren, uagtet hans Værelse laae mod Syd, men han havde meget aabent Vindue.

Selve Byen Altona var en grim By, *Palmaillen* var den eneste smukke Gade, og endda kun paa den ene Side. Hvor *Palmaillen* endte begyndte den lille By *Ottensen* med en

stor Kirke og en Kirkegaard lige op ad Landeveien. Paa denne Kirkegaard er den berømte Digter *Klopstocks* Grav under et Lindetræ, og Tyskerne valfartede her hen for at se den Grav og den Lind. Ganske tætved er Familien Baur's Begravelsessted. Bag et svært Gitter ligger en stor Granitsten. Paa den staar skrevet Conferentzrath Baur (det var min Bedstefaders Far) und Familie. Für alle Zeiten. Jeg tænkte altid paa disse Ord og fandt dem saa uhyggelige. Hvorledes kan man bestemme, at denne Grav skal blive der til evige Tider? Der var ellers ikke angivet et eneste Navn, paa hvem her laa begravet. Under Stenen var et Gravkammer, hvor Kisterne stode paa Jernstænger; og hvergang der lukkedes op for en ny Beboer, har jeg hørt fortælle, stode alle Kisterne friske og uberørte. Gravstedet ligger forresten lige ved Landeveien, som er forfærdelig bebygget og befærdet, saa at der ikke er Spor af Ro og Fred. Jeg var der sidst i 1891.

Der hvor Palmillen hører op, laa der en smuk, meget bekendt Have — Rainvilles Garten — et Forlystelsessted med Musik og Restauration og en smuk Udsigt over Elben. I Altona var der altid dansk Militær og paa Elben laa et dansk Krigsskib, det saakaldte Vagtskib, som hver Aften Kl. 10 af-fyrede et Skud. I 1864 hørte den Herlighed op, dengang vi mistede Slesvig og Holsten. Efter Rainvilles Have kom Toldbygningen, hvor hver Equipage blev anholdt af Toldbetjente og undersøgt. Min Bedstefader maatte hvert Aar underskrive et Dokument om, at der ikke blev smuglet i hans Vogne og slap derved for den Gene at blive undersøgt, og hver Lørdag blev der saa sendt lange Lister til Tolden over, hvad der ud-førtes af toldpligtige Varer til Blankenese. Langs med Elben fra Altona til Blankenese saae man altid de blaa Gendarmer, der skulde opfange Smuglere. — Altona var en ret betydelig Handelsstad; den havde ogsaa mange Butikker, og om de end ikke saae elegante ud, købte man gode Ting i dem. Paa

Torvet boede Samson, som havde gode Silketøier og ogsaa andre Stoffer. Smukke Hatter kunde man ogsaa faae i Altona. De Handlende maatte anstrenge sig, for at man ikke skulde købe alt i Hamborg. I Mühlenstrasse boede et Jødepar ved Navn Elias, der handlede med Syartikler og lidt efter lidt med altmuligt. Hos dem herskede den Eiendommelighed, at de aldrig kunde give Smaapenge tilbage. Det var et Fif, for at man saa maatte købe lidt endnu for det Beløb, som man skulde have tilbage. Gamlemu, som altid gjorde Løjer, skrev et Brev til Hr. Elias i en anden Jødes Navn, som hun kaldte Løwenbecher. Denne spurgte, om Elias havde Patent paa den glimrende Idé med aldrig at have Smaapenge, eller om enhver havde Lov til at bære sig saadan ad. Hr. Løwenbecher frankerede ikke sit Brev, fordi han mente, at dersom Elias skulde være saa uheldig endnu at have Smaapenge, kunde han blive af med dem til Postbudet for dette Brev. Paa en Lysttur, som vi gjorde over til Harburg, hinsides Elben, blev dette Brev lagt i en Brevkasse der.

HUSET I BLANKENESE

Om Sommeren, som begyndte midt i Mai, boede min Bedstefader i Altona fra Tirsdag til Lørdag, og saa i Blankenese fra Lørdag til Tirsdag. Det var en evindeligt Flytten ud og ind, men det morede os. Vi holdt dog mest af Blankenese. Paa Slaget 10 om Lørdagen holdt to Leievogne, altid lukkede Wiernervogne, foran Huset i Palmajillen og bleve belæssede med alt muligt — Fødevarer, vore Klæder i store Pakker etc. etc. Det saae ofte meget broget og zigeuneragtigt ud, og vi stuedes sammen mellem Pakker og Kasser — paa Bukke og allevegne, men lykkelige var vi. Det var en Times Kørsel langs med Elben i en stegende Varme. Ofte laa Chausséen højt oppe og førte saa igen helt ned til Floden. Hele Landeveien fra Altona til Blankenese er som vor Strandvei. Vort Hav er skønnere, men saa ere her Villaerne og Haveanlæggene saa vidunderlige pragtfulde og storartede. Noget af det smukkeste, som vi kom forbi, var Landsbyen Nienstädt med min Bedstefaders Landsted, som laa i en Park. Elbchausséen var udmærket holdt, men det havde den ikke altid været. Da engang ingen vilde gøre den i Stand, hvor det trængtes, havde min Bedstefader gjort det paa sin egen Bekostning. Lange Strækninger ud mod Vandet havde han ladet beplante; der voxede en hel Skov op, og sandede Strækninger havde han forvandlet til Chaussée. Han gjorde det vel især, for at han i Ro og Mag kunde køre paa den smukke Vei og ikke være nødt til at gøre en Omvei med sit deilige Firspand.

Det var nu altid saadan, at alt i Verden der var galt, men kunde gattes over ved Hjælp af Penge, eller forskønnes, havde han en aaben Pung for. Bedstemoder skal altid have

været angst for sin Mands store Udgifter, da hun ikke havde Begreb om hans store Indtægter og hans kolossale Formue, og saa sparede hun paa Smaating, som om det skulde nytte noget — det gav hende kun Navn af at være gerrig. Hun selv havde heller aldrig nogen større Sum til sin Raadighed. Min Bedstefader lod hver Lørdag alle Husets Regninger betale og forærede sin Kone af og til et Par hundrede Mark at rutte med.

Min Bedstefader havde fra sine unge Dage af eiet et Landsted i Blankenese med en Have til. Huset var tarveligt, et enetages Hus, men skal have været saa umaadeligt hyggeligt. Altid talte min Moder og hendes Søsken om »das alte Blankeneser Haus,« og om, hvor morsomt det havde været, naar Grossvater Heise, den gamle Borgmester fra Hamborg, kom ud en Lørdag Aften for at blive der Søndagen over. Men saa fik Bedstefader Lyst til en Forandring. Han købte 7 Haver med Huse til og forenede det hele til den berømte Bauerske Have i Blankenese og lod opføre et stort og smukt Hus paa Stedet. Byggeriet og de store Haveanlæg toge 7 Aar — 1829—1836 — og i 7 Somre boede Familien saa i den delige Villa i Nienstädten, som min Bedstefader havde købt efter sin Broder, Onkel Henri.

Dengang Haven i Blankenese var færdig, blev den eftersom den voxede op, et Vidunder af Skønhed.*

Det var det deiligste Terræn, som her var bleven benyttet. Den øverste Del af Haven laa 3 à 400 Fod høiere, end den underste Del, som laa tæt ved Elben. Ad syv forskellige Veie, som gik gennem Skov og Dal og forbi de skønneste Udsigter, naaede man oppefra ned til Floden.

* Havens Flademaal var $12\frac{3}{4}$ Morgen à 600 Ruthen. Stentaarnet og det kinesiske Taarn, som vel har ligget paa de største Højder, var ved Foden henholdsvis 193 og $181\frac{1}{2}$ Fod over Havets Overflade. Toppen af Stentaarnet var 248 Fod over Havet.

I Haven var der bygget en Mængde forskellige kostbare Bygninger, hvad der nu vilde være gammeldags. Man finder noget lignende ved den berømte Have ved Villa Pallavicini i Nærheden af Genua, men skønnere og mere storlaaet i Blankenese.

Her var f. Ex. et stort kinesisk Taarn af Træ, fuldt af Skraatage og forgyldte Klokker og en stor forgyldt Hane ovenpaa. Saa var der et andet Sted et stort og kostbart rundt Stentaarn, hvorfra i min Barndom Dannebrog veiede hver Søndag, og hvorfra man kunde se mange Mile vidt. I Førstningen skal der have været anbragt en Æolsharpe oppe i Taarnet, men den blev taget bort, fordi den lød saa melankolsk.

Endvidere fandtes der et ægyptisk Tempel, det var en skøn Bygning, men den laa paa et noget kedeligt og afsides Sted, hvor Solen aldrig skinnede. Saa var der en vidunderlig skøn Grotte, som man ikke saa udefra. Gennem en lille mørk Gang kom man ud i en Runddel, helt beklædt med Mos — med et Speil i Loftet og 3 store Udsigtspunkter og bløde Mosbænke langs med Væggen. Over denne Grotte laa et græsk Tempel i reneste Stil, en Krans af Søiler bare en Kuppel. Det var et meget skønt Arbeide, fuld af Ynde og Elegance, alt af Granit.

Der boede dengang saa mange emigrerede Franskmænd i Hamborg. Imellem dem fandt min Bedstefader de Kunstnere og de Haandværkere, som han havde Brug for, og de maa jo have været lykkelige ved at komme i Berøring med en Mand, som havde Penge og Smag, og som beskæftigede dem. Disse Udlændinge havde nok ikke Lov til at bygge paa Landjorden, og jeg har hørt, at da f. Ex. dette Tempel skulde opføres, maatte min Bedstefader først lade opføre en Tømmerflaade paa Elben, hvor Søiler og Kuppel bleve tilhugget og derpaa slæbt de flere hundrede Fod i Veiret

for at sættes paa sin Plads. Et Sted i Haven, i Nærheden af Huset, var det saakaldte Thetempel, en lille Pavillon med store Vinduer med Udsigt til alle Sider. Jeg husker kun en eneste Gang, at der er drukken The her, uagtet det stod helt møbleret til det Brug.

Lad mig ikke glemme »die Rosenlaube«, et Lysthus, som var helt overgroet med Roser; »die Weinlaube«, et deiligt beliggende Lysthus af Bark, helt bedækket med vild Vin — jo, der var mange Lysthuse endnu, men hvad nytter det til, at jeg ramser dem alle op — »der Regenschirm« var et Komplex af Bænke med et stort Tag over, som en Paraply. Mange Veie og Partier af Haven vare ogsaa anlagte af franske Kunstgartnere og fik saa Navn efter dem. En eller anden Vei hedder saaledes altid »der Ramee Weg«. Jeg har set mange smukke Haver, hvoraf enkelte Partier have mindet mig om Blankenese, f. Ex. den deilige Have paa Hindsgavl ved Midelfart, ogsaa enkelte bakkede Punkter i Søndermarken, men intet kan i sin Helhed sammenlignes med Blankenesehaven, som den var i min Bedstefaders og i hans Søn, Onkel George's Tid.

Nede ved Elben er der en Terrasse, ja, jeg siger altid mindst saa lang som Kronprinsessegade, den har en Stensætning ud mod Elben paa mange Alens Højde og et meget smukt og kostbart Jerngitter.*

I Haven fandtes Driverier som ved vore kongelige Haver, ja større, et Palmehus — et Orangeri, som om Sommeren var tomt, da Orangetræerne prydede enkelte Dele af Haven — et koldt og et varmt Drivhus til Blomster — 2 Gartnere og en hel Stab af Mænd og Koner maatte holde alt vedlige.

Det var en daarlig Jordbund, Sandjord, saa der skulde

* Hele Haven, som man bruger flere Timer for at komme igennem, er omgivet af et Jerngitter, højere og tungere end det Gitter, der er ved Kongens Have.

meget til for at faa det til at gro. Alligevel var der de skønneste Tæppebede. I en Dal voxede de fleste Frugttræer, men Gartneren, Bösenberg, var altid efter os, naar vi vilde plukke Frugt. — Flere Steder i Haven var der Espaliers med Ferskener og Aprikoser, og der var saadan en Rigdom, saa at vi kunde samle vore Forklæder fulde og spise os mætte i disse Frugter.

Ja, hvor var ikke alt herligt i Blankenese.

I 1891 var jeg der sidste Gang og havde Fader [H. G. Grüner] med, og da jeg bagefter spurgte ham, om jeg havde overdrevet mine Beskrivelser af Blankenese, sagde han nei — her var herligt. Og da han saa det, var det dog ikke nær saadan holdt, som i min Bedstefaders Tid. Men dengang kostede Vedligeholdelsen ogsaa 30.000 Mark om Aaret, og nu bliver der i det høieste anvendt 10.000 Mark derpaa. Hele Ejendommen er takseret til 1 Million Mark. Den ældste Baur skal eie det som Fideicommis, og naar Navnet er uddød, kunne alle Descendenter af min Bedstefader komme til at arve noget her.

Selve Blankenese By er et yndigt beliggende Fiskerleje med meget propre, malerisk beliggende Huse amphitheatralsk op ad Høiderne. Villaer og Købstadshuse knuse nu de yndige Fiskerhytter, men den skønne Udsigt kunne de ikke ødelægge.

Et meget højt Punkt i Nærheden er Süllberg, ca. 500 Fod højt, saa er der Boursberg, som min Bedstefader eiede, men som nok senere blev benyttet til Vandværk. Min Bedstefader eiede i det hele taget større og mindre Stykker Jord omkring i Omegnen. Et Stykke ved jeg, at han forærede sin Læge, Dr. Versmann, som byggede sig et Hus paa den Grund; et andet Stykke gav han bort til at bygge en Kirke paa, som for Resten aldrig blev bygget.

Der var altid fuldt af Mennesker, som spadserede i Ha-

ven, og hvad skulde man ogsaa alene med alle de Herligheder? »Baur's Garten« var en af Seværdighederne, for hvem der besøgte Hamborg og Omegn. Men om Søndagen begyndte det at blive en lidt broget Wirthschaft i den Have. Folk toge Madkurve med og strøede Papir omkring. Der blev sat en Stopper derfor, ved at enhver Besøgende maatte erlægge en lille Entree og skrive sit Navn i en Bog. For denne Entree blev der saa bygget en Fattiggaard i Blankenese.

Selve Huset var bygget af den yngre Hansen og var egentlig ikke saa smukt i sit Ydre. Det var en stor firkantet Bygning med fladt Tag, paa hvilket der var et stort »skylight«, som oplyste den store Vestibule paa 1. Sal. — Fra Haven førte en Søjlehal ind i en Slags Havesal, som kaldtes for Hallen. Mellem Søjlerne udenfor sad man som paa en Veranda. Der var et Gulv af lysegult og hvidt Marmor, og i hver Ende stod en legemstor Marmorfigur af Bissen. Den ene forestillede en løbende Atalanta med en Hund; den anden en mandlig Jæger, ogsaa med en Hund.

I de Tider benyttede alle Rigmænd Thorvaldsens Meisel, men min Bedstefader skulde altid være af en anden Mening end andre Folk; derfor beskæftigede han Bissen.

I et Selskabsværelse inde i Huset havde han endnu en deilig Psyche, ogsaa af Marmor og af samme Kunstner.

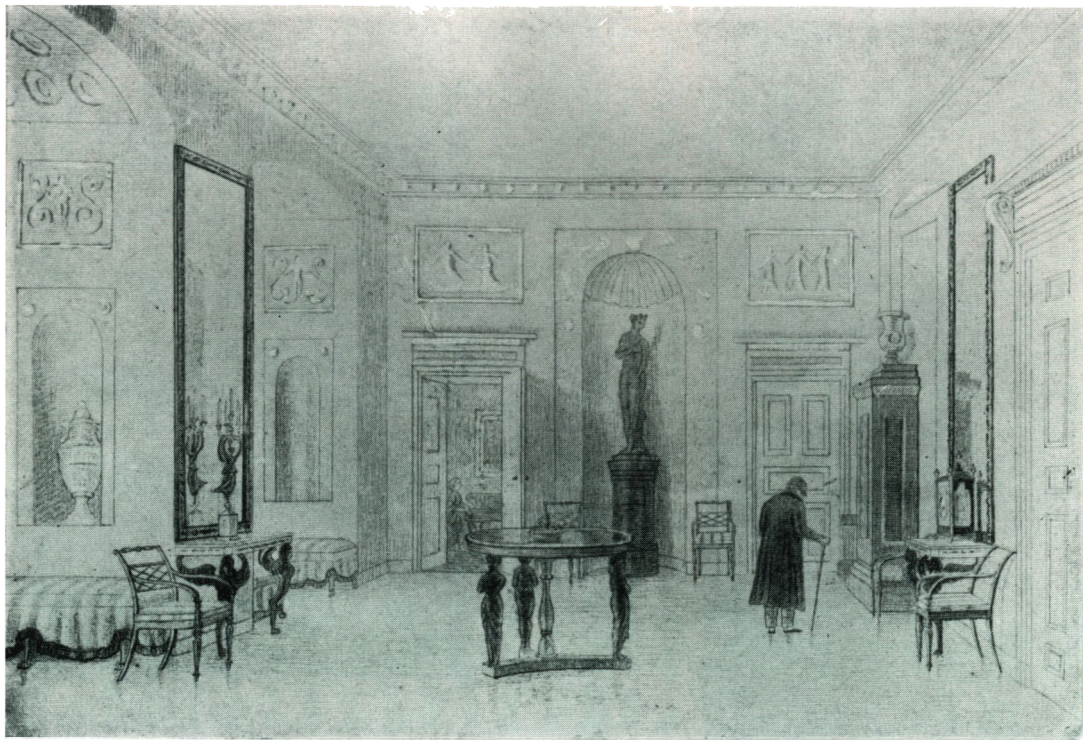
Her kan jeg fortælle en Anekdote om en Herre, som vilde snakke min Bedstefader efter Munden. Der var Tale om Goethe, og min Bedstefader omtalte en anden Digter, som han vilde foretrække for den af alle anerkendte store Goethe. Saa siger hin Herre. »Ja, Sie haben Recht Hr. Conferentzrath. Goethe war ein Lump.« Men det fandt min Bedstefader dog var for galt, og saa lo han af den Herre.

I Hallen, hvor Loftet blev baaren af 4 Søjler, og hvis Vægge vare af en poleret, lysegul Stuk, stod der to Bænke eller

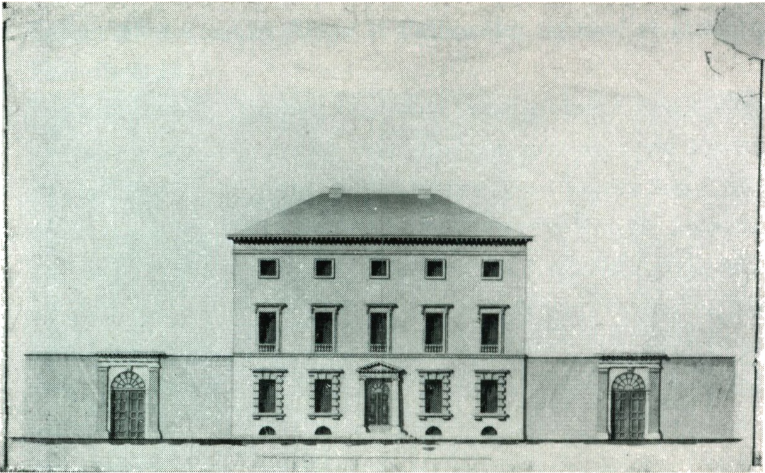
Sofaer med smukke Arme af Palisander og med et gulagtigt Skindbetræk.

Ved Siden af Bænken i hvert Hjørne af Salen stod en Sokkel af sleben Granit, og paa hver en stor og bred Vase af Porfyr; de vare af forskellig Farve og beundredes paa Grund af de smukke Farver og de smukke Aarer i Stenen. Sokkelen var næsten i Mandshøide, og Vaserne i Forhold dertil. Midt i Salen stod et kostbart Bord af en sjelden Træsart og indlagt med andre Træsorter i forskellige Farver. Forresten var der kun Stole, som svarede til Bænkene og et aflangt Palisanderbord foran en af disse. En »causeuse« i Nærheden af en af de 3 store Havedøre var det eneste magelige Sæde i Salen. Min Bedstefader selv sad i Blankenese altid paa en Luftpude paa en af de haarde Stole i Hallen, og man var altid i Angst for, at han skulde rutsche ned. Paa Bordet midt i Salen stod en høi Vase med en meget høi Blomsterkost i. Udenfor under Søjlerne vare flere smukke Arrangementer af Blomster, som stadig fornyedes og altid vare af friske ny udsprungne Planter i Potter. — Paa hver Side af Hallen var et stort og smukt Hjørneværelse med Parketgulv med et Mønster i Egetræ og Mahogni. I min Barndom var jeg naturligvis angst for at gaa over disse Gulve, som vare saa glatte. — I det ene af disse Hjørneværelser var Møblementet af gult Silkedamask, Gardinerne ligesaa. Tapeterne vare mørkebrune med Guldstjerner i. Her stod Psychen paa en Ibenholts Konsol i en Fordybning.

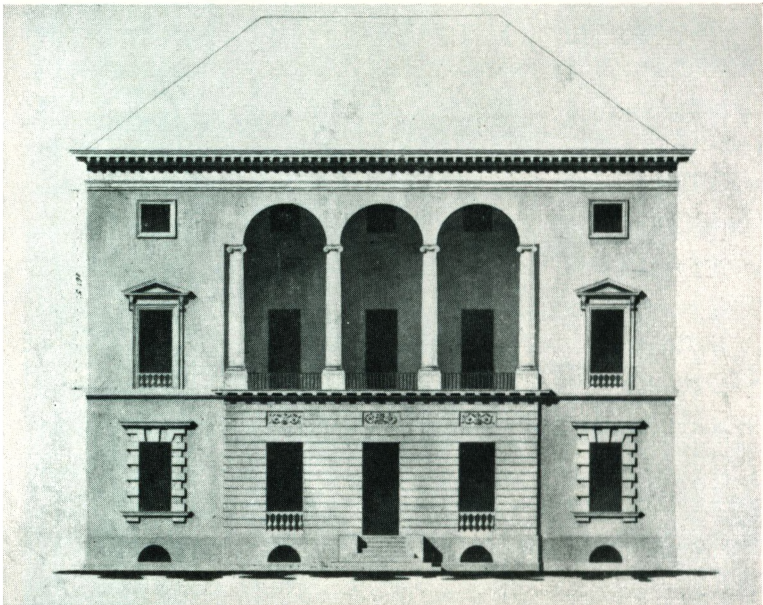
Der kom sommetider Udlændinge til min Bedstefaders Hus i Blankenese og bade om Tilladelse til at se det indvendig. Den gamle blev altid vred, naar der kom en saadan Forspørgsel og trak sig strax tilbage til sine Gemakker, før nogen slap ind. Jeg husker, engang vi sade ved Eftermiddagskaffen i Hallen, at den berømte Billedhugger *Rauch* fra Berlin lod sig melde, og at han blev meget unaadigt modtaget.

G.F.Baur i Havesalen Palmaillen Nr. 49. Tegning af Amalie Meldahl

Nordfacade

Sydfacade

Palmaillen Nr. 49. Tegning af C. F. Hansen

Der var i Huset en deilig Spisesal, hvor der vel kunde sidde 40 à 50 Personer omkring Bordet. Der var en deilig Marmorkamin med mange smukke Vaser paa og et mægtigt forgyldt Speil over.

Jeg troer, at der stod 4 Buffeter i Salen — maaske ogsaa kun to. Naar Bordet om Søndagen var dækket i den Sal, var det et stolt Syn. — Vi unge tiggede og bade altid, om der maatte blive dækket i Salen, men Tante Guste holdt mere af at stuve Folk sammen i en mindre Spisestue, hvor der saa var snævert og varmt, og hvor der blev lagt saameget Mærke til det Styr, som vi holdt med Fætrene og andre unge Herre. I den store Sal forsvandt vi og al vor Kommers. Alligevel husker jeg, at vi om Søndagen have været saa muntre og lystige i vort Hjørne af Bordet, saa at min Bedstefader har stødt i Gulvet med sin Stok og raabte over til os, at vi skulde være rolige, at han ikke vilde vide af, at vi var saa højrøstede. Uf-ha, saa maatte man være stille. Jeg var altid den lystigste af de lystige — der var Skændsmaal om at føre mig og Abonnenen paa mig. En enkelt Gang husker jeg, at en Onkel eller en anden fornøftig Herre tog mig til Bords og satte mig til Høibords, som det hed sig, for at der kunde være Ro ved Bordet; jeg og alle mine Kammerater vare saa fortvivlede og saae længselsfulde over til hinanden over det lange Bord. Som Børn blev der dækket til os ved et Spillebord uden for Spisesalen paa Vestibulen — og der spiste vi os overvættes mætte, saa at vi altid ved Slutningen af Maaltidet maatte hægte vore Kjoler op, og saa ikke turde blande os i Selskabet, førend Kjolerne igen kunde hægtes.

Ved Siden af den store Spisesal var et Anretterværelse, hvor Selskabsdamen og f. Ex. jeg, om Mandagen efter et Søndagsgilde vaskede det kostbare Dessertservice — jeg tror, det var Sèvres Porcellæn — af og gemte Sølvtyet bort.

Ved de store Middage var der en Overdaadighed af Retter

og især en glimrende Dessert. Engang talte vi otte forskellige Slags Frugter.

Der var endnu flere yndige Værelser og Rum i den nederste Etage og en stor Diele eller Vestibule, som tildels blev baaren af Søjler og var halvmørk. Den oplystes næsten kun af et stort Glasmaleri i den ene Ende. Foran dette Maleri husker jeg, at min Bedstefader hver Søndag blev barberet af en grinagtig Barber, der hed Mohns. Hvorfor denne Akt ikke foregik i hans egne Værelser, veed jeg ikke. I Stue Etagen var der ogsaa et deiligt stort Køkken med Nedgang til Kælderen.

Fra Vestibulen gik to Mahognitrapper med et smukt Jerngitter op til 1.ste Sal og forenede sig ved den første Afsats, saa de bleve til een Trappe. De naaede op til den deiligste Vestibule med Belysning fra oven fra det store skylight, hvori der vare afvexlende gule og lilla Glasruder, hvad der gav det hele et magisk Skær. Vestibulen var ligesom en stor Sal med Sofaer og Stole. Der hang store Malerier paa Væggene. De vare af den europæisk berømte Maler Riedel; det var næsten legemstore Figurer; der var altid tre paa hvert Maleri, og i livlige Farver, italienske Genrestykker ved Havet. Et Maleri forestillede 3 badende Piger. For hvert Maleri var der trukket grønne Silkegardiner, for at de ikke skulde lide af Solen.

Fra Vestibulen gik der Døre ind til mange forskellige Sale og Værelser. Der var en stor Sal, hvori et Flygel stod, og i hvilken der var en smuk Marmorkamin. Udenfor var en stor Balkon. Min Bedstefader havde to store, smukke Værelser paa 1.ste Sal. Resten af Værelserne vare Gæsteværelser, idet omtrent hver af hans Børn havde et saadant staaende her. Der var altid et stort Værelse med to opredte Gardinseenge med alt, hvad der ellers hører til ens Komfort, Sofa, Bord etc.

Ind til min Bedstefaders Værelser paa den ene Side af Vestibulen og til Tante Gustes Soveværelse paa den anden Side af samme, var der en lille Corridor, altsaa 2 smaa Corridorer heroppe, hvor der hang en Række ægte kinesiske Malerier, meget morsomme. 2 Døre førte saa ind til to brede, rummelige Trapper, der førte op hver til sin Fløj af Huset i 2.den Etage, hvor der i hver Fløi var 3 ualmindelige store Værelser. Her var allevegne Plads, Lys og Luft.

Ved at gaa over Taget kunde man komme fra den ene Fløi til den anden. Her boede vi som Børn helt afsondrede. Ingen kunde høre os støie, og paa Taget kunde vi ogsaa løbe omkring. — Heroppe var blandt Værelserne et stort Værelse paa 4 Fag, som altid gik under Navn af »die Mottenstube« fordi man engang havde fundet Møl der. Her har jeg en Sommer ligget sammen med Frøken Büter, den oftere omtalte Selskabsdame. Hun var meget overspændt og hørte og saa Spøgelser allevegne. Hun meddelte mig sin Frygt, og da jeg, som dengang kun var en lille Pige, blev bragt tidlig i Seng, flere Timer førend hun kom op, laa jeg og svedte Angstens Sved, før jeg faldt i Søvn. Dette Værelse blev senere et meget yndet Værelse, og jeg husker at mine Søstre og jeg have boet her sammen med vor elskede Kusine Leise (Kammerherreinde Elise Rosen f. Ræder) og have haft evindelige Løier og Fornøielser for. Vi møblerede Stuen hyggelig, og vor egen Uorden gav den et saa beboet Præg — fri for al den Stivhed, som ellers herskede i Huset, og Alverden ønskede at komme herop og se vore Arrangementer.

I Blankenese bleve de fleste Gulve bonede, og de, som bleve vaskede, bleve det altid med en fin lysegul Sæbe, som lugtede saa ejendommeligt. —

Møblerne var allevegne meget store og tunge, men i smukke Faconer. Sofa og Stolebetræk vare af Læder i forskellige Farver, f. Ex. i mørkegrønt. I Soveværelserne vare nydelige,

blomstrede Bomuldsstoffer, og alt var blændende rent og saae ud, som om det var ganske nyt. Tapeterne vare omtrent allevegne hvide med de sødeste Blomster og Fugle og Sommerfugle paa; det var et stift, blankt, uopslideligt Tapet.

Hvor har jeg og mine Søskende haft godt af at leve mellem saamegen reel Herlighed og Glans og den store Orden og Renlighed. Jeg veed, at jeg aldrig bliver smaalig forbauset eller imponeret over Elegance i andre Folks Huse, og paa den anden Side har jeg et aabent Øje for og kan glæde mig over, hvad der er smukt og rigt og smagfuldt. Det er ligefrem en Fordel ved ens Dannelse at have bevæget sig paa Parketgulve og i store Omgivelser og at have været Medeier deraf. Saa væmmes man paa den anden Side, naar man undertiden ser Rigdom misbrugt og parret med Uorden og Urenlighed, Egenskaber, som ofte klæbe ved Parvener, der ikke forstaar at anvende Rigdom paa en for Sanserne hyggelig Maade og troer, at det er fint at kaste Penge bort og ødsle dermed, saa at der bliver lagt Mærke dertil.

I Blankenese fandtes endel smukke Malerier, mest af moderne, tyske Malere. Jeg husker et saadant af en »*Meyer aus Bremen.*« Det forestillede et sovende Barn i en Vugge og to smaa Søskende, der beundrende saa ind i denne. — Der hang aldrig mere end et Billede paa hver Væg; man skulde nyde det udelt og ikke forstyrres ved, at der hang andre Stykker ved Siden af.

I et Værelse stod et Ibenholts Møbel, et lavt Skab med en Etagere over; paa den stod en hel Samling af udsøgte Glas, mest brogede, som min Bedstefader havde bragt med fra Karlsbad. Hver Vase eller Glas var et Pragtstykke. Alt, hvad den Gamle købte, var af første Sort, og hvert Stykke blev veiet og undersøgt, førend han bestemte sig for det. Saaledes eiede min Bedstemoder deilige Diamanter og Smykker. Hver Sten, hver Perle blev udsøgt og købt enkeltvis og først om-

dannet til et Smykke, naar der var nok af dem. Indfatningen spillede derpaa en stor Rolle.

Min Bedstefader elskede sin Eiendom i Blankenese, men paa Grund af sine Forretninger kunde han kun tilbringe et Par Dage her, fra Lørdag Eftermiddag til Mandag Morgen. Saa kørte han til Byen, men kom ud igen til Middag og flyttede saa igen rigtig ind Tirsdag Morgen. Desuden blev der Torsdag Eftermiddag kørt til Blankenese og drukket Kaffe der.

Lørdag Eftermiddag Kl. 6 præcis hørte man hans Vogn med det dejlige Firsmand komme kørende rundt omkring Plænen bagved Huset. Saa styrtede, hvem der var hjemme, ned for at tage imod ham. Han havde altid en Hankekurv staaende paa Bagsædet, og i den laa Aviserne og en Seltersvandskrukke, og saa de dejlige Havannacigarer til Herrerne Søndag Eftermiddag. Der turde aldrig tændes en Cigar i selve Huset, i det høieste under Søjlerne foran Huset. Her sad man som i en Veranda med sit Haandarbeide. Man sad paa store, brede Feltstole med Arme. Sæde og Ryg vare broderede, og Damerne i Familien fornyede dem; det var en stadig Gave til Huset at komme enten med en hel Stol eller med et Broderi til dem, der vare. Min Bedstefader kunde en enkelt Gang sætte sig hen hos os under Søjlerne og ryge lidt af en af sine dejlige Cigarer, de eneste Cigarer, som jeg lugter med Velbehag. Men forresten, saa snart han var kommen ud til Blankenese Lørdag Eftermiddag, drak han sin Kaffe og gik derpaa ud til Gartneren, Bösenberg, der stod og ventede paa ham med hele Favnen fuld af Stokke. Foran Huset var der en Græsplæne med Blomsterbede paa og hele Rækker af store Kar med Orangetræer i, der dog aldrig bleve fuldt saa store og fyldige, som dem i Rosenborg Have. Plænen blev indfattet af en Mængde smaa Græstørv, som skulde afrunde den, og dem vilde min Bedstefader selv give Facon.

Med sin Stok viste han, hvorledes det skulde være, og Gartneren satte saa sine Stokke ned og spændte Seglgarn imellem dem og ordnede det hele bagefter. Det var en hel Komedie med de Græstørv hver Lørdag; Aar ind, og Aar ud, saa længe min Bedstefader endnu kunde staa paa sine Ben, blev det ved. Bösenberg stod altid saa stiv og saa stram som en Soldat og gjorde, som den gamle sagde og tænkte formentlig sit derved.

FAMILIEN

Gamlemu, Tante Guste, Selskabsfrøkenen, og hvem der elers var af Gæster, foruden os Børn og flere Tjenestefolk toge, som før omtalt, allerede ud til Frokost til Blankenese om Lørdagen. Aa, hvor smagte den Frokost extra godt; der var altid nykærnet Smør og Kærnemælk til at drikke, og efter Frokosten stormede vi ud i Haven. Hønen, vor Barnejomfru, var altid gnaven i Blankenese; hun skulde holde os rene og pæne, og vi vare en Flok vilde Børn, eller som hun udtrykte sig, ugudelige Unger, for hvem det var ganske ligegyldigt, hvad Slid hun havde af os. Hun vilde aldrig tale med de tyske Folk eller spise sammen med dem, men sad oppe i et Værelse med den yndigste Udsigt af Verden og græd. Værelset fik efter hende Navn af »die Tränenstube«. Dengang hun første Gang betraadte denne Stue, og saae den deilige Udsigt derfra, over Have, Skov og Elbe, husker jeg, at hun sagde, at det var hende en Gaade, at Døtrene her i Huset havde kunnet gifte sig og tage bort.

Min Moder tilbragte altid megen Tid med at besøge sin Yndlingssøster, Tante Janni, gift med den berømte Dr. Arkivar og Historieskriver, vor kære Onkel *Lappenberg*, som boede i et yndigt gammeldags Hus i selve Haven. Det var et af de 7 Huse, som min Bedstefader havde købt i sin Tid, dengang han anlagde Haven, og som han saa havde givet sin Datter og Familie Lov til at bebo om Sommeren.

Onkel *Lappenberg* kom hver Lørdag Aften til The for at hilse paa sin Svigerfader. I min Barndom havde han kun sin Kone med, men efter hendes Død kom han med sine 3 smukke Døtre, der alle vare ældre end jeg, og med sine 3 Sønner, der akkurat vare paa Alder med mig og mine Sø-

stre. Vi elskede Familien Lappenberg, og de elskede os. Tante Marianne, eller Janni, som hun kaldtes, og min Moder vare uadskillige, Onkel Lappenberg, der var en stor Lærd, en europæisk Berømthed, og min Fader havde meget tilovers for hinanden og vare glade ved at være sammen, og saa passede vi og Børnene saa godt sammen. Døtrene bleve tidligt gifte, de to til Udlandet, og den 3die døde kort efter sit Bryllup. Men Drengene og vi vare Kammerater. Hvor have vi ikke leget og tumlet med dem. — Med de 3 Fættre og deres Venner have vi tilbragt deilige Dage; senere bleve de vore Tilbedere og vore Slaver, vi have spadseret med dem i Solskin og i Maaneskin og gjort Ture sammen med dem og i Kompagni med dem udøvet mange Narrestreger og spillet Alverden paa Næsen. Den ældste Fætter, Alfred, kom tidlig til Universiteter i Tyskland; men de to yngste, Fritz og Carl, holdt vi mest af — og da Carl døde ung som Student i Heidelberg, var det os en stor Hjertesorg. Han var et ualmindeligt Menneske i alle Retninger, derfor maatte han ogsaa dø tidlig, kun 20 Aar gammel. Foruden disse Sønner havde min Onkel Lappenberg endnu en Privatsekretær i Huset, en *Dr. Junghans*, som vi lo forfærdelig af, og saa havde han en Svigersøn, *Dr. Bargmann*, der var Enkemand efter en af hans Døtre, og hver Lørdag kom ud til Blankenese. Disse to Herrer vilde saa gerne høre med til vor Clique, men opnaede kun at være Skive for vore Vittigheder. Om Søndagen abonneredes der paa at have os til Bords. Jeg var det bedste Ben, fordi jeg var den morsomste. Saa var det engang, at Fætrene hjemme hos sig selv talte om, hvis Tur det var at føre mig til Bords. Sekretæren, *Dr. Junghans*, en komplet Magister Glob, der altid sad fordybet i sine Studeringer, og om hvem man troede, at han hverken hørte eller saae, foer paa engang op og raabte: »Nein Sonntag will ich Jule führen!« Aa, hvor der blev leet af den Historie — det blev en

staaende Vittighed i Familien at tale om, hvem der havde Jule til Bords. Samme Dr. Junghans endte som Professor i Kiel og har udmærket sig ved at skrive mange hadefulde Artikler imod Danmark. Han forlovede sig med en ganske yndig, ung Pige, som en Søndag blev bedt ud til Blankenese. Dengang han vilde forestille hende for mig, sagde han igen ganske naiv: »das ist nur Jule.« Han er død i en ung Alder og tog det meget mærkelige Løfte af sin unge Kone, at hun altid skulde føre hans Lig med sig, hvor hun saa bosatte sig.

Min Bedstefader havde saa mange Anthipathier. Til dem hørte ogsaa Dr. Junghans. Han ærgrede sig altid over ham, naar han kom med om Søndagen, og paastod, at det Menneske altid satte sig lige over for ham ved Bordet, eller altid stod og spærrede Udsigten for ham.

Men den Gamle var endogsaa tidt vred paa Onkel Lappenberg, som helst talte om lærde Materier og ikke var til at faae afsted, naar han kom Lørdag Aften til The, eller blev Søndag Aften, naar alle de andre Gæster vare tagne bort. Onkel Lappenberg hørte nu virkelig til de Mennesker, som glemmer Tid og Sted; og naar han endelig reiste sig for at gaa, begyndte han ofte først rigtig at tale. Man skulde gaa til Bords om Aftenen Kl. 9^{1/2}, men kunde ikke komme til det, før Onkel og hans Suite var gaaet. Som uvorne Unger gik vi sommetider uden om Huset og efterabede Natvægterens Tuden i Hornet; det skulde forestille, at det var saa sent. Det morede den Gamle.

Hele Lørdag Eftermiddag kom der rullende Vogne med Gæster, som bleve til Søndag Eftermiddag eller Mandag Morgen. Det var Onkler og Tanter med Børn og Bonner og Gouvernanter. Der stod altid, jeg troer, 26 opredte Senge i Blankenese, men de bleve sjældent benyttede paa engang. Men der var aldrig Roderi eller Flytten om — hver havde sit engang bestemte Værelse, som ingen anden turde bebo,

og hvor enhver havde den samme Comfort som i sit Hjem. Det var altsammen meget forvænte Mennesker. Deres Equipager bleve ogsaa paa Stedet, saa de kunde komme bort, naar de havde Lyst.

Vi elskede langtfra disse Mennesker og vare endogsaa ofte paa Kant med enkelte af dem.

Dette galdt især Onkel George's, Etatsraad Baur's, Gamlemus' næstældste Broders, Kone og Datter. Onkelen holdt vi i Grunden af. Naar hans Kone, Tante Caroline, engang imellem var reist bort, og han var alene, var han saa hyggelig og elskværdig. Først og fremmest havde han altid været et Mønster af en Søn. Hver Morgen, førend han gik til Kontoret, han var sin Faders Associé, kom han altid ind for at sige god Morgen til den Gamle. Dernæst satte han sig hen for at tale med Tante Guste, og med hvem, der ellers var. Han var saa elskværdig anlagt, helt anderledes end Faderen, og vilde gerne smaasnakke. Han var meget kritisk, men havde i øvrigt saamegen esprit de famille og Sans for Sammenhold i Familien. Saa var han saa sanddru og paalidelig i alle sine Udtalelser. Naar Onkel George havde sagt en Ting, saa var det rigtigt. Der var aldrig nogen Overdrivelser eller Forvanskninger i hans Mund. Han havde studeret og var Dr. juris. Det var for Dannelsens Skyld, min Bedstefader havde forlangt det; men bagefter holdt Onkel George ikke af Handelen, og han lod to af sine Sønner gaa til Handelen uden at have studeret.

Jeg ved ikke hvorledes det kan være, at unge — og da ogsaa ældre Handelsmænd — hos os altid se saa lidt fine ud, de have altid, hvor rige de end ere, et ordinært Væsen — hvorimod især de unge Købmænd i Hamborg, NB., naar de høre til de første Familier, have et ligesaa elegant Væsen og en ligesaa fin Optræden, som hos os de aller fineste Kavallerer, i al Fald var det Tilfældet i min Ungdom, og først og frem-

mest i vor Familie, og saaledes ogsaa Onkel Georges Sønner. — Onkel George ansaaes for Familiens Hoved næstefter sin Fader, uagtet han kun var den næstældste Søn.

Den ældste Søn, Onkel Heinrich, var nemlig meget ringe begavet og blev derfor overset af Alle. Han var gift med Tante *Pauline*, f. *Wattenbach*, der hørte hjemme i en meget begavet Professorfamilie og kun havde taget ham for Pengenes Skyld. Hun var iøvrigt meget afholdt i Familien og voxede sammen med alle sine mange Svigerinder. Alle hendes Søstre hængte ogsaa paa, men oversaa hendes Mand complet. Tante *Pauline* var ellers god imod ham og beskyttede ham og pousserede ham efter bedste Evne. Han var Jurist og hun flyttede til Berlin med ham, for at han der kunde studere videre. De kom dog snart igen til Altona, hvor man for hans Faders Skyld gjorde ham til supernumerær Senator; han havde aldrig noget at bestille. — Efter sin Kones Død følte han sig meget forladt. Han forlod Altona og købte en lille Landeiendom, *Schulenhof*, i Nærheden af Kiel. Her blev han regeret af sin Husholderske. Da han ikke forstod sig paa Landvæsenet og var upraktisk paa alle Omraader, blev han snydt og bedraget, ja helt ødelagt, saa at han tilsidst var angst for at komme til at lide Nød. Han havde Omgang i Kiel og i Omegnen, og giftesyge Kvinder, som findes overalt, lagde Snarer for at fange ham. I Altona blev man derfor meget forskrækket; han følte sig saa hjælpeløs og forladt, og i sine Breve begyndte han selv at hentyde til Muligheden af, at han giftede sig igen. Min Søster, *Amalie*, har boet en Sommer hos ham og har været glad for at være der, ligesom han ogsaa var glad for hende. Hun oplevede, at Lynet slog ned og brændte hele Gaarden af, paa Stuehuset nær. Selv stod han under Ildebranden med en Paraply over Hovedet og saae til. Min Søster hørte Husholdersken, der var en af de ivrigste til at kommandere til Slukning, titulere

ham lige op i hans Øjne for »ein erbarmlicher Mensch.« — Nu maatte den stakkels Onkel til at bygge — heldigvis døde han snart efter. Han efterlod en meget omhyggelig ført Dagbog, som hans Søskende læste, og hvis Indhold de toge sig meget nær. Efter den havde han ført et rigt Følelsesliv og havde slet ikke været borneret. Men han havde aldrig kunnet gøre sig og sine Kundskaber gældende; han havde haft saa ringe Tanker om sig selv og lidt under, at Verden havde ringeagtet ham og altid havde anvist ham den nederste Plads. Jeg husker at have hørt et Sted ud af Dagbogen, hvor han omtaler en Reise, han gjorde med sin Kone og dennes Søstre i Schweiz. Paa en af Søerne der vare de engang paa en Ro- eller Seiltur. Det blæste pludselig op, og Manden, som styrede Baaden, vilde have en af Passagererne til at hjælpe sig med noget. Han kastede et hurtigt Blik over dem, og i Stedet for at henvende sig til Onkel Heinrich, som var den eneste Herre i Baaden, bad han en af hans Svigerinder om at hjælpe sig. Denne Scene omtalte den stakkels Onkel med saa megen Bitterhed, fordi den fremmede, simple Mand strax havde kunnet se paa ham, at han ikke duede til noget. Han havde heldigvis ingen Børn.

Hans næste Broder, Onkel George, med hvem han levede i bedste Forstaaelse, blev altsaa anset for den ældste og nød sine Forældres og Søskendes Tillid og Kærlighed. Det var ham, som engang i sine unge Dage havde bøiet sig for sin Faders Villie og givet Afkald paa den Pige, som han elskede. Han havde et svageligt Helbred, jeg troer, det var Nerverne, som plagede ham, og hele Livet igennem maatte han gøre Badereiser. Disse Badereiser vare forresten en Mani i vor Familie. Hver Sommer droge de alle afsted til Trods for de Herligheder, de havde hjemme. Det var altid Helgoland, Nordernei, Føhr og saa alle de Badesteder, hvor man drikker Vandet, som summede om ens Øren. Onkel George gif-

tede sig, dengang han var nogle og tredive Aar gammel med en 18-aarig Pige, *Caroline de Chapeaurouge*, af en anset hamborgsk Familie. Jeg troer ikke, at hun havde videre Formue, men han fik med hende en rigtig Svigermoder, af dem der have Næb og Kløer. Han har lidt meget under hende, men behandlede hende altid med Respekt og Ærefrygt.

Det var først efter hans Død, at hans Søskende fik hans Dagbog af hans Børn, og af den læste om de mange Lidelser og Sorger, som Svigermoderen havde forvoldt ham. Men hvilket Exempel paa god Opdragelse, at ingen, mens han levede, havde nogen Anelse derom. Hans Kone, Tante Caroline, var meget enfoldig og dagligdags. Men hun var smuk og elegant, høj og slank, med en voxgul Teint, smukt sort Haar, sorte, lidt stikkende Øjne, regelmæssige Træk, dertil kold som en Istap. Hun kom aldrig til at passe ind i Familien og forstod ikke Tonen i Huset. Hverken Svigerforældre, Svogre eller Svigerinder kunde døje hende. Hun talte altid i en opdragende og gammelklog Tone, som om hun var Familiens Bedstemoder, hun lo saa dumt og altid paa de forkerte Steder. Men helst tav hun stille og sad gerne bukket over et Broderi og iagttog, hvad der blev gjort og sagt, for senere at komme med dumme Bemærkninger eller Formaning. Hun havde dog ogsaa sine Dyder. Saaledes var hun selv meget svagelig, jeg ved ikke, hvad hun feilede, men aldrig klagede hun eller talte om sig selv. Hun var en prægtig Kone for sin Mand og pleiede ham, der altid klagede, ganske udmærket. Han styrtede engang med Hesten, brækkede et Ben og var sengeliggende i mange Maaneder; der kom andre Sygdomme til, og dengang skal hun have været en saa fortræffelig Sygepleierske for ham, saa alle bøiede sig for hende og roste hende. Mand og Kone vare ogsaa meget lykkelige sammen. Saa var hun en god Husmoder og styrede sit Hus med Orden og uden at ødsle. Hun klædte sig i en sim-

pel, elegant og smagfuld Stil, overdrev aldrig Moderne; og som en Mærkelighed maa jeg anføre, at hun aldrig gik med Crinoline, hvad der dengang var noget uhørt, men hendes Mand kunde ikke lide den Mode; og uagtet hun aldrig gjorde noget, som var paafaldende, hun var jo saa dagligdags, rettede hun sig efter ham og saae ligesaa fin ud som alle de andre »Tosser«. Hel »janket« var hun da heller ikke, saa iførte hun sig godt stivede Underskørter. Talenter og Interesser havde hun ingen af, læse gjorde hun aldrig, hun var umanerlig kedelig, og det var ubegribelig, at hendes Mand var tilfreds med hende, men det var han. Hun var saa kritisk og ræsonnerede altid over hele hans Familie, og hun var paa Kant med de fleste, især med min Moder, der nu ogsaa drillede hende værst. Hun fandt det oprørende, at der blev leet saameget i Familien, og saa kunde hun selv le saa dumt og være saa spodsk, ja, hun var meget ubehagelig. — Ligesaa uelskværdig som hun kunde være ude, ligesaa elskværdig kunde hun være hjemme hos sig selv. Var man hendes Gæst, vidste hun ikke, hvor god og venlig hun vilde være, hvor godt hun skulde gøre det for en.

Onkel George og Tante Caroline havde en Datter, Emilie, og 3 Sønner, Friedrich, Ferdinand og Alexander, som kom 11 Aar efter det sidste Barn. Emilie, som var paa Alder med min yngste Søster, var vor Rædsel. Hun var i Grunden et stakkels, forkvaklet Barn og ualmindelig enfoldig, men gammelklog og talte i en affekteret Tone, som man hører Folk tale i Bøger. Min Tante holdt Masser af Bonner og somme-tider igen en Frøken, der skulde passe paa Bonnerne, og selv gav hun sig virkelig ogsaa af med sine Børn.

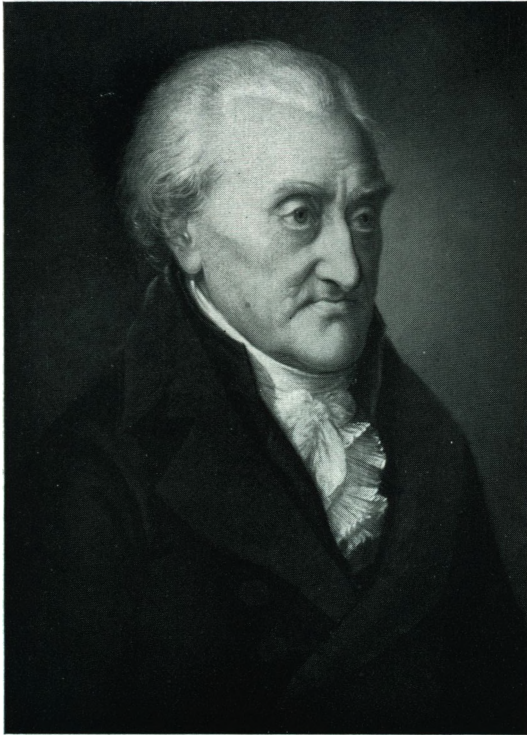
Der var mange Anstalter med de arme Unger. For det første bleve de sultede af Princip. De saae elendige ud og vare altid syge. Min Moder sagde til Tante Caroline: »Giv mig et af dine Børn med hjem, saa skal jeg nok skaffe dig det

rask. Jeg vil da begynde med at give det noget at spise.« — »Nei, du skal have Tak,« svarede Svigerinden, jeg vil ikke have mine Børn saadan proppede som dine.« Min Moder havde ligefrem saa ondt af de smaa blege, magre Børn med deres gamle, gustne Ansigter og i de fine, hvide broderede Kjoler; aa, hvor jeg husker de Børn!

Dengang de voxede lidt til, fik de Smør paa Brødet, men kun 2 Gange om Ugen, Søndag og Onsdag. Det var Begivenheder for dem, og da de bleve saa store, at de spiste med os andre ved Middagsbordet, fik de ganske smaa Portioner af alt. Men hvad gjorde de saa efter Bordet? De listede ned i Køkkenet og slikkede Fadene, og spiste f. Ex. Melonaffald. Datteren, Emilie, fik i en ung Alder en Gouvernante, der plagede hende omkap med Moderen. Hun turde aldrig lege i Haven med os, vi vare saa vilde. Hun skulde spadsere med Handsker paa og med Parasol, og naar hun engang smuttede bort fra sine Plageaander og løb afsted med os, blev der strax raabt paa hende, hun skulde komme op for at brodere. Min Moder søgte da at bede for hende, men til ingen Nytte. Vi gjorde Nar af den stakkels Unge, og hun sladrede til Gengæld om os. Sammen med vor Fætter, Carl Lappenberg, forfattede vi mange Smædeviser om hende, hendes Gouvernante og hendes Moder. Hun blev tidlig en Dame med Damenoder, og dengang hun endnu var en lille Pige, saae hun altid efter sin Kjole, naar hun gik ned ad Trappen, for at se, om den ikke nok vilde slæbe, for det var saa dameagtigt. Hun var ret køn, det vil sige, Overansigtet, men Munden stod altid aaben og var saa umaadelig dum. Saa havde hun en smuk Figur og var altid, ligesom Moderen, udmærket klædt og af første Skuffe, dog uden at Toiletet spillede nogen Rolle. Men hun kom saa let til alt, hun fik alt i Dusinvis og satte derfor ingen Pris paa noget. Moderen og hun talte aldrig om Klæder eller lagde Mærke til, hvad andre

havde paa. Hendes Fader elskede hende høit, men ytrede dog engang, at begavet var hun egentlig ikke. Hvert Aar gjorde hun Reiser med sine Forældre, men kom altid mere dum hjem, fordi hun ingen Begreb havde om, hvad hun saae udenlands og fortalte saa dumt og saa kedeligt. Hendes Skæbne blev sørgelig. Hun forelskede sig i en af sine Fætere, Alfred Lappenberg, et meget smukt Menneske, der var en lovende ung Jurist. Han er nu Senator i Hamborg. Hun, den ellers saa dydsirede Mø, forfulgte ham med sin Kærlighed. Moderen, som ellers var den personificerede, strenge Dyd, var aldeles blind i dette Forhold og protegerede Partiet, som alle Mennesker saae komme, undtagen Faderen. Dengang det var lykkedes Datteren at blive forlovet, og hun forestillede sig for sin Fader med sin Kæreste, blev han, den ellers saa sindige Mand, ude af sig selv og vilde paa ingen Maade give sin Indvilligelse til en Forbindelse mellem de to. Faderen bebreidede derpaa Alverden, at man ikke havde gjort ham opmærksom paa denne Ulykke i Forveien. Men ingen havde haft en Anelse om, at han intet havde mærket. Tværtimod havde Alle troet, at han ogsaa ønskede Partiet. Der havde altid hersket den største Overensstemmelse i denne Familie om Alt, saa hvem skulle have troet, at Moder og Datter havde haft en Hemmelighed sammen, som Faderen ikke kendte? Der oprandt nu en drøi Tid for de forlovede, og Forholdet mellem Mand og Kone var undergaaet en stor Forandring. Onkel George var rentud fortvivlet og altid grædefærdig. Endelig kom det dog til Bryllup, men der var ligefrem gaaet noget i Stykker indeni Faderen.

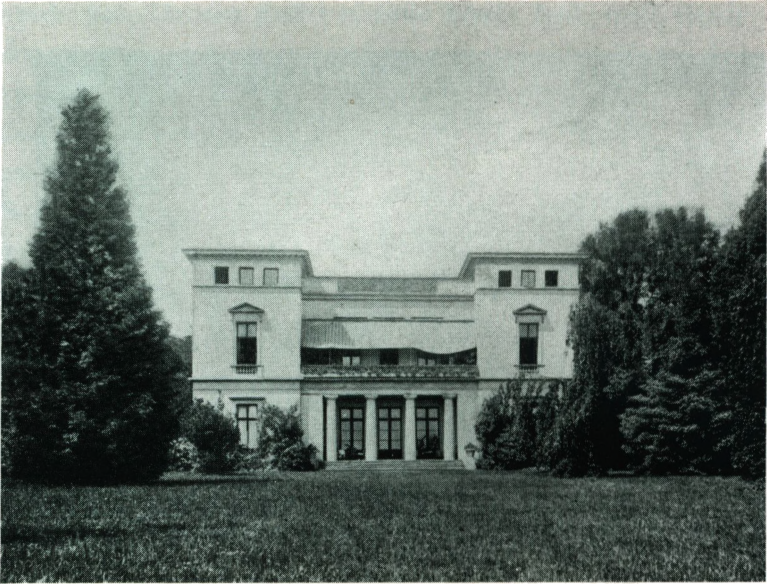
Tante Caroline tog nu en ung Pige i Huset, og hende blev der i den Grad gjort Stads af af min Onkel, saa at det gav Anledning til megen Snak. Hans Datter havde altid været saameget for ham, og han trængte til igen at have en ung Pige om sig, som han kunde tage sig af. Hans Kone lod som

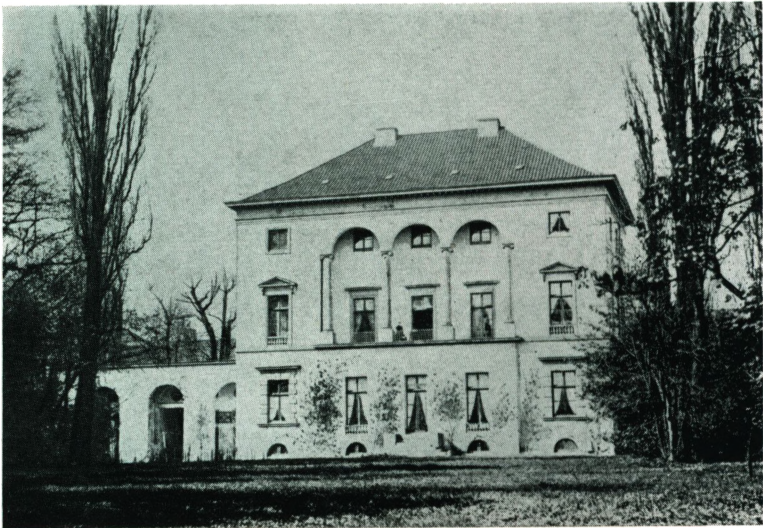
Borgmester Johann Arnold Heise

Emilie Lappenberg, født Baur

Huset i Blankenese

Palmaillen Nr. 49. Sydfacade

ingenting, men det var ikke hende, som fik Nytte eller Glæde af den unge Pige, men derimod hendes Mand. Han gjorde endogsaa Badereiser med sin Laura, og Konen blev hjemme og levede for sin gifte Datter og hendes Hus. Heldigvis blev hin unge Pige snart gift og kom til Mexico. Min Onkel gav Udstyr og Bryllup og skal have været meget ulykkelig over at miste hende. Senere hen blev han dog ogsaa fornøjet over sin egen Datters Giftermaal, og han elskede igen hendes Børn. Men paa een Gang skete den Ulykke, at hans Emilie mistede den Smule Forstand, som hun sad inde med. Nogle mente, at hendes Mand havde overanstrengt hendes Hjerne ved Forsøg paa at læse vanskelige Bøger for hende, ved at rejse til Italien med hende og der sætte hende ind i Forstaaelsen af Kunstskattene; men saameget er vist, at hun blev forrykt. Det begyndte med, at hun ikke mere vilde vide af sin Mand. Hun ansaae det for en Synd at have giftet sig med sin Fætter. Hendes Børn bleve hende ligegyldige. I Aaringer blev hun sendt fra det ene Præstehjem til det andet. Saa sendtes hun fra Anstalt til Anstalt. Engang imellem var hun hjemme, men maatte saa afsted igen. De sidste Par Aar af sit Liv tilbragte hun hos Mand og Børn og skal ogsaa have haft nogen Deltagelse for dem; men hun boede i sine egne Værelser, hvor de saa fik Lov at besøge hende.

Hun var nogle og 40, da hun døde.

Onkel George's 2 Sønner, Friedrich og Ferdinand, vare rare Mennesker, dem holdt vi meget af. Efterat have overstaaet Sultekuren hos Moderen, som de forresten elskede højt, kom de ud i Livet som Købmænd og bleve som andre Mennesker. Friedrich, den ældste, stammede slemt, men det tog han paa en elskværdig Maade. Jeg gjorde engang en Badereise med Tante Guste og ham, og havde megen Glæde af hans Selskab. Han tilbragte engang et Aar i Amerika og skrev nogle Artikler om sine Reiser der i Landet, som blev

tilsendte os. Han giftede sig med *Helene Tesdorpf*, en Datter af den bekendte Conferenzraad T. paa Falster. Hun var epileptisk og sindsyg, og de bleve meget ulykkelige. Efter hendes Død skrev han et saa smukt Brev til min Moder. Han fortalte hende om, hvor ulykkelig han var nu, og det netop, fordi han og hans Kone ikke havde været lykkelige. Han gjorde sig saa mange Bebreidelser og sagde, at Skylden var alene hans, fordi han ikke havde haft Taalmodighed med den Afdøde og med hendes Sygdom. Friedrichs Kone havde efterladt ham en lille epileptisk Datter. Han havde for Barnets Skyld taget en meget smuk ung Pige i Huset, en Slags Bonne. Hun pleiede Barnet mageløs og gjorde sig dermed uundværlig. Hun blev derfor rost og beundret af Alle, men især af Herrerne i Familien og i Bekendtskabet. De bleve gifte, og saa forstod hun paa engang at give den store Dame og gøre store Fordringer.

Onkel George's to andre Sønner, af hvilke den yngste, Alexander, er Senator i Altona, ere gifte ind i ansete Hamborgerfamilier.

Min Bedstefaders 3die Søn og yngste Barn, Johannes Baur, som vi altid kaldte ved Fornavn, var i min Barndom vor Legekammerat, og vi holdt meget af ham. Altid havde vi Løier for med ham, og han med os. Mine Forældre, især min Moder, holdt ogsaa saa meget af den Broder. De have flere Gange, tilligemed Cornils, gjort Badereiser sammen, og hun og han vare de sidste Søskende, der levede af de 11 Børn. Nu er han den allersidste. Han besøgte endnu min Moder paa Fortunen Aaret før hendes Død i 1895.

I sin Ungdom opholdt han sig meget i England, og han syntes saa godt om dette Lands Sæder og Skikke. Dengang han vilde blive hjemme, indrettede han sig et hyggeligt og elegant Hjem i et af sin Faders Huse i Palmaillen og holdt et deiligt Køretøj. Jeg mindes en henrivende aaben Vogn,

som han selv kørte med en hvid og en isabellafarvet Hest. Det var dengang Mode, at Hestene skulde være af forskellig Farve. Han blev ved med at spise Middag hos sin Fader; derfor saae vi ham hver Dag. Engang reiste han igen til England og kom hjem som forlovet.

Det var med en Datter af en af Londons rigeste Købmænd, hos hvem han i sin Tid havde lært Handelen. Hun havde engang været i Blankenese med sine Forældre og var altsaa kendt af Familien; der var stor Glæde over dette Parti. Et halvt Aar senere reiste han til London for at holde Bryllup. Men snart efter kom der Brev fra ham om, at hun havde hævet Forlovelsen. Bagefter vilde saa alle have mærket, at han slet ikke havde gjort et lykkeligt Indtryk som forlovet, og nu paa engang var der ikke noget ved Pigebarnet.

Onkel Johannes kom ikke hjem den Vinter, men reiste fra London til St. Petersborg for at glemme sin Sorg og komme paa andre Tanker. Han reiste omkring i Rusland og bragte mange smukke Sager med hjem derfra, dels for dermed at forskønne sit eget Hus, dels for at give bort. Onkel Johannes fik i St. Petersborg Indpas i en rig Købmandsfamilie ved Navn Kap-herr. Han blev meget intim med en af Sønnerne der, *Hermann Kap-herr*, og Aaret efter besøgte denne ham i Altona og boede hos ham hele Vinteren. Den unge Mand kom nu hver Søndag med hos min Bedstefader og lærte ved den Leilighed Familiens Perle, *Elisabeth Lappenberg*, at kende. Hun var Onkel Lappenbergs yngste Datter, en bedaarende Pige, som altid var overhængt af Friere, men ikke kunde bestemme sig for nogen. Nu kom hun til at synes om den unge Russer, der var en meget sympatisk Person, og han betoges af en heftig Kærlighed til den yndige unge Pige. De bleve da forlovede, og aldrig har man truffet paa et mere tiltalende Par end de to. De vare hver for sig bedaarende, og i Familien var der stor Jubel og Henrykkelse, uagtet hun

skulde saa langt bort. Han var desværre meget svagelig og kunde egentlig slet ikke taale Klimaet i Rusland, hun var ogsaa sart.

Der var et stort Bryllup i Hamborg, dengang Elisabeth Lappenberg og hendes Russer blev viet, og for 1ste Gang fandt Vielsen Sted i en Kirke. I de høiere Stænder holdt man nemlig dengang altid Stuebryllup. Det var en varm Sommerformiddag, at den Stads fandt Sted, og jeg husker, at Brudgommens Forlover var en enbenet Russer. Bagefter var der stor Middag hos Brudens Far.

Det blev et meget lykkeligt Ægtepar. Han var jo Handelsmand og hørte til i St. Petersborg, men om Vinteren reiste de for hans Skyld engang imellem til Syden, og det endte med, at de flyttede til Dresden og boede der bestandig. Det lykkedes den gamle Herr Kap-herr i St. Petersborg at blive adlet og som al nybagt Adel blev Familien nu meget fornem og aristokratisk. Jeg har vistnok kun engang set Elisabeth igen efter hendes Giftermaal. Hun havde deilige Børn, der altsaa bleve opdragne i Dresden. Selv døde hun i en forholdsviis ung Alder, og til Alles Forbauselse giftede hendes Mand sig igen. I vor Familie mente man, at hvem der havde været gift med Elisabeth, og havde været saa lykkelig, som han, burde aldrig gifte sig mere. Ja, det kan man nok ingen rigtig Mening have om. Der kan ogsaa siges, at naar en Mand har været rigtig lykkelig, kan han ikke undvære Lykken, men søger at fange den igen.

For at komme tilbage til min Onkel Johannes, saa følte han sig meget ensom og forladt, dengang hans Ven havde giftet sig og var taget fra ham. Alverdens Mødre og Døtre gjorde Kur til ham, men til ingen Nytte. Dengang han var bleven noget trøstet efter sin uheldige Forlovelseshistorie, begyndte han at gøre Kur til en ung, lidt ældre Pige, *Corne-
lie v. d. Horst*, en Datter af den General v. d. Horst, som

havde kæmpet imod Danmark. Hun var Selskabsfrøken eller Duenna for den nysomtalte Elisabeth Lappenberg, dengang hun endnu boede hos sin Fader, og blev tillige hendes allerkæreste Veninde. Det var en meget fornem udseende Dame, der bar sit Hovede højere end nogen anden og bildte sig umaadelig meget ind af sin Herkomst, og oversaae alle de rige, men uadelige Familier, som hun maatte omgaaes. Det er mærkeligt, at et saadant Væsen virkelig kan imponere. Hun var ikke afholdt, navnlig ikke i Dameverdenen. Paa de store, rige Baller i Hamborg, hvor hun optraadte sammen med Elisabeth, havde hun mange Kurmagere, men ingen Friere. Hun behandlede ogsaa alle Herrerne »en canaille«, for hun vidste, at de nok vilde more sig med hende, men ikke andet. Alligevel var hun ret egentlig en Herredame. Hun var en stor Junoskikkelse med et svært, dejligt, rødt Haar. Hendes Paaklædning var yderst tarvelig. Da hun paa ingen Maade kunde rivalisere med de rige Hamborgerinder, der var klædte som Prinsesser, gik hun som paa Trods til den modsatte Yderlighed og anvendte meget lidt paa sit Toilette. Men det behøvedes heller ikke; man lagde strax Mærke til hende — hun havde en Holdning og en Optræden som en Dronning, hvorover der blev leet. Min Søster Amalie og jeg elskede den Cornelia, og hun gengældte vor Kærlighed. Dengang min Kusine Elisabeth v. Kap-Herr laae paa sit Dødsleie, bad hun denne sin elskede Veninde om at opdrage hendes Børn. Hun flyttede da virkelig til dem, indtil Faderen giftede sig igen. Senere blev hun Hofdame ved et lille tysk Hof, og saa veed jeg ikke mere om hende.

Der var altsaa en Tid, hvor min Onkel Johannes gjorde stærk Kur til denne Dame, og hun havde formodentlig taget ham. Men hans Søstre lagde sig imellem og gjorde ham opmærksom paa, at hun var arrogant og herskesyg og ikke mere ung og frisk. Hun var maaske højt i Tyverne. Partiet

kom altsaa ikke i Stand. Jeg husker saa godt en Eftermiddag, hvor han, Cornelia v. d. Horst og jeg spadserede sammen i Haven i Blankenese og bleve overfaldne af et Regnvejr og trak os tilbage i et Lysthus, hvorledes de der spøjte sammen, og hun gav ham slagfærdige Svar paa alle hans Narrestreger. Dengang haabede jeg saa sikkert paa, at det skulde blive til noget imellem de To — men han fik en anden Skæbne.*

Nogle Aar senere forelskede han sig i en 18aarig Skønhed, han var selv nogle og 30 dengang. Hun hed *Sophie v. Hedemann* og var Datter af en fordrucken Toldembedsmand i det Slesvigske. Hendes Moder var en rigtig gammel, udannet Madam, fattig, sjusket, uordentlig, sød og krybende, men i Grunden falsk, en fordums Skønhed, nu Enke.

Datteren var tidlig taget bort fra Moderen af nogle fornemme Slægtninge, Grev Scheel-Plessen til Sirhagen. Grevens Moder havde været en Hedemann, og han blev ved med at gøre godt imod Familien Hedemann. Han havde næsten adopteret den lille Sophie, hun kaldte da ham og hans Kone for Papa og Mama. Hos Scheel-Plessen fik hun en udvortes elegant Opdragelse, og dengang Greven blev Overpræsident i Altona, flyttede hun med dem til denne By. Hun gjorde en stormende Lykke paa Ballerne i Hamborg; hun var smuk og lystig, ikke egentlig koket, eller dog maaske; hun var naiv og naturlig, og det var ikke paataget, troer jeg; det var, som om der var Zigeunerblod i hende — noget vildt, elektriserende. Naa, i hende forelskede Hr. Johannes Baur sig altsaa. Scheel Plessen sørgede for hendes personlige Udstyr og holdt Brylluppet. En ældre Søster af Sophie, en Madonna Skønhed af første Rang, som Scheel Plessen ogsaa havde taget sig af, forelskede sig i en Maler,

* Frøken v. d. Horst vilde nok have været den regerende, dersom han havde faaet hende, men hun var en ærlig og storslaaet Natur, nu kom han under Pisen af en lunefuld Kvinde — det var værre.

som opholdt sig paa Godset for at restaurere Malerier. De bleve gift og bosatte sig i Berlin, hvor han gik over til at blive Fotograf; de fik en Mængde Børn, og min Onkel Johannes har omtrent helt maattet ernære denne Familie. Sophies Moder, som hidtil var bleven holdt borte af Familien Scheel Plessen, dukkede nu frem, og hende fik min Onkel i Huset — og 2 Brødre Hedemann, som altid vare i Bekneb, maatte ogsaa tages under Armene. Min Onkel fik en Barnekone, som ikke interesserede sig for andet end Løier og Pjank. Hun og hendes Moder talte ikke om andet end om hendes mange Tilbedere. Hun havde en køn Altstemme, og Moderen fablede altid om, at hun havde ønsket at se sin Datter optræde som Sangerinde. Hun vilde da have reist omkring med hende. »Ja, nun hat sie ja Baur gekriegt,« det andet havde dog været bedre. — Sophie satte i Begyndelsen ingen Pris paa Rigdom; men hvor snart lærte hun ikke at bruge Penge; hvor var hun uordentlig med sit Tøj. Alt, hvad vi andre lægge fra os paa Borde, i Skuffer, i Skabe, kastede hun paa Gulvet; Hatte, Kjoler, Kniplingschawler. Alt krøllede og ødelagde hun strax, ikke for at være fin paa det, men fordi hun ingen Idé havde om Penge eller om Penges Værdi. Saa købte hun alt Slags, men i Begyndelsen kun Barnagtigheder til et Par Skilling paa Marked. Hun, som nu eiede et smukt Hus med Alverdens Herligheder, kunde være henrykt over en Hund eller Kat af Leer, og kunde gøre ikke forvænte Mennesker glade med Smaating og kunde i det hele mere sig ved saa lidt, men mere sig skulde hun altid. Saa holdt hun Hunde, massevis. Hver Dag kørte hun Tur i sin smukke Equipage og indbød Alverden til at køre med sig, men Hundene skulde sidde med paa Sæderne, som om det var Børn. Vi tænkte altid, hvad mon hendes Mands fine Kusk og Tjener tænke om det ny Regimente og det Wirthschaft.

Hun var en hel ny Genre i vor stive Familie, og Meningerne vare meget delte om hende. Hun var i Grunden sød og god og elskværdig, men hun var og blev især et lunefuldt Barn. Hele hendes Liv var en Rummel af Adspredelser. »Hvad skulle vi nu tage os for?« »Hvor skulle vi hen i Eftermiddag?« var altid Løsenet. Og saa det Hundekomers, førend hun fik Børn at lege med. Jeg husker en Dag, da jeg kom til hende, at hun laa ud ad Vinduet og lo sig fordærvet over, at et Par Hunde havde faaet fat i Havekonens Hat og flaaede den. Kusken kom til og vilde redde Hatten, men hun raabte oppefra, at det var Synd, man skulde ikke forstyrre Hundene, hun skulde nok købe Konen en ny Hat.

Sin Mand elskede Sophie virkelig overordentlig, men hun plagede ham, især i Begyndelsen, altid med, at han ikke skulde gaa fra hende, men blive hos hende og more hende. Naar hun ikke kunde finde paa andet, maatte han spille Domino med hende. Hun var gift temmelig længe, førend hun fik Børn; dog var der ingen Livskraft i dem. Af 8 døde de 4 som ganske smaa. Den ældste Datter, Putti, døbt Marianne, blev dog 4 Aar gammel. Hun var deilig og stak næsten Hundene ud. En Eftermiddag kom min Moder hen for at besøge Sophie og blev vist op i Barnekammeret. Her traf hun den unge Frue bogstavelig en chemise. Barnet var ganske nøgent og laa paa et Tæppe paa Gulvet og Moderen var ifærd med at svøbe hende ind i en kostbar Kniplingsgarniture, ægte Kniplinger, som hendes Mand samme Dag havde bragt med til hende fra en Reise, og hun lo nu forfærdelig ved at se Barnet tumble om paa Gulvet i det generende Kostume, som naturligvis fik en slem Medfart.

Min Moder elskede forresten sin taabelige Svigerinde Sophie høit, jeg troer, det var mest Modsigelseslyst, da hele Familien omtrent var imod hende. — Man kunde skrive hele Bøger om denne unge Kones Barnestreger. En Aften,

min Moder vilde drikke The hos hende, var hun ikke tilstede, og da hun endelig kom frem, var hun klædt ud som Bondepige i korte Skørter, og saadan blev hun hele Aftenen.

Naar Sophie og hendes Moder var sammen, var det en bestandig Tossen og Leen. Min Søster Franziska var meget allieret med de to og gik ind paa deres Narrestreger. Engang gjorde de tre en Udflugt sammen til Fährhaus, et bekendt Gæstgiversted i Blankenese med en deilig Udsigt, hvor de vilde drikke Caffé. Nu faldt det en af dem ind, at de skulde spille Komædie og udgive sig for Udlændige, for Hottentotter eller Kirgisere eller hvad ved jeg, men de skulde lade som om de ikke forstod noget menneskeligt Sprog eller talte andet end Kaudervælsk. De vilde selv lave Caffé og have en Themaskine. Nu morede det dem at opholde en stakkels, forjaget Opvarter og at forklare ham ved Tegn og et enkelt opsnappet Ord, hvad de ønskede. Det kneb især med at gøre ham begribelig, at de ønskede en Maskine, men endelig havde de faaet alt og sad nu og lo over deres egen Morsomhed. Pludselig bleve de forstyrrede ved, at nogle af deres Bekendte kom til og satte sig ved deres Bord, og saa maatte de tale med dem. Opvarteren maatte da tro, at de tre Damer vare slupne ud af en Daarekiste.

Sophie havde en Mængde fattige Slægtninge, som hun var god imod og altid bad hjem til sig og ikke oversaae. Jeg husker kun engang, at hun beklagede sig over, at da hun havde været i en meget elegant Butik i Hamburg, havde en af Butiksjomfruerne kastet sig om hendes Hals, havde kysset hende og kaldt hende »Kusine«; det var hende for meget i mange Folks Nærværelse.

En Dag traf min Søster Tante Franziska en af de mange Slægtninge hos Sophie og blev ganske indigneret over alt det sindssyge Vrøvl, som Sophie og hendes Moder talte om med dette Menneske. Hun kom hjem og erklærede, at nu

blev det hende formeget, og at hun vilde opgive Omgangen med dem. Senere hørte hun, at den Slægtning havde været sindssyg, og at det var Aarsagen til den vanvittige Konversation.

Sophie mistede, som alt berørt, 4 af sine Børn, og hvergang et Barn døde, var hun fortvivlet, næsten sindsyg af Sorg. Hun havde intet Støttepunkt, intet at holde sig til, naar Ulykken kom over hende, da hun kun førte et overfladisk Liv. Hendes Mand var svag og gav efter for alt ligeoverfor hende, og Moderen var kun en Figur; Sophie beherskedes tilsidst kun af sine Luner. Tilsidst fik hun fixe Idéer og var nu helt igennem hysterisk. I lange Tider turde hun ikke være ene med sine Børn, da hun frygtede for, at hun vilde komme til at dræbe dem. En anden Gang troede hun sig forfulgt af Politiet; hvergang hun saa et Menneske med en Snor om Hatten, troede hun, det var en Betjent, som vilde gribe hende, saa fik hun Kramper og skreg og besvimede. Mens denne Idé beherskede hende, turde hun ikke reise med Jernbane, thi hver Konduktør var jo en Politibetjent for hende. Da denne Tilstand var overstaaet, blev hun sendt paa Reiser for at faa nye Indtryk, og den Historie gentoges hvert Aar. Et stort Apparat blev sat i Gang, hun maatte have Mand og Børn, Veninder og Masser af Tjenestefolk med. Min Søster Franziska kom engang med paa saadan en Tur, hvor de vare omtrent et Dusin Personer, alene fem Tjenestefolk. De tilbragte den Vinter i Mentona, hvor de leiede en stor Villa. Paa disse Reiser levede Sophie op og kunde være den gamle, lystige igen. Hun kunde være saa sød og elskværdig, og alle Fremmede syntes om hende.

Min Bedstefader døde, den Vinter de vare i Mentona, 1865, og de maatte forsyne sig med Sørgetøj. Dengang de havde faaet deres sorte Crepehatte, fandt Sophie og Franziska paa at spille Bold med dem og gøre de tusinde Narre-

streger; det var de to Damers Maade at udtrykke deres Sorg paa. —

Nu har jeg altsaa fortalt om min Bedstefaders 3 Sønner, Onkel Heinrich, Onkel George og Onkel Johannes, og gaar over til de 8 Døtre, af hvilke kun den yngste, Tante Auguste, forblev ugift.

Den ældste Datter hed *Emilie*, hun døde, mange Aar før jeg kom til Verden, men hendes Saga levede endnu i min Barndom. Hun skal have været et meget elskværdigt Væsen og blev forgudet af Forældre og Søskende; hun var blond med smukke blaa Øjne og var af en blid Karakter. Min Moder har fortalt mig, at hvert Menneske, der havde noget at gøre med hende, var glad, og at endog enhver fattig, som gik hende forbi, maatte føle Trøst ved at faae et Blik af hende.

Som ganske ung blev hun forlovet med en fjern Slægtning, hvis Navn jeg har glemt. Hun brød sig ikke om ham, men i de Tider var det jo Forældrene, som lavede Partierne. Undertiden skal hun ligeoverfor sine Søskende have udtrykt sig ringeagtende om ham og f. Ex. have omtalt, at det var saa lurvet af ham, at han aldrig forærede hende noget, ikke, fordi hun brød sig om det, men det hørte sig til.

Hendes Søstre havde netop en engelsk Gouvernante, som var en intrigant Person, og som ofte fik Besøg af sin Broder, en ung Englænder. Denne Herre og Emilie lærte derved hinanden at kende og forelskede sig i hinanden. Ved Hjælp af Gouvernanten havde de om Aftenen Stævnemøder i Haven. Min Moder, som endnu var en lille Pige, kunde huske, at Emilie en Aften kom noget sent ind fra Haven, og at hendes Moder spurgte hende, hvor hun havde været, og at hun svarede, at hun ingensteds havde været. Min Moder blev da saa forfærdet over, at Emilie, den Engel, kunde lyve, for min Moder vidste, at hun havde været i Haven.

En Morgen var Emilie forsvunden. Hele Huset kom i Op-rør, og nu vidste Alle, at hun maatte være løben bort med den Englænder; man havde begyndt at ane, at der var et Forhold imellem dem.

I de Tider var det vanskeligt at forfølge Flygtninge. Men der udrustedes imidlertid flere Expeditioner, og hvem, der var ved Haanden sendtes afsted i mange forskellige Retninger. Bedstemoders Søster, Tante Malchen, kørte saaledes til Lübeck og til Travemünde, og hun blev den heldige, som fangede Fuglen ombord paa et Skib, som skulde bringe de Elskende til England, hvor de vilde holde Bryllup i Gretna Green.

Emilie var henrykt ved at se sin Tante og fløj strax i Armene paa hende. Hun havde allerede opdaget, at Fyren ikke brød sig om hende, og at det hele kun var en Finantsspekulation.

Der var en endeløs Jubel, dengang hun kom hjem. Forældrene og hendes Søkende vare ude af sig selv af Glæde. Men nu kom Efterspillet. Hendes rigtige Forlovede var ogsaa bleven underrettet om Flugten, og uagtet han var syg og sengeliggende, han boede nok i en hel anden By, kom han strax farende og vilde holde Bryllup med det samme.

Men nu indsaa Forældrene, at det ikke gik an at paa-tvinge hende denne Mand; hun havde da tydeligt nok givet tilkende, at han var hende ligegyldig; og de løste hende fra dette Baand. Herover blev den Forlovede rasende og gjorde i altfald Fordring paa Halvdelen af de 100.000 Mark, som vare lovede ham i Medgift, og dem fik han.

Men nu kom Englænderen og forlangte ligesaa meget. I modsat Fald vilde han offentliggøre de Breve, som Emilie havde skrevet til ham. Disse Breve maatte altsaa afkøbes ham for den store Løsesum. Den unge Pige forstod først nu, hvad det var for en Skandale og en Sorg, hun havde forvoldt

sine Forældre; og hun, som før havde haft saamegen Ligevægt i Sindet, blev nu alvorlig og melankolsk. Dertil kom, at alle Familier i Bekendtskabet trak deres Døtre tilbage fra Omgangen med hende, ja, vilde næppe have noget at gøre med hendes Forældre og Søskende.

Denne Historie har været Hovedaarsagen, hvorfor Bedsteforældrene bleve saa vanskelige og holdt deres Døtre borte fra al Omgang og altid vilde fængsle dem til Hjemmet og se dem om sig.

Saaledes forløb nu 4—5 Aar for Emilie, og Stemningen i Huset var mørk og trykket. Da gjorde hun i en endnu ung Alder, hun var 22 Aar, jeg veed ikke hvor, Bekendtskab med Dr. *Martin Lappenberg* i Hamborg. Han var Arkivar og Historiker af en meget anset og velhavende Familie, dertil ung og smuk, altsaa et udmærket Parti. Ham blev hun forlovet med, og der var en stor Glæde herover i hendes Familie. Al Nød og Elende var forbi. Skampletten var taget af hende. Men Glæden var kun af kort Varighed, Aaret efter begravede de hende og et dødfødt Barn. I min Barndom blev der endnu ofte grædt og sørget over dette Dødsfald og over, at Emilie manglede i Flokken; hun havde dog været Perlen.

Nogle Aar senere giftede Onkel Lappenberg sig med Husetts 3die Datter Marianne eller Janni, som hun kaldtes. Hun var 18 Aar gammel og den smukkeste af alle Døtrene, med sort Haar og deilige brune Øjne. Hun var ogsaa Forældrenes Kæledægge, og af hendes Søskende var det især Onkel George og min Moder, som elskede hende. I Haven i Blankenese var et af de Huse, som hørte til de 7 Haver, som min Bedstefader i sin Tid havde købt for at skabe sin deilige Have, bleven staaende. Dette Hus blev anvist Familien Lappenberg til Sommerbolig, saa kunde Forældrene altid om Sommeren have deres Yndlingsdatter i Nærheden. Det var

en landlig Bolig med Straatag, men der var store, rare Værelser og rigelig Plads i alle Retninger. Familien var stor, og de holdt mange Folk. Nogle Skridt fra Huset var et yndigt Gaardsrum, hvor der boede flere ved Haven ansatte Arbejdsfolk med deres Familier, og der havde Lappenbergs ogsaa deres Kusk med Heste og Vogn, og Børnene havde deres Gedebukke-Equipage.

Onkel Lappenberg blev imidlertid en meget berømt Mand. Han gjorde ofte Reiser sammen med sin Kone, og naar de kom hjem, fortalte hun altid, at ingen hjemme kunde gøre sig nogen Begreb om, hvilken Rolle hendes Mand spillede udenlands, i Berlin, i München, i alle store Byer. Alle Berømtheder og kongelige Personer flokkedes om ham og satte en Ære i at være i hans og hans Kones Selskab. Tante Janni var meget vittig og morsom, men hun var meget forlegen, naar hun var mellem fremmede, og hendes Mand klagede stadig over denne Egenskab hos hende. Hun skrev meget smukke Breve.

Alle Berømtheder og store Mænd, som kom til Hamborg, besøgte altid Onkel Lappenberg, ja reiste endog derhen for hans Skyld. Det var Videnskabsmænd og Kunstnere af alle Slags. Hans Hus var derfor altid interessant og udviklende for hans Børn. Han selv maaske for lærd, for vidtløftig og for kedelig, naar han fortalte noget. De havde en meget begavet Gouvernante til Døtrene, en Frøken Mosche, som paa-stod, at han lod sin Kone og sine Børn læse altfor videnskabelige Bøger, som de slet ikke forstod. Os laante han ofte interessante Sager, og jeg syntes ikke, at de vare uforstaaelige. Onkel Lappenberg kunde være rigtig menneskelig munter og overgiven; det var en meget rar og elskelig Onkel, noget forfængelig, men det er alle berømte Folk. Han nød Alles Agtelse, men var ikke paa sin Plads i Hamborg, denne materielle By. Han kunde være noget distrait, især naar han

ved Middagsbordet underholdt sig livligt. Da var han min Bedstemoders Rædsel, thi han kunde da tømme et Fad med en eller anden Delikatesse, der skulde gaa Bordet rundt, ud paa sin egen Tallerken, og sluge det i sig uden at ane, hvad det var, han spiste. — Onkel Lappenberg elskede Blankenese og var altid saa glad, naar nogen vilde spadsere med ham i Haven.

Hvad der har skabt hans Berømmelse, er især hans »Geschichte der Hansa«* og hans Englands Historie, efter hvilken han har opkaldt sin ældste Søn Alfred. Sønnerne have fortalt os, at naar de reiste eller studerede i Udlandet, og man hørte deres Navn, bleve de spurgte, om de vare i Familie med den berømte Lappenberg, og naar de saa fortalte, at han var deres Fader, var dette et Sesam luk dig op for dem overalt. Jeg oplevede selv engang her i Kjøbenhavn, vi havde Besøg af Carl Lappenberg, og jeg var med ham i Oldnordisk Museum, hvor gamle Thomsen dengang var Enehersker. Carl havde en Hilsen med fra sin Fader til denne Hædersmand, som, da han hørte, det var fra Lappenberg, lod alting fare af bare Henrykkelse og kun trak om med os to, Carl og mig, og lukkede Skabe op og viste os Ting, som ingen andre fik at se.

Vi Børn kom meget til Lappenbergs. Min Moder gik i min Barndom hver Morgen hen at besøge Tante Janni og tog os med. Hun lærte her saa meget om Børneopdragelse, som saa strax blev anvendt paa os. Tante Janni lod blandt andet sine Børn hver Dag lære en Psalme udenad, det maatte

* Dette var en Fortsættelse af Sartorius »Urkundliche Geschichte des Ursprungs der deutschen Hansa«, den nævnes ikke iblandt hans Hovedværker i Brockhaus' Conversationslexicon. Derimod nævnes »Geschichte von England«, »Geschichtsquellen des Erzstiftes u. der Stadt Bremen«, »Hamburg. Urkundenbuch«, Hamburg. Rechtalterthümer«, samt foreffelige Udgaver af »Till Eulenspiegel.«

vi saa ogsaa til. Masser af kedelige tyske Salmer har jeg paa den Maade lært udenad.

Det Lappenbergske Hus i Blankenese var meget hyggeligt. Man kom bagfra ind paa en stor Diele, som tjente til Spisestue, og fra den gik der Døre ind til Værelserne til begge Sider. I Dagligstuen var der et stort Spejlglasvindue med Udsigt over den maleriske Landsby. Paa Væggene hang skønne Kobberstik efter Rafaels forskellige Malerier fra Vatikanet. Foran Huset ud til Haven stode to deilige Lindetræer, som skyggede over en Bænk foran selve Huset; her sad man tidt. Efter min Bedstefaders og Onkel Lappenbergs Død blev dette Hus revet ned, og Tante Guste byggede sig en Villa næsten paa samme Grund. Hun beholdt dog Gaardspladsen, og hendes Stald laa vist ud til den.

Hos Lappenbergs vare 3 Døtre, *Emilie, Therese, Elisabeth* og saa de 3 førømtalte Sønner, *Alfred, Fritz og Carl*.

Tante Janni døde i 39aars Alderen; hun havde altid været skrøbelig, og hendes Død var en stor Familiesorg, det var, som om Livet ikke kunde leves videre uden hende.

Kort forinden var hendes ældste Datter, Emilie, bleven gift med en meget interessant Mand, *Friherre Wolfgang Sartorius von Waltershausen*. Han var Naturforsker, Professor i Geologi i Göttingen og en stor Original. Jeg har kendt ham godt og holdt meget af ham, da han omtrent hver Sommer kom til Onkel Lappenberg. Hans Kone var ligesaa eiendommelig som han, saa i den Retning passede de godt sammen. De levede kun for Læsen og Studeren, og Hus og Børn maatte passe sig selv. De skal f. Ex. aldrig have haft nogen bestemt Spisetid, og saa reiste de engang imellem bort fra det hele. Reiserne galdt altid Videnskaben. Før han blev gift, undersøgte han Vulkaner, og han har baade levet paa Hekla og paa Ætna, ialtfald i Nærheden af dem. Jeg husker engang, da jeg var Barn, mange Aar før han blev gift med

Dr. jur. Johann Martin Lappenberg

Marianne Lappenberg, født Baur

Tante Guste. Auguste Baur

Tante Generalinde. Victorine Ræder, født Baur

min Kusine, besøgte han mine Forældre og spiste til Middag hos os; dengang var han paa Veien til Island. — Han og hans Kone havde deilige Børn.

Sartorius v. Waltershausen var altid lutter Fyr og Flamme, ganske ualmindelig livlig og talende, medens Emilie, hans Kone, var af en enestaaende Ro og Flegma, men hun var meget elskværdig. Min Moder, som levede i en evig Angst og Uro for alt, spurgte hende engang, om hun nogensinde ængstede sig for sine Børn. »Jo,« svarede hun ganske rolig, »jeg er altid angst for mine Børn, og hvergang deres Pige kommer ind til en usædvanlig Tid, bliver jeg saa forskrækket og troer, at der er noget galt paafærde.«

Hendes Børn var altid rene og smukt klædte, men aldrig saae man Moderen med noget Haandarbeide. En Sommer, hvor vi alle vare saa sysselsatte med engelsk Broderi, kom hun en Eftermiddag til Caffen i Blankenese og sagde, at hun ogsaa vilde lære at brodere. Min Moder skulde undervise hende, og hun havde taget alt med, hvad der behøvedes til den Lærdom. »Naa Emilie, lad mig saa se, hvad du har med,« sagde min Moder. Emilie gravede da ned i sin Lomme og kom frem med et Messing Fingerbøl, en Synaal og et Nøgle hvidt Strikkegarn. Aa, hvor der blev leet af hende, og hun lo med. Hun var saa sød, en ganske køn Blondine med tilslørede, men smukke blaa Øjne og et meget roligt Udtryk. Hun talte ikke meget, men var inde i alt, hvad der var klogt, saa maalede hun og digtede. Hendes Brødre have fortalt, at hun var en kedelig Værtinde, naar de vare hos hende i Gøttingen, fordi der aldrig blev tænkt paa Maaltiderne. Hun stod selv tidlig op, og var paa Pletten, naar man kom ind i Dagligstuen. Men i Spisestuen laa der ikke saa meget som en Dug paa Bordet, eller var nogen Antydning til Drikken Caffe eller The. Fruen spurgte, om man ikke vilde lidt ud at spadsere, og man maatte selv sige, at man virkelig først

maatte have noget at leve af. Om Middagen fandt hendes Mand paa, at han vilde have sin Mad ind i sit Studereværelse, fordi han for bare Studeren ikke kunde afse saamegen Tid, at han kunde spise sammen med sin Familie.

En Søster af den lærde Professor, en Frau N.N. — jeg husker ikke hendes Navn, var for en halv Snes Aar siden med sin Datter i Kjøbenhavn og spiste en Søndag hos min Moder paa Fortunen. Hun fortalte endnu mange Anekdoter om dette geniale Ægtepar og var højst indigneret over deres Husholdning. Børnene er imidlertid blevet flinke Mennesker; Døtrene ere gifte og skulle være ordentlige og praktiske.

Onkel Lappenbergs næste Datter, Therese, var en høj, straalende, noget klodset Skønhed. Hun forelskede sig i en ung Jurist, Dr. Bargmann, som hun ikke maatte faae, fordi han hørte til en tarvelig Familie, hans Fader var Konditor. Hun gik længe omkring og var ulykkelig, indtil hendes Fader gav Lov, og hun blev gift. Hendes Mand var grim og undersætsig, og vi lo altid af ham, hvad der var Synd, for han var et udmærket Menneske. De var kun gifte et Aar, saa døde hun og efterlod en lille Pige, som kun blev $\frac{1}{2}$ Aar gammel. Dr. Bargmann blev nu hængende ved Onkel Lappenberg og hans Sønner, men de kom saadan til at elske ham, da han var saa fortræffelig. Hver Lørdag kom han med ud til Blankenese og kom saa om Søndagen altid med til min Bedstefader. Han blev maître de plaisir og stillede sig i Spidsen for lange Promenader og andre Udflugter. Saa vilde han ogsaa gerne være med til Maaneskesture, som vi gjorde med vore Fætre Lappenberg; Ture, hvortil vi glædede os hele Ugen igennem, da det kun var Lørdag og Søndag vi kunde foretage dem. Sagen var den, han sværmede for mig, og hans Svogre, de unge Lappenbergs, drillede ham ubarmhjertig i min Nærværelse. Jeg sagde bare »bøh« — og

lo af ham. Det endte med, at han giftede sig ind i en meget anset Hamborger Senator Familie.

Onkel Lappenbergs 3die Datter var den før omtalte yndige Elisabeth, som blev gift med Russeren Hermann v. Kap-herr.

Nu kommer vi til Bedstefaders Datter Nr. 2, Tante Therese, som jeg kun har kendt i min første Barndom. Hun var min Gudmoder og forærte mig i den Anledning engang imellem noget, men kun Paaklædningsgenstande. Jeg husker saaledes en lyserød Atlaskes Capothat, som der sagdes, klædte mig bedaarende. Tante Therese var rigtig sød og blev meget afholdt af sine Søskende. Hun var altid syg og døde 39 Aar gammel. Hun kunde gøre Løjer med alle Mennesker og havde saadan en gammeldags Fortrolighed til sin Kammerpige. Engang blev der leet meget over, at hun havde lovet denne 1 Specie, ifald hun kunde skaffe hende at vide, af hvad Grund hendes ældste Broder, Onkel Heinrich var udebleven fra et Selskab; han havde nemlig undskyldt sig med, at han ikke havde Tid, og saa vidste man, at han aldrig havde noget at bestille. Tante Therese var gift med en meget interessant Mand, *Professor Franz Ullrich*, en Sydtysker af Fødsel — han var fra Bayern, og var, jeg veed ikke hvorledes, kommet til Hamborg, hvor han var ansat som Professor i Græsk ved Byens lærde Skole, Johannæum. Han havde ogsaa en Søster gift i Hamborg, Mine Danckert. Onkel Ullrich var sprudlende livlig; han havde Indsigt i alt og interesserede sig for alt i Verden, for Literatur, Theater, Musik, Kunst. Hans Kones yngre Søstre sagde altid, at ingen, som han, havde aabnet deres Øjne for alt smukt og stort. Han talte uafladelig og havde en enestaaende Conversationsgave. Saa vidste han at beskæftige sig med enhver, som var tilstede, at drage enhver ind i Samtalen, at faae enhver til at komme frem med, hvad han vidste eller ikke vidste. God-

modig var han ikke, tværtimod, han kunde overse Folk eller tale spottende og ironiserende. Saadan en Natur var begri-beligvis herskesyg og toneangivende, og førend jeg kendte ham, skal han have været meget lunefuld. Han led store Tab, dengang en stor Del af Hamborg brændte i 1842, hans Hus brændte med, og disse Tab generede ham. Desuden forstemte hans Kones bestandige Sygelighed ham. Han var neppe lykkelig i sit Ægteskab. Alt dette indvirkede paa Humøret. Jeg har hørt fortælle, at naar han i de Tider om Lør-dagen kom ud til Blankenese med sin Familie, kunde man høre paa den Tone, hvori han gav sin Tjener Ordre til at tage imod hans Vadsæk, hvorledes Humøret skulde være i de Par Dage, han blev i Blankenese, og alle kunde bæve for hans Luner, da han kunde være spydig og komme med ubehagelige Bemærkninger og Vittigheder, der satte en Dæmper paa al Hyggelighed. Men dengang vi yngre lærte ham at kende, var han lutter Solskin, hans Finantser vare igen i Orden, og Konens Død efter et langt Sygeleie var en Lettelse for ham. Han havde kun een Søn, Wilhelm, og en Datter, Marianne. Sønnen talte aldrig et Ord, naar Faderen var tilstede, da denne besørgede al Snakken, saa at der intet var at sige for ham, og kom han engang frem med noget, sagde Faderen i en nedladende Tone: »Guter Wilhelm,« og saa blev Wilhelm flov og tav. Han hørte ikke med til vor Clique, han var ogsaa en halv Snes Aar ældre end vi. Det var en komisk Figur, rædsom pedantisk og vidtløftig, naar han talte, og saa gjorde han sig til af sit Had til alt dansk.

Saa vilde han gøre Kur til os, men vi lo af ham og løb for ham; det var i Grunden en rigtig Magister Glob; vi gjorde Nar af ham, og det gjorde endogsaa hans egen Fader. Men hans Moder havde forgudet ham og havde aldrig haft Ro paa sig, førend hun ved alle Lejligheder vidste ham i

god Behold og paa Hæderspladsen. Altid raabte hun: »Wo ist Wilhelm« og dette Navn blev i Familien et Fællesnavn for alt, hvad der skulde kæles for og trækkes frem. Onkel Albert, min Broder, blev saaledes altid i Altona kaldt for Mamas Wilhelm.

Denne Fætter gjorde engang en Reise til Paris, og da han kom hjem, maatte han fortælle os alt, hvad han havde seet. Saa var der et Sted, hvor han ikke havde været, jeg troer det var i Versailles. Deraf lavede vi den Historie, at han havde seet paa alle Paris' Herligheder i alfabetisk Orden og aldrig var kommet saa langt som til Bogstavet V. — Da vi derpaa spurgte ham om, hvad han havde købt i Paris og bragt med derfra af smukke Ting, fortalte han os, at han havde købt et Par jarretières (Strømpebaand) til sin Søster og et Par Elastiks til at holde (Datidens) hvide Ærmer op med. Nogle Butiksjomfruer vare komne ud paa Gaden til ham og havde trukket ham ind i deres Butik, hvor han saa havde gjort de Indkøb; det havde været saa nemt. Wilhelm Ullrich blev efter Pariserreisen af os kun kaldt for Guillaume, under hvilket Navn han saa gik i hele Familien. Han gjorde forresten en smuk juridisk Carriere i Hamborg, blev »Rath« og fik, mærkelig nok, en nydelig Kone ud af en anset Familie. Han er død af Rygmarvstæring. Jeg saae ham i 1891 i en ynkelig Forfatning, men jeg gad neppe tale med ham, da han strax begyndte at tale om sin »Kaiser«, der netop havde været i Kjøbenhavn, og at haane os.

Wilhelms Søster Marianne var meget betydeligere end han, hun havde en Del af Faderens Natur og var livlig og talende, og godt talende, meget belæst og dannet. Efter sin Moders Død blev hun meget indgaaet med sine Tanter, Moderens Søstre, der satte hende meget højt, og havde hende med til alle de mange Løier, de altid havde for. Hun blev gift med en slem Tysker, Hr. *Henning v. Rumohr* til Stam-

huset Rundhof i det sydlige Slesvig. Han var en af de Her-
rer, som efter Krigen 1848—50 var bleven udelukket af Am-
nestien. Og saa var han at tale med det elskeligste, fredelig-
ste, fornuftigste Menneske. Han er kommen i mine Foræl-
dres Hus, da han engang var med i en Deputation fra Stæn-
derforsamlingen, og jeg har været i Besøg paa Rundhof i
flere Dage sammen med Tante Victorine Ræder og hendes
ældste Datter (Elise Rosen) fra Flensborg og har befundet
mig meget vel der.

Efterat hans Datter var bleven gift, boede Onkel Ullrich
ene med sin Søn i sit smukke Hus i Hamborg, men fra Lør-
dag til Mandag kom han gerne ud til Blankenese. Vi yngre
have haft overordentlig megen Nytte og Fornøjelse af denne
Onkels dannende Omgang. Han tog sig meget af os, vi inter-
esserede ham aabenbart, især min højt begavede Søster,
Amalie. Han arrangerede alle Slags Fornøjelser for os, tog
os med paa lange Spadsereture, bad os hjem til sig, etc. Han
satte megen Pris paa vore Forældre. Forresten var han ikke
afholdt af alle i Familien, især ikke af sine Svogre, da han
knuste dem. Nogle paastod om ham, at han var lumsk og
falsk, jeg ved intet Exempel herpaa.

Onkel Lappenberg var en stor berømt Lærd, og med ham
kunde Onkel Ullrich ikke maale sig i aandelig Overlegen-
hed. Naar der kom Berømtheder til Hamborg, opsøgte de
strax Onkel Lappenberg, medens der kun kom Udlændige
af 2.den Rang til Onkel Ullrich. Det var i hine Tider mere,
end vistnok nu, Brug, at man altid skulde tage sig af Ud-
lændige, naar de kom til ens By. Jeg har derfor ogsaa seet
mange Udlændige i mine Forældres Hus, og disse bleve da
strax indbudne. Nu, hvor Reisesstrømmen er saa stor, kan
saadan noget ikke mere finde Sted i samme Omfang.

De to Onkler, Lappenberg og Ullrich, elskede vist ikke
hinanden, men der var dog aldrig noget dem imellem, og

Onkel Ullrich var maaske lidt mindre dominerende, naar Onkel Lappenberg var tilstede.

Naar Onkel Ullrich kom hjem fra en Reise, var han især interessant og livlig. Jeg mindes hans Begeistring og hans Beskrivelser, da han engang kom fra Italien, det var en Nydelse for os alle. Folkelivet havde interesseret ham saa meget, og han bragte et Bocciaspil med og forærede det til min Søster Franziska, som var hans Guddatter og var opkaldt efter ham. I den Anledning var han altid den galante imod hende, og hun fik ofte Gaver af ham. Han lærte os nu at spille Boccia, og det blev et yndet Spil Søndag Eftermiddag i Blankenese.

Onkel Ullrich skal ogsaa have været en interessant Lærer i Skolen. Han var jo Græker, og en Vinter lod han sine Elever opføre *Antigone* paa Græsk. Det skal have været en opsigtsvækkende Præstation.

En Sommer havde den før omtalte Fräulein v. d. Horst, Elisabeth Lappenbergs Selskabsfrøken og Veninde, faaet Lov til at invitere en Veninde ud til sig i Onkel Lappenbergs Hus i Blankenese, da Onkel og hans Datter vare paa en længere Reise. Veninden hed *Thekla v. Trauwitz* og var fra Braunschweig, og hun kom nu hver Søndag sammen med Frk. v. d. Horst og de Lappenbergske Sønner til min Bedstefader.

Det viste sig at være en ganske ualmindelig elskværdig Dame paa 30 Aar. Hun var saa venlig og saa sød og dertil ualmindelig musikalsk, og altid villig til at spille. Hun kunde alt i Verden udenad, ja hun var nu ogsaa Kunstnerinde, men kun for sine egne og sine Venners Øren. Hun havde en gift Søster, der var ligesaa musikalsk, og de to havde engang spillet firhændig sammen for den blinde Konge af Hannover, og Kongen havde foræret dem hver et Smykke.

Min Bedstefader elskede Musik og var henrykt over Frl.

v. Trauwitz; hun var tilmed saa kærlig og deltagende og satte sig altid hen til ham og talte med ham om alle hans Sygdomme. Min Søster Amalie og jeg blev især Perlevenner med hende, ja, vi tilbade hende, som man jo gør i Ungdommen, og hun gengældte vor Kærlighed. Jeg husker saa grant den første Søndag, hun kom med. Tante Guste havde sagt til Wilhelm Ullrich om at føre hende til Bords, men han kom med saa mange Indvendinger, saa maatte min Broder, Georg, til det, uagtet han var meget ung. Hun blev ikke anset for noget videre, da hun tilmed var i Provinspragt; men saasnart hun satte sig til Klaveret, tabte de alle Næse og Mund. Hun blev nu stadig inviteret hen til min Bedstefaders Hus for at spille. Engang blev hun ogsaa bedt til at komme til Altona for at lade sig høre paa det deilige Erardske Flygel, der stod i den store Sal. Min Bedstefader vilde den Aften forære hende et kostbart Armbaand som Tak for hendes Spil, og gammel som han var, havde han ondt for at finde det passende Moment til at aflevere det. Endelig gik han da hen til Flygelet og kom frem med en lille Tale og med sin Gave. Hun blev saa barnlig henrykt, og jeg troer næsten, at hun i sin Glæde kyssede den Gamle. Og saa opdagede hun strax, at Armbaandet passede til det Smykke, hun havde faaet af Kongen af Hannover, som jo var hendes Alfa og Omega. Fräulein Büter var dengang endnu i Huset hos min Bedstefader. Hun var ogsaa umaadelig begejstret for den unge Dame og holdt altid til hos hende og hos Fräulein v. d. Horst, og Familien var altid saa ked af, at Frl. Büter berømmede hende; for alt, hvad hun gjorde og sagde, skulde nu være godt. Onkel Ullrich var netop reist bort i denne Tid, og da han kom hjem og hørte fortælle om denne elskværdige og musikalske Dame, som satte alle Gemytter i Oprør, gjorde han først Nar af hende og af os alle, thi intet kunde være godt, naar det ikke var ham, der havde fundet

paa det. Men da han saa hørte hende spille og lagde Mærke til hendes ukunstlede og fordringsløse Optræden, fattede han alligevel Interesse for hende, og det varede ikke længe, før han var hendes aller ivrigste Beundrer, og han gjorde endogsaa Kur til hende og til Cornelia v. d. Horst med, som han før aldrig havde ændset, og som heller ikke var ham huld. Han viste nu de to Damer alle Slags Opmærksomheder, førte dem rundt i Hamborg, bad dem hjem til sig. Min Søster Amalie og jeg bleve ogsaa sommetider inviteret med, og engang tog han os ogsaa med til Theateret i Hamborg, hvor han havde taget en Loge. Frl. v. Trauwitz interesserede ham aabenbart. Hun var jo kun et ganske ubetydeligt Menneske, undtagen ved Klaveret, men saa naiv og uskyldig, troede godt om alle, saa upaavirket af Luxus og Pragt og saa modtagelig for al Venlighed og Opmærksomhed. I Familien begyndte man at tale om, at Onkel Ullrich gjorde saameget Væsen af den fremmede Frøken og lo af hans Kurmageri.

Fräulein Büter, den ofte omtalte Selskabsfrøken hos min Bedstefader, som hadede Onkel Ullrich, ansaae det for sin Pligt at advare Frl. v. Trauwitz mod ham og at fortælle hende alt muligt ufordelagtigt om ham.

Imidlertid reiste vi til Kjøbenhavn, men holdtes au fait med alt i Altona og Hamborg. Fräulein v. T. skulde ogsaa være reist hjem til Braunschweig, men Onkel Lappenberg og hans Datter kom nu tilbage fra deres Reise, og de skulde ogsaa lære dette Vidunder at kende, som derfor maatte blive længer og længer. Endelig var hendes Reise fastsat. Dagen før blev der sendt hende en meget kostbar Kaabe fra en »Ven«. Hun anede nok, hvem Vennen var. Der var noget om, at hun havde omtalt den Kaabe som værende saa smuk, men formodentlig for kostbar for hendes Midler, men nu var den her alligevel, og lidt efter kom Giveren, Onkel Ullrich, og friede til hende og fik hendes Ja. — Dette var en af

de mærkeligste Begivenheder i mit Ungdomsliv. — Det var ved denne Leilighed, at Fräulein Büter kom ud af Huset. Onkel Ullrich og Tante Thekla, som hun nu hed, bleve da gifte, han var 60, og hun var 30, og Ingen kunde forstaa, at hun tog ham. De bleve meget lykkelige sammen og vare som Turtelduer. Ved hende blev han et helt andet Menneske, mild og god og from, men hun var ogsaa en sand Engel af Godhed og Renhed, hun havde virkelig slet ingen Feil.

Hvad der i Familien blev besværlig var, at Onkel Ullrich forlangte, at den samme Begeistring skulde blive ved for hans Thekla og for hendes Spil. Men mærkelig nok havde han nu selv noget at udsætte paa dette Spil. Hendes Teknik var glimrende, men hun spillede ham f. Ex. Beethoven ikke aandfuldt nok, saa at han engagerede en Lærer for at undervise hende i det aandfulde hos de gamle Mestre.

Senere hen forekom hun os alle temmelig, eller meget, kedelig. Hun var af de Mennesker, som strax bedaare, men hun var lige elskværdig imod alle og ansaae alle for Engle og havde ikke Spor af Menneskekundskab eller Begreb om, at der var Forskel paa Folk. I Begyndelsen kunde, som sagt, ingen forstaa, at dette yndige Væsen vilde have Onkel Ullrich, men Aaret efter kunde ingen forstaa, at han var tilfreds med hende, men det var han; han elskede hende, og »on ne fait pas de l'esprit avec son épouse.« Hun vedblev at være den samme elskværdige Person, men hendes Naivitet og ringe Forstand og faa Kundskaber blev man ked af. Hendes Mand læste med hende og for hende, og søgte at udvikle hende paa forskellig Maade. Men det gjorde næsten ondt værre. Nu gav hun sig Blottelser ved at tale med om Ting, som hun ikke havde forstaaet eller fordøiet. Det var slemt i en saa kritisk Familie, og selve hendes Mand kunde le lidt af hende. Hun var vist gift henved 25 Aar, og hun tilbad sin Mand til det sidste. Han, den livlige, aandrige,

begavede Mand, endte med Hjerneblødhed, troer jeg, og hans Kone pleiede ham med den største Opofrelse og Kærlighed. Hun lever endnu og gør meget for andre, fører et smukt og gæstfrit Hus. Jeg saae hende sidst i Sommeren 91 hos Tante Guste i Blankenese, og talte med hende om gamle Dage og om hendes første Entré i Familien. Vi talte ogsaa om den Kaabe, som Onkel Ullrich havde sendt hende, kort før han selv kom. »Ak ja, den smukke Kaabe,« raabte hun, »den gemmer jeg altid, den skal med mig i min Kiste.«

Hun kom altid godt ud af det med sin Mand's to Børn, men de boede jo heller ikke hos hende. Datteren, Marianne v. Rumohr, har nok overset hende, hun var nemlig meget klog, men hun var glad over, at Faderen, som hun holdt meget af, paa sine gamle Dage havde en saa god Pleie. Tante Theklas Moder lærte vi ogsaa at kende, en fin, gammel Dame, og saa havde hun en gift Søster, Frau v. Rutloff, der var ligesaa musikalsk, som hun, men anderledes begavet. Denne Søsters Mand, som vi have seet flere Gange, var kendt i Kjøbenhavn og havde været gift med en Frøken Oxholm.

Mine Bedsteforældres 4.de Datter var Amalie, Gamlemu, min Moder.

Efter hende kom Tanterne Juliane og Sophie, der vare gift med 2 Brødre, *Adolph* og *Eduard v. Hildebrandt*.

Det var to høje, smukke, elegante Kavallerer, mærkelig nok vare alle Svigersønnerne hos min Bedstefader store, stavelige Mænd, medens deres Koner, paa Tante Marianne nær, vare smaa, fine Damer.

Hvem mine Onkler Hildebrandts Fader har været, veed jeg ikke, han er død før min Tid, men Moderen var en meget rig og elegant toneangivende Dame i Hamborg, Frau von Hildebrandt, som hørte til la crème de la crème i Selskabet.

Tante Juliane, efter hvem jeg er opkaldt, var en smuk og

elegant Person, men umaadelig ubetydelig, egentlig dum, kun skrev hun en saa smuk Stil. Hun var heftig og opfarende, men samtidig godmodig og elskværdig; saa lo hun altid over ingenting. I sit Ægteskab havde hun det drøit, uagtet hun elskede sin Mand og ogsaa blev rost meget af ham. Men han var ikke let at magte, saa besynderlig og despotisk, som han var, og hun var den sidste til at tage ham. Naar han buldrede løs over hende og over alle, blev hun ogsaa heftig og kunde skribe op for strax efter at falde tilføie og lade sig underkue. Onkel Adolph var kgl. bayersk Generalkonsul, stor Handelsherre og meget mere end Millionær. Han var en høj, smuk, imponerende Skikkelse, men hvor var han lunefuld og heftig, man bævede egentlig som Barn altid for ham, især i hans eget Hus. Hans Hovedfeil var hans Gerrighed. Han var saa smaalig i Pengesager, at det var generende, og han talte altid om Udgifter, hvad man ellers ikke gjorde i Familien. Han kunde sige: »den og den har i Gaar spist hos mig og i sin Livlighed væltet et Glas, der gik i Stykker — det var en Daler.« Hans Kone, som var meget musikalsk, blev engang accompagneret af en berømt Violinspiller, og Gamlemu og jeg vare en Aften indbudne til at høre herpaa. Der var ikke andre Lys i Værelset, end de to ved Flyglet. Dengang Spillet var færdigt, skulde vi ned i en anden Etage og drikke The. Han bød da Gamlemu Armen og slukkede de to eneste Lys med de Ord: »Nichts umsonst,« og saa maatte vi se at rave ud af Værelset i Mørke. Man var aldrig sammen med Onkel Adolph uden at faae sin Samling af Anekdoter forøget. — Med alt dette var han alligevel en storslaet Natur, og han havde mange kostbare Interesser og et Øje for alt, hvad der var stort og skjønt. Han købte Kunstværker, deilige Malerier, men der sagdes rigtignok om ham, at han kun købte dem for ved Leilighed at sælge dem med Fordel, men der sagdes saa meget om ham, da han var saa ilde

lidt. Han var nemlig en slem Krakiler og var altid paa Kant med nogen i Familien, sommetider endog med sin Svigerfader, min Bedstefader. Men samtidig var han godmodig og medgørlig, det gjaldt bare om at forstaa at tage ham. Han havde det med at ærgre sig forfærdelig over enhver Bagatel. Han gav Anledning til megen Latter og Morskab, naar han var fraværende. Imod min Søster og mig har han altid været god og elskværdig. Der var den Mærkelighed ved os, at i Grunden alle vore Onkler gjorde Stads og Væsen af os; vi og vor Maade at være paa interesserede dem.

I Begyndelsen af deres Ægteskab boede Onkel Adolph og Tante Juliane i Altona i et af mine Bedstefaders Huse i Palmaillen, uagtet han hørte til i Hamborg. Huset var kostbart og rigt møbleret, og de holdt et elegant Kjøretøj, men saa af Sparsommelighed holdt han ingen Tjener. Opvartningen besørgedes af Piger med bare Arme, som dengang var Brug, hvad der slet ikke passede i det elegante Hus, og altid omtaltes i Familien. Tante Juliane gik altid i Silkekjoler og i kostbare Dragter, men hun havde vist aldrig Penge mellem Hænderne. Manden købte hvert Stykke til hende, og hun var ganske afhængig af ham og forblev ganske uselvstændig alle sine Dage. De havde 4 deilige Piger: Thusnelda, Emma, Elwine og Bertha; men hvergang der kom en Datter til Verden, skældte han sin Kone ud og gjorde en gruelig Staahei, fordi det ikke var en Dreng. Konen bar alt med Taalmodighed, elskede sin Mand og syntes vist, at det var i sin Orden, at hun fik Skænd. Det blev Manden, som sørgede for Pigebørnenes Opdragelse og Toilette. Jeg troer, de gik altid i hvide, broderede Kjoler, men af en eller anden forrykt Grund skulde de altid gaa med sorte, sværtede Læderstøvler. Til de var 10 Aar gamle, var deres Haar klippet som paa Rekrutter, men alligevel kunde man se, at de vare smukke; og da Haaret først begyndte at voxе, bleve de Skønhe-

der og fik en deilig Haarvæxt. — Alle Børnene var meget angst for Faderen; kun Emma, som var hans Yndling, vovede at tale med ham og at bede ham om et og andet. Han blandede sig i alt og læste f. Ex. hvert Brev, som de skreve, eller som de fik. Moderen spillede slet ingen Rolle; men hvem der blev en vigtig Person, blev deres franske Gouvernante, Mlle. *Eugenie Harvens*, der kom til Børnene, dengang de endnu vare ganske smaa. Paa Opdragelsen vilde Faderen ikke spare, men sprang strax i det og tog en første Rangs Gouvernante, som fik sine 1000 frcs. om Aaret, hvad der dengang var en enorm Sum. Denne Dame blev vist en Snes Aar hos dem og voxede saa aldeles sammen med dem alle. Det var en nydelig ung Dame, meget livlig og dertil klog. Hun kunde finde sig tilrette i alle de løierlige Forhold der i Huset, hun kunde hygge om Børnene, hun kunde mægle mellem Ægtefolkene, det vil sige, hun vandt deres, især Faderens, Tillid og Respekt. Han spurgte altid om Mademoiselles Mening og rettede sig efter den, og Konen tog det heldigvis ikke ilde op. Mademoiselle var heller slet ikke intrigant, men hun var klog, hun kunde tage Onkel Adolph paa den rigtige Maade og har vist aldrig haft nogen Ubehageligheder af ham og hans Luner. Hun var altid i godt Humør og spøgefuld, det holde Mændene af. Dengang hun først kom, og man i Familien altid hørte om hendes Fortræffelighed, blev man angst for, at hun skulde komme til at stikke den stakkels Kone helt ud, men det havde da heldigvis ingen Nød; dengang var Mændene endnu Dydshelte, og Mlle. Harvens maa have været en god og taktfuld Person. Hun var fra Bryssel, var meget dannet og var slet ingen Gouvernantetype — kun en smuk og livlig ung Pige. Vi spurgte hende engang om, hvorledes hun bar sig ad med at sætte saameget igennem hos »monsieur,« som hverken Kone eller Børn kunde faae ham til. »Aa« svarede hun, hun rettede sig

efter hans Ideer i Smaating, saa fik hun ham til ved vigtigere Leiligheder at give efter og til at rette sig efter de andre. Som Exempel fortalte hun, hvorledes hun til et Selskab var kommet ind i Salonen før Gæsterne og havde troet sig at være saameget pæn. Saa siger han til hende: »Mademoiselle, votre toilette ne me plaît pas du tout.« »Eh bien, monsieur, je changerai de toilette,« havde hun svaret og var gaaet hen og havde klædt sig om; den Slags Føilighed satte han Pris paa. Hun fortalte, at hun havde oplevet, at hans Kone engang havde presenteret sig for ham i en virkelig smuk Dragt, men saa havde han været i det Humør, at han forlangte, hun skulde have noget andet paa, og saa var hun bleven saa heftig, og det var blevet en slem Scene, og deraf havde Mademoiselle lært, at saadan skulde man ikke bære sig ad.

Børnene holdtes umaadelig strengt i Hjemmet og turde ingen Omgang have. Naar de saa engang slap ud, vare de meget vilde. De kom kun, troer jeg, engang om Sommeren til Blankenese, og vare da alles Rædsel. Det var Moderen eller Gouvernanten der kom med hele Banden. De hujede og skreg og styrtede strax ud i Haven. Moderen og Gouvernanten foer saa afsted efter dem, ligeledes hvinende og skrigende. De snaddrede alle i Munden paa hinanden paa tysk og paa fransk, og hele Eftermiddagen gik med, at de vare borte, og man havde ondt for at finde dem i den store Have. Vi trak Veiret, naar de igen sade i deres Vogn og kørte bort.

Faderen havde bestemt, at Døtrene aldrig skulde giftes. Han skændte og smeldte allerede, medens de vare Børn, paa eventuelle Svigersønner og ytrede sig engang saadan til Gamlemu: »Man giebt sich Mühe seine Kinder zu braven Menschen zu erziehen, und dann soll man sie irgend einem Kerl an den Hals schmeissen« — nei Tak, det skulde han ikke have noget af. Dengang de ældste Døtre vel var 12—13

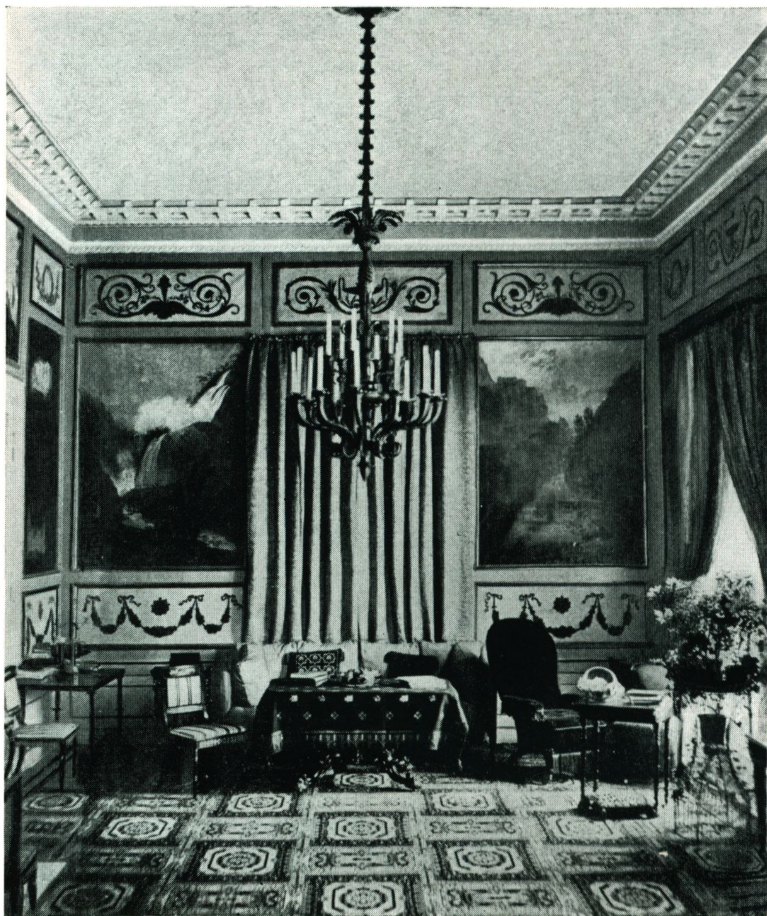
Aar gamle, købte han en stor Grund midt i Hamborg i en Have. Der byggede han sig saa et stort Hus. Midt i Huset laa der en stor Sal til Malerier og Skulpturarbeider; disse sidste bestode foreløbig af en Række Paver i Marmor paa Sokler. Salen var glimrende indrettet med Lys fra oven. Op til den stødte Selskabslokaler, som ikke skulde fuldt monteres, før Døtrene vare voxne; men Silkedamask til Møbler og Gardiner havde han alt i Huset. Han var saa nervøs urolig og forberedte sig længe i Forveien paa alt. Nu stode Værelserne fulde af Sofaer og Stole uden Betræk. Jeg husker slet ikke hvorledes Beboelsesrummene saae ud, men Huset laa, som sagt, i en Have, og denne var omgiven af et stort Plankeværk, saa at ingen kunde se ind. Her vilde han nu i Ro og Mag opdrage sine Døtre og holde dem skjulte, for at ingen skulde efterstræbe dem. Tante Juliane og Mlle. Harvens fandt sig i alle de Narrestreger. Folk troede, at han var gal, men han var kun excentrisk.

Da gik der i 1857 et stort Krak igennem hele Handelsverdenen i Europa. I Hamborg og i Altona maatte ethvert Handelshus for en Tid standse sine Betalinger, paa min Bedstefaders Hus nær. Han var den eneste, som stod sikker, hvad der bagefter forøgede hans Anseelse og hans Pengepung. Onkel Adolph led ogsaa store Tab. Herover blev han saa rasende over alt, hvad der hed Handel; han erklærede alle Købmænd for Svindlere og Bedragere og vilde ikke mere høre til den Klasse Mennesker. Han flyttede til Dresden med hele sin Familie. Der var i Grunden ingen, som brød sig om, at Onkel Adolph og Tante Juliane reiste bort; han var altfor stridbar og krakilsk. Onkel Ullrich sagde ved Afskeden til ham: »Leben Sie wohl, lieber Schwager, Sie haben viele Langenweile genossen und verbreitet.«

Gamlemu, Onkel Neg, min Broder Georg og jeg vare i 1858 i Karlsbad og toge hjem over Dresden for at besøge

Tante Guste i Nichen. Havesalen
Tegning af Amalie Meldahl

Dagligstue paa 1. Sal
mod Palmaillen

dem. Vi gjorde dem en Visit, men istedet for som andre Folk at bede os hjem til sig, de beboede et deiligt Hus, aftalte de, at vi skulde spise sammen paa »Brühlsche Terrasse«. — Da vi ankom der, lod Onkel Adolph os se Spiseseddelen og spurgte, hvad vi ønskede os af Retterne. Vi valgte da noget ganske almindeligt, da vi kendte hans Gerighed, men da vi saa havde spist, betalte han kun for sig og sin Kone, og lod os selv betale vor Middagsmad. Aa, hvor vi have leet heraf, og hvor Familien i Altona og i Hamborg har moret sig over denne Historie. Efter Middagen spenderede han dog en Vogn paa os og begyndte med et forførdeligt Skænderi med Kusken. Vognen skulde have haft en Buk bagpaa, hvor 2 Personer kunde have siddet, og nu var der kun Plads til en, og han raabte: Hvad er det dog for en Buk, »da kann ja kein Deuwel auf sitzen.« Afsted kom vi da i en lukket Vogn og i Regnveir. Det var en rædsom Tur, da han sad og buldrede over alt, og det øsede ned, og vi saae intet paa hele Turen. Samme Aften gik Onkel Neg og jeg til Don Carlos, medens Gamlemu kom hjem til Onkel og Tante for at drikke The hos dem. Ved samme Leilighed viste han Gamlemu en Perlerække, som han havde købt til sin Kone og givet mange Tusinde for — jeg synes virkelig 30.000, den skulde hun have til Julen, — se det havde han Raad til.

Nogle Aar derefter vare Thusnelda og Emma voxne, og Faderen var meget stolt over, at de vare saa smukke. Dengang vi besøgte dem i Dresden, fortalte Mlle. Harvens mig, hvorledes hun virkede for, at de skulde have lidt Ungdomsfornøielser, og hvorledes hun protegerede smaa Stevnemøder med Kadetter, der sværmede for de smukke halvvoxne Piger, og Promenader med andre unge Herrer, dog i hendes Nærværelse, alt uden Forældrenes Vidende naturligvis. Men da de nu virkelig vare voxne, morede det paa engang

Faderen at vise dem frem ved Hoffêterne i Dresden. Han forskrev deres Toiletter fra Wien, og der gik en Bifaldsmumlen gennem Salen, naar den store elegante Herre, som han var, traadte ind med sine yndefulde Døtre. De gjorde naturligvis Lykke, hvor de kom frem, og Emma har fortalt mig om, hvorledes deres Balkavalerer bade om deres Portrætter og fik dem og gave dem deres igen, om hvorledes de havde saa mange Væddemaal for med de Herrer, og om hvor disse kom og besøgte deres Forældre etc. etc.

Meget af dette lød rædselsfuldt i mine dydige Øren. Men Dresden var en By, som beboedes af saa mange Udlændige og derfor havde meget kosmopolitisk over sig, saa at man kunde tillade sig mangt og meget der.

En Sommer tilbragte Tante Guste 6 Uger i Harzen sammen med mig. Emma Hildebrandt blev forskrevet fra Dresden for at være hos os, og Mlle. Harvens bragte hende derhen og blev nogle Dage hos os. Saa kunde hun, Mlle. H. rigtig fortælle os om Onkel og Tante, om deres Liv og om de skjønne Døtre. Der var kommen en lille Datter til i Dresden — Clara, som dog nu allerede var et Par Aar gammel og ogsaa blev smuk. Jeg havde megen Glæde af Emmas Omgang i Harzen, og vi bleve Perlevenner. Hun var yndig, 17 Aar, og meget lystig og original. Man var stadig angst for, at hun skulde gøre Skandale, naar hun indlod sig med Folk. Hun lo og fjantede, og det klædte hende saadan, hun anede ikke, at hun var smuk. Hun var nærsynet og brugte Lorgnet, og ved table d'hôte saae hun ofte hen paa Folk gennem Lorgnetten og lo dem lige op i Ansigtet. Saa tegnede hun Karrikaturer, og man maatte holde igen paa hende for at hindre hende fra at vise de paagældende deres karrikerede Portrætter. En gammel Dame og hendes Datter blev hun Uvenner med, husker jeg. Hun havde tegnet Moderen af paa et Trælysthus og endog i Kaadhed skrevet hendes Navn

under; det blev hun tvunget til at vadske af. Og saa talte hun altid Plattysk med den samme gamle Dame, fordi hun paastod, at denne saae ud, som om dette Sprog i Grunden var hendes rigtige Modersmaal. Tilsidst opdagede den gamle Dame, at Emma vilde gøre Nar af hende ved at tale Plattysk med hende, og saa brugte hun Mund, og Tante Guste havde ondt for at berolige hende. Vi gjorde mange Bekendtskaber i Hartzburg, hvor vi boede, og vare stadig paa Tur med andre Badegæster, og Emma spillede altid første Violin. Jeg mindes en gammel hannoveransk General *v. Hess*, som var der med en gammel, forpyntet Kone og Datter. Han var ganske forliebt i Emma, og hun i ham, og han spadserede om med Emma og mig, og vi havde megen Fornøjelse af ham, og morede os bedst, naar han var med paa Turene. Hans Kone og Datter ignorerede vi. Vi reiste omkring i Harzen og kom ofte til farlige Steder, hvor Emma altid forfærdede os ved sin Dristighed og sine Vovestykker. Jeg la-vede saa altid Historier om hende, som gik over i Münchhausens Stil, som at hun engang var kommet ind under et Lokomotiv og skulde have raabt: »Ach Tante Guste, helf mir, ich liege hier unter der Lokomotive.«

Mens vi vare i Harzen, kom der Efterretning om, at Emmas ældre Søster, Thusnelda, var bleven forlovet med en preusisk Embedsmand, *v. Rosenberg-Lipinsky*. Emma længtes nu hjem og forlod os før Tiden.

Kort efter blev Emma selv forlovet med en meget rig Mand, jeg veed ikke hvorfra. Hendes Fader var rasende over, at han skulde af med sine Døtre. Thusnelda blev snart gift og kom til Breslau, og Emmas Forlovelse gik over styr. Nu realiserede Onkel Adolph en Plan, han altid havde truet med. Han eiede et stort Gods i Galicien, det hed Beskow, og laa jeg veed ikke hvormange Mil fra Lemberg, jeg troer en halv Snes Mil, det var da i en Udørk af Verden. Her flyt-

tede han til med hele Familien, og her boede de i flere Aar. Tante Juliane elskede sin Mand og syntes, at alt, hvad han fandt paa, var rigtigt, og Mlle. Harvens fandt sig ogsaa i denne Landsforvisning. Det var jo et helt fremmed Folkefærd at omgaaes. Hvad de egentlig oplevede her, veed jeg ikke. De havde en ung tysk Landvæsenselev, *v. Hodenberg*, som var Døtrenes eneste Kurmager, men ham ansaae Faderen maaske ikke for farlig. Engang reiste Moderen og Emma til Altona, mens de boede paa Beskow, men jeg oplevede dem ikke, det var maaske dengang jeg var paa Madeira, saa jeg har ikke rigtig hørt noget om dem i de Aar.

Pludselig flyttede de igen til Dresden, og Beskow blev solgt.

Jeg troer, at jeg før har begaaet en Feil, at Emma først blev forlovet nu, efterat de kom fra Galicien, og at hun meget snart efter slog op, fordi hun vilde have den unge Hodenberg, og hun fik ham ogsaa og kom vist til Posen. Men Faderen var rasende. Tilmed bleve Elwine og Bertha ogsaa strax forlovede og vilde giftes, førstnævnte med en østerriksk Major ausser Dienst *v. Beaulieu-Marconnay*, og Bertha med en senere General *v. Friesen* — begge Friherrer, *v. Hodenberg* var det ogsaa.

Nu tænkte Mlle. paa at reise hjem til Bryssel og oprette et Institut der. Clara var jo den eneste Datter, som var tilbage hos Hildebrandts, og hende fik hun Lov at tage med og opdrage hos sig. Det var rigtignok et stort Bevis paa Forældrenes Tillid til hende. Men hvad skeer? Da Mlle. H. har Clara alene, prøver hun paa at gøre Barnet katholsk. Nu kan det nok være, at Faderen blev altereret, og at Clara hurtig blev afhentet. Men alle disse mange Ærgelser med Døtrenes Giftermaal og denne Historie med Clara tog saadan paa ham, saa det gik tilbage for ham, og han døde, jeg veed ikke hvorledes eller af hvad, men gammel var han ikke.

Tante Juliane levede saa alene med Clara og var meget uselvstændig. Hun reiste meget med Clara. Engang slog de sig sammen med Tante Victorine og vare en Vinter ved Rivieraen, troer jeg. To Gange have de været i Kjøbenhavn. Clara blev ogsaa ung gift med en Landmand, Stever i Mecklenborg. Denne blev nogle Aar senere ramt af Lynet en Uvejrnat.

Tante Juliane var meget rig, men blev flaaet af sine Svigersønner. Disse gave hende aldrig Lov til at købe sig et Landsted. Hun havde en Selskabsdame, som var meget god mod hende og hjalp hende imod Svigersønnerne. Hun blev over 80 Aar, men saae slet ikke gammel ud, kun var hun meget døv. Jeg besøgte hende med Meldahls i 1890.

Min Bedstefaders sjette Datter var Tante Victorine, hende, som senere gik under Navn af »Tante Generalinde«. Hun var den eneste af Døtrene, som ikke saae godt ud, men det anfægtede hende aldeles ikke. Hun var munter og overgiven, og dengang alle de fem ældre Søstre vare gifte, rege-rede hun over Forældre og alt, for hun var noget herskesyg og kunde trumfe meget igennem. Hun havde gode Evner til at lære, havde mange Interesser, var meget musikalsk og spillede smukt Klaver. Hun havde, som alle de rige Piger, sine Friere; Døren stod egentlig aldrig der i Huset for disse Herrer, men hun bestemte sig først sent for at gifte sig. Det vil sige, hun blev 26 Aar. Det ansaaes for en høi Alder. Gamlemu fortalte, at dengang hun (Gamlemu) fyldte de 23, sagde hendes Moder bebreidende til hende: »du er den første af mine Døtre, som her i Huset fylder 23 Aar« — heldigvis blev hun forlovet og gift samme Aar. Tante Victorine blev altsaa gift med 26 Aar med min Farbroder, Philip Ræder, der var 20 Aar ældre end hun. Han var dengang Kap-tain og havde Garnison i Kiel.

Vi besøgte dem hvert Aar paa Gennemreisen til Altona

og bleve 24 Timer hos dem. De vare begge meget gæstfri. Deres 2 ældste Børn, Elise (Rosen) og Fritz (til Palstrup) ere fødte i Kiel. Senere i Livet blev Onkel forflyttet til Slesvig, og her er deres Datter Therese (Rosen) født; hun er meget yngre end de to ældste Børn. Dengang Onkel i 1848 maatte i Krig, flygtede Tante med sine Børn til Altona, hvor hun blev et Aar eller mere. Her blev Axel (til Baadesgaard, Fru Sophies Mand) født. Hun maa have lidt meget i Krigsaarene ved at være midt i Fjendens Land, men hun bar altid Hovedet højt og var altid slagfærdig ligeoverfor sin tyske Familie og ligeoverfor de tyske Generaler, som var indlogerede hos mine Bedsteforældre. Hun havde en Allieret i min lille 12 Aars Broder Gustav, som var i Huset hos Bedsteforældrene, og som ganske høit sagde de forfærdeligste Ting til den hannoveranske General Halkett: »Verfluchter Kerl, ich möchte dir gern den Kopf abschneiden.« — Det vakte almindelig Muntherhed. Engang senere under en Vaabenstilstand i 1850 flyttede Tante Victorine til Kjøbenhavn, og min Broder fulgte saa med. Fra den Tid af var der altid stort Ven-skab mellem Tante og ham. Efter Krigen blev Onkel ud-nævnt til General og Kommandant i Fredericia. Tante maatte da atter bryde op, men hun havde godt Mod og et elastisk Sind og tog Livet let. Hun forstod Kunsten at nyde, at plukke hver Blomst, som voksede paa hendes Vei og var hyggelig og elskværdig, dertil godmodig.

Generalinden var saa praktisk, hvorimod hendes to ældste Børn og især Datteren, vare upraktiske og glemsomme, saa det var en evig Komædie mellem dem og Moderen. Alt var lagt tilrette for dem, og de havde kun at lystre de givne Instruxer. Mine Søstre og jeg morede os altid om Sommeren, naar vi vare sammen med de Mennesker, at gøre Løier og Forvirring i alle Tantes Anordninger og at drille baade hende og hendes Børn, og saa elskede vi dem dog saadan.

Engang skulde Fritz, som et halvvoxent Menneske, reise alene hjem, og alt var ordnet paa det bedste for ham; hans Tøi var pakket, og et enkelt Stykke Tøi og nogle Toilettegenstande skulde han selv lægge i Kufferten tidlig om Morgen. Han skulde forlade Blankenese Kl. 7 og tage med Omnibussen, Dame Blanche, til Hamborg. Der havde været megen Tale om, hvorledes man skulde faae ham vækket og afsted saa tidligt. Moderen selv var ikke stærk og kunde ikke staa op; han skulde saa møde foran hendes Seng for at sige Farvel og faae sine Instruxer om igen. »Har du nu ikke glemt noget, min søde Dreng?« blev der blandt andet spurgt. »Næ, ingenting,« — og saa tog Fyren afsted. Men vi tænkte, det kunde dog nok hændes, at han havde glemt noget, og saa gik vi op i hans Værelse og gjorde en stor Høst. Der var først og fremmest et Par langskaftede Støvler; dem stillede vi op foran Tante Victorines Sovekammerdør, og i hver Støvle blev der sat en stor Buket Blomster, som om det havde været Vaser. Et langt Halstørklæde, som skulde have varmet hans Hals paa Reisen, slyngede sig som en Guirlande fra den ene Støvle over i den anden. Rundt om paa Gulvet laa saa Bøger og Børster og mangfoldige Smaating; det var en hel Opdækning som til en Fødselsdag. Da alt dette var besørget, hentede vi, hvem vi kunde faae fat i, for at vise hele Herligheden frem. Det kan nok hændes, at Generalinden skummede af alle Slags Følelser, da hun den Morgen traadte ud af sit Soveværelse.

Tante Victorine var iøvrigt selv altid oplagt til at spille andre Folk Puds og til at le og gøre Kommers. I sit Hjem gav hun den strenge, alvorlige Moder, men om Sommeren i Blankenese glemte hun sin Værdighed og slog Gækken løs, saa at hendes Datter Elise (eller Leise, som vi kaldte hende) tabte Mund og Mæle. For mig har hun i min Ungdom været en meget god og kærlig Tante. En lille Ubetydelighed,

som rørte mig meget, skal nævnes her som Bevis paa hendes gode Sindelag og Omhu for mig. Jeg var en Sommer i Blankenese uden Gamlemu, mine Søskende og Hønen, hvad der vilde sige, at jeg selv maatte holde mit Tøi vedlige. Naa, alt var i god Stand, saa jeg havde ikke noget videre at gøre ved det. Men en Dag skulde jeg dog sætte et nyt Kantebaand paa en lyserød Kjole, som skulde i Vadsk, og jeg vidste, at Johanna Møller, Vadskekonen, kom Kl. 3 for at hente den, og at det var ren galt, om den ikke var i Stand. Desuagtet lod jeg mig Kl. 12 lokke af nogen til at gaa med til en Tur, som vilde trække længe ud. Kjolen pinte mig nok, thi den skulde vadskes, jeg kunde ikke undvære den, men man er ung og ubesindig. Da jeg saa kom forjaget hjem, havde Tante Victorine syet Kantebaandet paa for mig, og det rører mig den Dag i Dag.

Jeg var denne Tante ved andre Leiligheder til stor Nytte og var hendes Raadgiver og høire Haand. Hun kaldte mig altid for »mein Spazierstöckchen«. Jeg maatte altid gaa i Butikker med hende i Altona og i Hamborg, og vi havde mange Løier sammen. Jeg kunde bilde hende alt muligt ind, for hun var godtroende. Hun var saa angst for at gøre noget, som ikke var passende, og paa den Konto drev jeg saa tidt mine Løier med hende. At gaa tilfods omkring i Hamborg ansaae hun saaledes for meget upassende. Vi beholdt derfor altid vor Vogn hos os under vore Indkøb. Men engang havde jeg faaet hende til at sende Vognen bort og sagt, at vi som andre Folk godt kunde køre i Droschke hjem til Altona og saa drive lidt om i Hamborg. Nu havde Generalinden saadan en Angst for fremmede Heste, og mente, at de altid løb løbsk, og at fremmede Kuske altid var fulde. Da vi nu vare saa vidt, at vi skulde tage en Droske, sagde hun til mig: »Vil du se paa Hesten, saa vil jeg se paa Kusken.« — Saa udfandt hun en Kusk med et Titushovede, og fandt, at hans Hest

havde 4 Ben; ingen af os saa paa Drosken. Vi stege ind i denne, og afsted gik det til Altona; det var vel en Times Kørsel, og dengang vi vare midt i Mühlenstrasse i Altona, gik Bunden ud af Vognen, efter at vi først havde oplevet omtrent den samme Scene, som Poul Vinge beskriver i »Con-torchef Christensen.« Hvorledes vi kom ud af Drosken, veed jeg ikke — men vi kom til at staa i en tæt bepakket Menne-skeklynge, og jeg lo, som jeg aldrig har leet, og Generalin-den var ved at omkomme af Rædsel og af Blusel. Vi maatte saa gaa hjem til Palmaillen. Hvorledes det gik til, at Tante Molly (Amalie Meldahl), jeg og Leise fik Generalinden til et andet Aar at gaa med os tilfods fra Hamborg til Altona over Haneborgerberg, Hamborgs Forstad, det veed jeg ikke, men det havde jeg selv dengang paa Fornemmelsen, at det ikke var passende; men hvad, vi vare Udlændige og kunde derfor gøre det. Man mødte nemlig saa mange løierlige Men-nesker af Folkets Bærme og fulde Søfolk, dog oplevede vi intet ondt, og ingen forulempede os.

Den gode Generalinde havde en saa livlig Fantasi og gjor-de sig altid saa mange unyttige Bekymringer, saa at hun var til almindelig Latter. Det var især Forlovelser og Giftermaal, som spøjte i hendes Hjerne. Saaledes vilde hun engang have opdaget, at vor kære, gamle Onkel Lappenberg tænkte paa at gifte sig med Tante Guste. Hun havde saamange Tegn herpaa. En Formiddag ved Frokosttid sendte Onkel Lappen-berg Bud til Generalinden for at spørge, om hun vilde spad-sere med ham Kl. 2, han vilde da til den Tid komme for at hente hende. Nu troede hun ganske sikkert, at hans Frieri skulde gaa gennem hende, og hun var meget benauet. Med Hjertebanken gjorde hun sig i Stand til den Promenade. Jeg sad netop oppe hos Tante Guste, der laa paa sin Seng og hvilede sig, hvad hun gjorde hver Formiddag. I min Nær-værelse generede Tanterne sig aldrig, og Generalinden kom

høitidelig ind og sagde: »Na Guste, du willst also wirklich, dass ich es abkratzen soll?« (abkratzen er et lidt simpelt Løierudtryk). Tante Guste raabte, at hun paa ingen Maade vilde have ham.

Generalinden tog da afsted, og efter et Par Timer kom hun triumferende tilbage. »Naa,« spurgte vi, »hvorledes gik det?«

Ja, Onkel havde begyndt med at spørge hende, hvor hun helst vilde gaa hen, og hun havde sagt, at de kunde gaa et Par Gange rundt om Græsplænen foran Huset. Man behøvede kun 5 Minutter for at gaa omkring den Plæne, og han sagde strax, at det var en vel kort Tur, men hun havde tænkt, at han da ikke behøvede saa megen Tid for at komme frem med sit Ærinde. Imidlertid foreslog han en længere Vei, og de gik sig en ordentlig lang Tur. »Naa, og hvad talte I saa om?« spurgte vi videre. De havde talt om alt muligt, kun ikke om Frieri; aa, hvor vi maatte le, Tante Guste og jeg. Generalinden var i en stadig Angst for sine Pigers Dyd og Moral — altid veirede hun Kærester og Tilbedere og saae Spøgelser i den Henseende. Tjeneren Heinrich var hun især angst for, naar hun havde en Pige eller Jomfru med; og især, naar det blev mørkt, og de ikke vare paa Pletten, var det Stevnemøder de efter hendes Mening vare til. Engang havde hun dog en meget fin Kammerjomfru ved Navn Giovannina, af os kaldet Ninive, som hun var sikker paa; men saa fandt vi paa Historier om hende og om Stevnemøder for at forskrække Generalinden. Samme Jomfru var forresten et udmærket Menneske, hun var i mange Aar hos sit Herskab og blev gift med en Missionær i Indien. Jeg har fornylig i »Kirkeklokken« læst et Brev, som hun havde skrevet derfra.

Generalindens Mand var imidlertid bleven forflyttet til Flensborg, hvor han blev kommanderende General, Excel-

lence etc. etc. Jeg har flere Gange besøgt dem i Flensborg og seet dem i al deres Herlighed der. Deres to yngste Sønner vare Victor og Philip. De havde den Sorg at miste denne sidste kort efter, at de vare flyttede til Flensborg. Han døde af Diftheritis og var nok det første Offer for denne Sygdom her i Landet. Han blev 5—6 Aar gammel, og det gjorde os alle ondt, dengang han døde. Den allerede noget gamle Fader forvandt aldrig den Sorg.

Onkel og Tante vare forøvrigt meget tilfredse i Flensborg. Her omgikkes de Frederik VII og Grevinde Danner som deres Lige og fik endog Visit af denne sidste. Vi lo af denne Herlighed og af de »airs«, som Generalinden gav sig.

I Flensborg fik de deres ældste Datter, Elise, gift med Overpræsidenten, Kammerherre C. v. Rosen, en stor Hæder for Forældrene. Overpræsidenten var som en Konge i Flensborg og meget afholdt af Befolkningen, saa det var Glanspunktet ved Partiet. Senere blev den yngre Datter, Therese, gift med Overpræsidentens yngre Broder, Jacob v. Rosen, som var Garderlieutenant og en meget elegant ung Mand. Samme Therese havde været en grulig uartig Unge, rigtig hvad man kalder en Trolde. For at forbedre hende blev hun sendt til et bekendt Pensionat i Lybek, hvorfra hun efter ca. 4 Aars Ophold slap ud som et sandt Dydsmønster. Jeg var med for at bringe hende til Lybek, og ved den Leilighed saae jeg første Gang denne By. Nogle Aar derefter, da hendes Moder besøgte hende der, tog hun ogsaa mig med.

Onkel General flyttede til København, efter at han havde faaet sin Afsked i Begyndelsen af tredserne. De boede først i Amaliegade i to forskellige Huse og derpaa i Dronningens Tværgade Nr. 6.

Saa købte de en Villa, Søbakken, i Taarbæk med en deilig Have til. Her førte de et gæstfrit Hus, men der var kedeligt, stift og fornemt hos dem. Onkel døde, dengang han var

høit oppe i halvfjerdserne, og Tante døde mange Aar senere i 1894, hun blev firs Aar.

Bedsteforældrenes 7ende Datter hed Sophie eller Soffi og var gift med Dr. juris. *Eduard v. Hildebrandt*, en yngre Broder til Onkel Adolph. Tante Sophie var meget smuk, en lille nydelig, velskabt Dame med et smukt sort Haar, en mat gul Teint, regelmæssige Træk og smukke, brune Øjne. Hun satte en Ære i at være en af de eleganteste Damer i Hamborg, og hendes Toilette spillede en stor Rolle. Hun var forresten noget fjantet — hvad man paa tysk kalder albern — og jeg og mine Søskende kaldte hende stadig for »Tante Fjante«, en Benævnelse, om hvis Betydning vi indviede enkelte af Familien. Selv lo hun af dette Navn, og troede vel, at det betydede noget godt. I sit Giftermaal var hun meget ulykkelig. Hun var blevet overtalt til det, uagtet hun altid havde sagt: »Er genügt mir nicht, er genügt mir nicht;« dog det blev der ikke taget nogen Notits af. Hun lagde ikke Skjul paa sine Følelser ligeoverfor sin Mand, og fortalte endog til sine unge Niecer om, hvor ulykkelig hun var med ham. Udadtil gik alting godt mellem disse Egtefolk, og Manden var vist ganske tilfreds, men hun kedede sig tildøde i hans Selskab; deri laa Ulykken.

Han var en stor, smuk Mand, som aldrig havde noget at bestille og kun levede for at nyde Livet, men paa en fuldkommen korrekt og dydig Maade. Han talte meget og vidtløftig og helst om sig selv. Han kunde fortælle: »Om Morgen, naar *jeg* staar op, tager *jeg* først *mit* Bad, saa drikker *jeg* *min* Kop Kaffe, saa melder *min* Tjener *mig*, at *min* Hest staar sadlet, saa rider *jeg* *mig* *min* Tur etc.etc.« I Hamborg havde han et elegant Hus til Vinterbrug, smukke Heste og Vogne, og om Sommeren beboede han og hans Familie den deilige Villa med en Park til, som tilhørte min Bedstefader i Nienstäden.

Onkel Eduard var egentlig ganske godt lidt i Familien, han var nok meget ubetydelig og dagligdags, men altid høflig og venlig og med til Løier; jeg kunde virkelig saa godt lide ham, og vi lede da heller ikke under den Egoisme, som hans Kone altid talte om. De førte et stadigt Selskabsliv og gjorde hver Sommer Badereiser, og paa Reiserne, mente Konen, var han bedre end hjemme.

For at muntre sig havde Tante Sophie stadig en Stab af Kurmagere, og naar hun sommetider var alene ved et Bade-sted, morede det hende, at man troede, hun var en ung Enke. Hun var egentlig en Romanfigur. Hun var dog ikke udydig, det morede hende kun »to flirt«, at lege med Ilden. Hun vilde dog aldrig være i nogen af os andres Sted, saa hun var vist alligevel ganske tilfreds med Tilværelsen. Kun misundte hun mig og mine Søstre vor Maade at tale tysk paa. »Ach wie klinget das hübsch und pikant, wenn Ihr sprecht — so möchte ich gerne sprechen,« sagde hun. »Ja,« svarede jeg, »mit Sprog kan du ikke købe for dine mange Penge.« — Hver Søndag kom Tante Soffi til Middag i Blankenese, og hver Gang havde hun en ny Kjole paa og de deiligste Hatte og Overstykker.

Børnene spillede aldeles ingen Rolle hos dette Ægtepar. De havde tre gyselige Børn. Wilhelm, Gustav og Helene, af os kaldet Elene Stønn efter en Dukke, som min Broder Oscar eiede. Wilhelm var en lille ussel Dreng, som voxede op til en lille petit maître og skulde være Landmand. Han fik saa en Landeiendom i Holsten og blev gift med en nydelig Fräulein *Zillich*. Paa deres Bryllupsreise kom de til Kjøbenhavn og besøgte Gamlemu. — Broderen Gustav var en stille indesluttet Dreng, som i en ganske ung Alder fik en Ska-vank i Benet. Det var kommet af, at han i Skolen havde sid-det med vaade Fødder, blev der sagt. Han kunde tilsidst ikke mere gaa og førte en traurig Tilværelse med evindelige

Kure og Badereiser. Moderen tog sig slet ikke af ham, men overlod hans Pleie til en skikkelig Bonne eller Fräulein, som hed *Cecilia di Drusina* og var alles Gru; hun var saa undselig af sig og talte aldrig et Ord. Hun boede undertiden i lange Tider i Blankenese med de 3 kedelige Børn, naar deres Forældre vare borttreiste. Men hun blev en trofast Pleierske for den stakkels Gustav og blev hos ham til hans Død, han blev 25 Aar. Moderen beklagede sig engang over Drengegens indesluttede Væsen og fortalte, hvorledes hun en Dag havde siddet over en halv Time foran hans Seng og anstrengt sig for at tale med ham, men ikke havde kunnet faa et Ord ud af ham. Hans Død tog hun sig ikke nær, hvorimod Faderen talte om hans tidlige Bortgang med Sorg og med Taarer i Øjnene.

Helene, Datteren, var en kedelig, velopdragen Pyntedukke uden Spor af Ynde eller Skønhed. Men giftes skulde hun, strax hun var voxen, dog ikke i Hamborg, men i Preussen. Jeg husker ikke, hvor hun gjorde sin Entré i den store Verden, om det ikke var i Berlin, men der blev stødt i Trompet for hende, førend hun selv kom, for at anmelde den rige Arving, som skulde indføres i Selskabet.

Men det gik ikke hurtigt nok for Moderen, og Helene blev vist hele 20 Aar, før hun blev gift med en preussisk Officer *v. Langendorff*. De fik saa en Gaard i Holsten. Dengang min Bedstefader døde, købte Onkel Eduard sig et Gods i Holsten og tog Vinterophold i Kiel. Fra nu af veed jeg ikke meget mere om de Mennesker. De besøgte os engang i Kjøbenhavn, og vi vare i Tivoli sammen. Tante Sophie syntes ikke om Landlivet og forlod sin Mand for at bo i Kiel. Dengang han var ved at dø, sendte han Bud efter hende, men hun kom ikke, hun kunde ikke taale at se nogen dø.

Hun boede saa hele Tiden i Kiel og var længe sengeliggende, førend hun døde. Ligesom Damerne i Romaner laa

hun stadig i Halvmørke og med lyserøde Gardinohæng for at tage sig ud. Min Søster Franziska har besøgt hende i dette Rosenskær. Cornils har været meget hos hende i hendes sidste Leveaar, og hun sidder inde med mange sørgelige Beskrivelser om denne Tantes forfængelige og verdslige Sind og tomme Tilværelse, der først hørte op, dengang hun lukkede sine Øjne.

Mine Bedsteforældres sidste og yngste, 8. Datter, var den ofte omtalte Tante Guste — *Auguste Caecilie Baur*, som hun hed. Fra Vuggen til Graven var hun hele Familiens Kælebarn. Som Barn skal hun engang imellem have løftet sin 3 Aar yngre Broder Johannes og have slæbt om med ham. Deraf, mente man, kom en Skævhed i Ryggen, som forvoldte megen Ulykke. Først blev hun sendt til den dengang berømte orthopædiske Læge *Leithoff* i Lybek. Her maatte hun gøre Gymnastik, som udviklede hendes Lemmer og gjorde hende bred og undersætsig, og som der altid blev paastaet i Familien, standsede hende i Væksten, saa at hun, som havde Sandsynligheden for at blive stor, netop blev ganske lille med et for stort Hoved. Saa maatte hun ligge meget paa Ryggen paa en mærkelig haard Seng, og hele sit Liv igennem laa hun hver Formiddag flere Timer paa Ryggen og hvilede sig. I Lybek blev hun flere Aar og fik Undervisning der. Hun led meget af Hjemve, og en ung Pige mellem Dr. Leithoffs Medhjælperinder, *Nikoline Matzen*, tog sig saa kærligt af hende. Denne Nicoline, som havde hjemme i Hamborg, blev som Følge af dette Venskab for deres Datter senere optaget godt i mine Bedsteforældres Hus og endte med at blive et sandt Faktotum i Huset, alle Børn og Børnebørns Veninde. Jeg maa senere give hende et særligt Kapitel, thi hun har spillet en stor Rolle der i Huset.

Tante Guste havde neppe noget stort Udbytte af sit lange Ophold i Lybek, forvoxet var hun og forvoxet blev hun.

Hendes Søstre, der næsten alle vare meget smukke, ansaae hende for meget grim; men det var hun slet ikke. Hun havde f. Ex. Familiens Særkende, de smukke brune Øjne og et deilig stort og silkeblødt mørkt Haar; et meget melankolsk, lidende Udtryk spillede gerne om hendes Mund, og hun havde smukke Tænder, og saa var hun saa hjertensgod. Hun var ikke saa begavet som enkelte af Søstrene, og saa var hun hildet i saa mange Fordomme, som aldrig forlod hende. Hun var som en Prinsesse, for hvem der altid strøes Virak, som aldrig modsiges, altid smigres og derfor troer sig selv at være et højere Væsen, og dog skulde Verden og Livet give hende saa mange Smæk. Som Barn var hun stadig sygelig, som Voxen kom hun aldrig paa Baller paa Grund af Skævheden og havde kun Omgang i Familien, men i denne og hos sine Forældre blev hun ogsaa meget afholdt, ja forgudet. Her fandt hun ogsaa sin Virkekreds. Hun elskede og plejede sine Forældre og blev en Velsignelse for sine Søkende og for deres Børn.

Den, som hun elskede mest mellem disse Børn, var min Broder Stoffer (Gustav); for ham var hun baade Moder og Veninde, lige til hans Dødsdag, og hun lod sin Kærlighed til ham gaa over til hans Børn. Han gengældte i høj Grad hendes Kærlighed, men han plagedes i høj Grad af Jalousi og han taalte ikke, at hun holdt af andre end af ham, naar han var tilstede.

Tante Guste var musikalsk og spillede smukt, men udelukkende klassiske Ting; hun havde stadig Undervisning, og det ene kostbare Instrument efter det andet blev anskaffet for hendes Skyld. Hun holdt saa meget af at glæde andre og var utrættelig i at finde paa Gaver og Overraskelser. Saa havde hun en god Smag i Valget af Klæder. Min Moder lod hende altid vælge Kjoler og andre Ting, som hun skulde have, og sagde, at hun altid var tilfreds med Tantes Smag.

Tante havde da ogsaa saa stor en Routine i Butikerne, hvor de alle fløi for hende, da hun begribeligvis var en velset Kunde, eftersom der blev købt og foræret overordentlig mange Ting bort i den Familie. Uagtet hun kom saa lidt ud, havde hun Masser af Friere. Imellem dem var der dog kun en, som hun elskede, men som hun ikke maatte faae. Det var en ung Mand af et anset Navn, der som Katten var gaaet længe omkring Grøden og havde betænkt sig. Der blev sagt, at han slet ikke brød sig om hende, at det kun var en Finantsspekulation — hans Affærer vare nemlig meget derangede. Da — ligesom hans Fallit staaer for Døren — frier han, men bliver naturligvis afvist af hendes Fader, til hendes store Sorg.

Man søgte at gøre hende begribelig, at den unge Mand tydelig nok havde vist, at han kun havde betragtet hende som en Sum Penge, der skulde hjælpe ham ud af Kniben. Hun gav det en anden Udtydning og sagde, at han ved at fri havde vist, at han havde den Tillid til hende, at hun vilde hjælpe ham, og at det var saa smukt af ham. Det var i hendes første Ungdom hendes store Hjertesorg, men hun seirede over den og blev som sagt til Velsignelse i Familien.

Hun var den, som holdt alle Baand sammen mellem Søskendene, hun holdt lige meget af dem alle og formanede i paakommende Tilfælde altid til Fred. Hun var meget diskret og gik aldrig med Snak fra den ene til den anden. Men jeg troer, at der i Grunden ikke herskede megen Ufred i Familien, naar man undtager lidt Rivninger med enkelte af de tilgiftede Medlemmer. Respektén for Faderen var ogsaa saa stor.

Dengang Tante Guste vistnok var henved de 40, fik hun igen en Hjertesorg, idet hun kom til at holde af en Mand, som jeg troer ogsaa syntes om hende og ialtfald friede til hende. Hendes Fader var dengang høit i firserne og meget

affældig, saa at man stadig ventede hans Død, og Datteren kunde umulig forlade ham. Dette forklarede hun til Elskeren og bad ham om at vente, indtil hendes Fader var død, hvad han saa lovede. Dog mente han først meget lidt taktfuldt, at han og hans Børn, han var nemlig Enkemand, jo kunde flytte ind i Huset hos den gamle Fader, men det vilde Tante Guste ikke vide noget af. Kun bad hun ham om at vedblive med sine næsten ugentlige Thebesøg, og dem levede hun saa paa og var lykkelig i flere Aar — hendes Fader blev jo ved med at leve.

Pludselig kom Elskeren sjældnere og sjældnere — tilsidst blev han helt borte — hun led meget herved — og en skjøn Dag læser hun i Avisen, at han er bleven gift med en eller anden. Han havde altsaa ikke villet vente længere paa hende. I Familien havde der stadig hersket Aversion imod den Herre, og man havde gerne forpurret det Parti, men Tante Guste havde aldrig talt om det hele til nogen, hun havde kun i flere Aar været i daarligt Humør og havde forsømt sin Fader og hele sin Familie. Nu da Manden paa en Maade havde brudt sit Ord, skændte og smeldte vi paa ham, uagtet vi vare himmelglade, fordi vi vare af med ham. Denne Historie havde helt forandret Tante Gustes Karakter, gjort hende pirrelig og lunefuld og vanskelig. Hun var bleven mere indesluttet end nogensinde, dog havde hun en Fortrolig i Cornils, som var godt kendt med Genstanden for Tantes Kærlighed og tjente dem engang imellem som postillon d'amour. Cornils var ikke saa hemmelighedsfuld, og der var sommetider sluppet et og andet ud af hende, som vi saa satte sammen. Men der oprandt sørgelige Aar for den stakkels Tante Guste og hun gennemgik vistnok store Lidelser. Hun tabte Interessen for alt, forsømte saaledes endogsaa sin gamle Fader og hele sin Familie. En Fejl, hun altid havde haft, blev mere kendelig i disse Aar, hun blev paaholdende, ja

gerrig i Smaating. Hun brugte mange Aar for at komme til Ro, men saa blev hun ogsaa igen tilgængelig for sine Medmennesker. Hun havde altid været religiøs, nu blev det i en endnu højere Grad; hun gjorde meget godt, men mange af hendes Venner tudede hende altid Ørene fulde med, at hun ikke gav nok bort; det var naturligvis af de Venner, som flaaede hende mest, at disse Udtalelser kom. Men rige Folk have iøvrigt den Feil, at de tro, fattige Folk kunne existere af næsten ingenting, saa hun bar sig maaske ofte forkert ad. Jeg ved f. Ex. at hun undertiden kom med smaa Opmærksomheder af den Slags, som rige Folk give til hinanden, og det paa Steder, hvor der blev ventet store Gaver. Hendes Ulykke var, at hun aldrig spurgte andre til Raads, men handlede efter sit eget Hoved, og ikke vidste om sig selv, hvor lidt Begreb hun havde om Verden og om Menneskene. Derved kom hun ofte til at støde Folk, og det var heller ikke altid saa let at leve sammen med hende. Hun skulde ikke siges imod, men ledes; de Ideer, man havde, maatte man se at bibringe hende, saa at hun troede, de vare udgaaede fra hende, saa gik alting strygende.

Jeg personlig har kun kendt hende fra den elskværdige Side, og jeg er hende megen Tak skyldig; men jeg havde et aabent Øje for hendes Feil, men dem seer man jo altid hos sine Medmennesker.

I min Ungdom har jeg gjort flere Badereiser med hende i Tyskland, og da jeg var føielig og selv ingen Fordringer gjorde, kom vi godt ud af det sammen; vi havde mange Løier, for jeg skulde i min Ungdom le af alt, og saa rev jeg Tante med mig. Hun kunde ikke hjælpe sig selv med Paa-klædningen, og jeg var i min første Ungdom næsten ligesaa forvænt som Tante, altsaa maatte vi altid have Kammerjomfru med, en kedelig, dum en, som jeg ikke kunde fordrage. Men saa havde vi endnu en Tjener med og havde

engang laant Onkel Georges Tjener Frants. Denne var en saa komisk Person, saa man kunde sætte ham lige ind i en Komædie. Bare han kom ind i Værelset, faldt jeg sammen af Latter, og Tante Guste kunde kun med største Anstrengelse være alvorlig, naar hun skulde give ham en Besked.

Vi bleve engang en Dag i en eller anden By, som var hans Fødeby. Han bad, om han turde gaa hen og besøge sine Forældre, og da Tante gav ham Lov og spurgte ham om, hvor længe det var siden, han havde set dem, svarede han ganske højtideligt, at det var 3 Aar, 4 Maaneder, 2 Uger og 3 Dage siden. At jeg maatte styrte ud af Værelset efter det Svar er begribeligt. Saa var han saa tjenstvillig og saa høflig og stod altid med blottet Hoved i en foroverbøjet Stilling, naar man talte med ham. Hans Tjenstvillighed kunde være generende. Naar vi vare paa Jernbane, og naar Toget standsede, fløi han altid hen til vor Coupé for at spørge, om han kunde være til Tjeneste. Naar vi stege ud for at gaa hen til et »for Damer«, og han mærkede vor Hensigt, sprang han i Forveien, stødte Døren op og rev Hatten ærbødig af, mens vi treen ind og blev da til vor Rædsel staaende udenfor for med grandezza at ledsage os tilbage til vor Coupé, hvor vi først rigtig turde le.

Efter min Bedstefaders Død gik Blankenese som Fideikommiss over til hans ældste Søn, Onkel George; men der var bestemt, at Tante Guste i sin Levetid skulde være ligesom Medeier af hele Herligheden. Hun havde altid elsket Blankenese saa høit. Men nu at blive Nr. 2 i et Hus, hvor hun altid havde været Nr. 1, det smagte hende ikke. Derfor foretrak hun at bygge sig selv en Villa paa Fideikommisets Grund, og saa senere at forære denne til Fideikommiset. Hun fik nu en henrivende Bolig med den skønneste Udsigt. Til Vinterbolig overtog hun et af min Bedstefaders 10 Huse i Palmailen. Hun havde et stort Train af Tjeneste-

folk, Kusk og Tjener, Kammerjomfru etc. etc. — og saa naturligtvis Selskabsfrøken.

Tante Guste kom engang imellem til Kjøbenhavn for at besøge sine Søstre, Gamlemu og Tante Generalinde. Ved en af disse Lejligheder opfordrede hun Citta og mig til at besøge sig i Blankenese. Det gjorde vi saa og vare vel en Ugestid hos hende. Hun var da saa sød imod os og havde desuden indbudt Cornils, for at jeg skulde føle mig rigtig hjemme.

I det rigtige Blankenese-Hus var imidlertid Onkel George's ældste Søn, *Friedrich Baur*, bleven Regent, eller i Grunden hans Kone, *Hedwig*, og det havde helt mistet sin Charme for mig. Der var vendt op og ned paa alt i Huset; alt, hvad vi før havde set op til og skaanet, blev profaneret og traadt under Fødder. Tante Guste havde lidt efter lidt oplevet de mange Forandringer, mig overkom det paa engang. — Men i Tante Gustes for mig ny Villa, hun havde dog allerede boet en Snes Aar i den, følte jeg mig nu hjemme, thi hun havde taget noget af Duften fra det gamle Hus med sig. — Hun havde hos sig indført den Skik, at enhver, som første Gang boede hos hende, skulde forevige sig enten paa Vers eller paa Prosa i en Bog, som laa i ens Værelse. Jeg skrev da omtrent som saa:

*Die alten Zeiten sind dahin
und vieles von damahls ist verblüht,
doch wenn ich in Deinem Hause bin,
ein Hauch von ehemals mich umweht.*

Nogle Aar senere indbød Tante Guste mig og Citta igen, og denne Gang vor kære Far med. Det var en stor Glæde for mig. Samtidig med os havde hun bedt Tante Othilie og Else, Molly var der allerede i Forvejen. Far fandt sig udmærket tilrette i Familien.

Tante Guste var og blev Familiens Centrum og udfol-

dede stadig en stor Gæstfrihed. Os til Ære gav hun i een Uge to store Familiemiddage. Far gjorde megen Lykke her. Han kunde, som bekendt, være munter og elskværdig, naar han ingen Sorger havde. Den megen Luxus og Elegance, og det at sidde tilbords sammen med en Mængde Millionærer, som man ikke mærkede paa, at de var det, morede ham.

Ved en af disse store Middage fremsagde, eller rettere sagt, oplæste han et Par Strofer, som han havde forfattet paa tysk, og som vare til Ære for vor Værtinde, som en Slags Skaal for hende, nemlig:

*Wo unter den Hügeln die Elbe schäumt
und sträubt sich, als wollt sie zurücke —
da liegt Blankenese, schön wie geträumt,
von Natur schon ein Meisterstücke.*

*Und schaue ich jetzt Blankenese hoch
so viel ich schon vorher wusste —
es leben hier herzliche Menchen — doch
die Perle ist Tante Auguste.*

Ovenpaa dette Vers fik Far et 3 Gange »Hoch«, og Begejstringen for ham var stor, mens Tante Guste naturligtvis var dybt rørt. Det lille Vers skrev Far derpaa ind i Bogen i Gæsteværelset. Men flere af Familien kom og bad ham om at faae en Afskrift deraf.

Tante Guste havde jo altid været svagelig. Med Alderen blev hun mere og mere forvoxet. I mange Aar havde hun lidt af Nervesmerter, som flyttede sig. I lange Tider havde hun saaledes disse Smerter, der var lig med Tandpine, i Tungespidsen, og fugtig og kold Luft forværrede dem. Derfor reiste hun hver Vinter til Syden. Fra hun var ung havde der ogsaa altid været saadan en Uro over hende. Hun kunde aldrig holde ud at sidde ret længe paa en Plet. Hvert Øjeblik stod hun op og gik sin Vei og kom saa igen om nogen

Tid. Hun var altid ked over, naar nogen vilde hente noget til hende, det var nemlig altid et rart Paaskud for hende at staa op og hente sig en eller anden Genstand selv. Fra Ungdommen af havde hun altid været vant til hver Formiddag at hvile sig helt udstrakt paa sin Seng fra Kl. 12—2 omtrent. Det var saa altid slemt, naar der ingen var til at tage imod Visiter, og man var altid meget ked af at være den, som saa skulde tage imod. Men der kom kun meget sjelden virkelige Visiter i min Bedstefaders Hus — i altfald kun sjældent om Formiddagen.

Dengang Tante Guste mistede sin Fader og selv etablerede sig, fik Cornils sin Frihed og flyttede til sin Moder, og Tante Guste tog sig en ny Selskabsfrøken; først en Frøken *v. d. Hude*, som skal have været saa meget for Selskabelighed og forstaaet at være saa meget for alle Gæster, men mindst for Tante, og da denne Dame døde i selve Blankenesevillaen, fik hun en Frøken *v. Harbou*, Niece af den danske General af samme Navn, og hun var nok mere hyggelig i Hjemmet og mindre for Yderverdenen, Tante havde desuden mange Tjenestefolk, og altid en udmærket Kammerjomfru, thi fra Barndommen af havde hun vist aldrig rørt ved noget af sit eget Tøi — jeg kan ikke tænke mig, at hun selv nogensinde havde aabnet et Skab og taget en Kjole frem — hun lod sig klæde paa aldeles som et Barn, men det gjorde forresten vist alle hendes Søstre, paa min Moder nær, som netop altid hjalp sig selv.

I mange Aar havde Tante Guste for Skik at samle alle sine Folk til en Morgenandagt. Det hørte op de sidste Par Aar af hendes Liv, da hun maatte ligge saa længe om Morgen.

Hun havde altid holdt meget af lange Promenader. Hvor mange deilige Ture have vi ikke gjort med hende, især i vort elskede Blankenese. Hun holdt meget af at tiltale Folk,

at gøre Løier med smaa Børn, at lade sig opfordre til at komme ind og se Folks Huse, og hvormeget smukt have vi da ikke seet ved disse Leiligheder.

Blankenese er en rig Fisker- og Skipperby. Der herskede en Orden og en Renlighed, som er enestaaende, i de fleste Huse. Saa var der saamange smukke Ting at se; det hele maatte have været ein gefundenes Fressen for en Exner; dog veed jeg aldrig af at have seet nogen Maler i disse Egne. Læg dertil, at alle Kvinder gik i Bondedragt med Hue, og at det gennemgaaende var en smuk Befolkning. Vi kom paa vore Ture ogsaa ofte ind i smudsige Huse, for der havde Tante Guste ofte Ærinder, det var hendes Fattige, som skulde hjælpes, og der var ligesaa grisset og stinkende, som i de fleste Smaahuse paa Landet hos os.

Af bare Uro var hun meget reiselysten, især paa sine ældre Dage, altid anmeldte hun sit Besøg saa hos den ene, saa hos den anden af sin Familie, men blev aldrig mere end et Par Dage paa eet Sted. Naar hun selv havde Besøg af sine Slægtninge, var hun altid angst for, at de skulde blive for længe. Man maatte helst ved Ankomsten fortælle hende, naar man reiste igen. Ja, hvert Menneske har jo sine Særheder, jeg dadler ikke Tante Guste for hendes. Hvor svagelig hun end med Aarene blev, reiste hun tilsidst hver Vinter til San Remo. Hun leiede da en hel Salonvogn, som bragte hende fra Altona og næsten lige til hendes Bestemmelsessted. Saa havde hun en hel Stab af Mennesker med, foruden sin Selskabsdame gerne endnu en Dame, og saa Tjener og Kammerjomfru, en Broder eller Neveu. *Molly Ræder (Kirstein)* var oftere med hende eller stødte til hende hen ad Foraaret. Engang laa Tante Guste dødssyg i San Remo, og det var med Nød og næppe man fik hende transporteret hjem. Alligevel vilde hun derned igen. Hun blev syg igen og døde dernede i Maj Maaned 1895, 74 Aar gammel. Hen-

des Lig blev ført til Hjemmet og bisat i Familiebegravelsen i Ottensen ved Altona.

Hun efterlod en Uendelighed af smaa Legater til enkelte Personer af alle Stænder af hendes Bekendtskab. Men hun gjorde ingen tilpas; de vilde alle have haft mer og paastod alle, at de havde haft mere Nytte af hende, medens hun levede. 75.000 Mark gik til Bygningen af en Kirke i Blankenese. Saa havde hun for en Del Aar tilbage oprettet, jeg troer, en Tjenestepigeskole — das Augustenstift — for, troer jeg, 6 unge Piger. Hun var bleven lokket hertil af en af de mange, som drage omkring og gøre godt for andre Folks Penge, og hun skal have fortrudt denne Sag, blev der sagt. Hun talte aldrig med nogen om sine Finantser; men begribeligvis var man i Familien angst for, at hun skulde give alting bort; men nei, de fleste Velgerninger havde hun taget af sine Renter, og hun efterlod sine Søkende henved et Par Millioner Mark. Tante Guste havde virkelig været elsket i sin Familie og i sin Vennekreds og efterlod et føleligt Savn.

I alle de Aar, hvor jeg har kendt min Bedstefader, var han en Olding — han blev henved 97. Derfor levedes der altid stille, og foruden den store Familie, som jo altid gik ind og ud i Huset, kom der kun faa fremmede. Naa, noget ugæstfri og menneskesky var Bedstefader da ogsaa. Men til Trods for sine mange Særheder var han dog meget venlig imod sine nærmeste. Jeg husker den Tid, hvor han sommetider spillede Whist om Aftenen og da altid lod sine Medspillere dele Omsætningen. Man spillede altid om en Skilling lybsk — lidt over 6 Øre — saa det kunde løbe op. Til Bryllupper og til Barnedaab, hvor han aldrig selv tog til, skrev han altid meget smukt stiliserede Breve, fulde af Følelser. Hans Bryllupsgave var altid et Caffestel af Sølv — og til Barnedaab forærede han en stor svær Guldmønt, den var vel circa 100

Rigsdaler værd og kaldtes en Portugaløser eller -laiser; det var en Skuemønt, og jeg husker, at flere af os Søkende eiede saadanne. Til Jul fik hvert Barnebarn 2 hollandske Dukater.

Vi havde, som oftere omtalt, megen Respekt, ja næsten Frygt for den gamle. Men denne tog af, da han blev ældre og ældre. Hans Hørelse og Syn forlode ham lidt efter lidt, og tilsidst var han kun et rent Vrag og gik tildels i Barn-dom. Uagtet han ikke havde med noget mere at gøre, kunde han være meget paastaelig paa enkelte Punkter, og endel Anekdoter fandtes herom, men de ere jo ens for alle Gamle, og vi ender alle saadan. Engang husker jeg, at han beskyldte Tante Guste for at gaa i hans Komodeskuffer og tage alle hans Underbenklæder. Han sagde til hende, at han vilde give hende saamange Penge, som det skulde være for at købe sig saadanne, naar han blot maatte beholde sine i Fred.

Til den nærmeste Familiekrede hørte en gammel Tante, Tante Malchen, min Bedstemoders yngste Søster, altsaa ogsaa en Datter af den gamle Borgmester Heise. Hun var meget from og religiøs, men var først blevet det efter sin Faders Død. Jeg har hørt fortælle, at hun havde gjort sig saamange Bebreidelser, fordi hun i sine yngre Dage havde været forlystelsessyg og havde ladet sin gamle Fader være saa meget alene. Efter hans Død havde hun lang Tid været aldeles fortvivlet over denne sin Synd. Hun skal først være blevet trøstet ved, at hun engang saa Faderen i et Syn. Han stod foran hende med sin Pibe i Munden — jeg troer endog, at han klappede hende, men han sagde da ialtfald: »Malchen, ich vergebe Dir.« I min Moders Familie spillede Aander og Syner en fremtrædende Rolle, saa lignende Historier hændte af og til.

Tante Malchen var meget afholdt af sin Svoger, min Bedstefader; han gjorde altid lidt Løjer med hende, som han vel havde været vant til fra Ungdommen af. Det havde altid

været saa, at han betalte alt muligt for alle i Familien, og Tante Malchen havde stadig det Ord i Munden: »Baur bezahlt.« Hun levede dog af sine egne Midler, men de vare vist ikke store; vi syntes da, at hun havde det smaat i en lille Bolig i Hamborg med kun een Pige. Denne gamle Tante kom sommetider i Besøg for længere Tid hos os. Hun var en lille, bitte spinkel Dame med hvidt Haar. Hun holdt endnu meget af at pynte sig. Det var især Kapperne, som spillede en stor Rolle hos hende. Naar jeg ellers tænker paa hendes Pynt, saa var denne i Grunden tarvelig nok. Hun gik mest om Sommeren i lyse, lilla Jakonets-Kjoler, men hun var saa ordentlig og saa proper, paa Kappen var gule, grønne eller hvide Baand. Hun var meget conversabel og fortalte meget om Fortiden, om de Digtere og berømte Mænd, hun havde kendt, f. Ex. *Mathias Claudius* — og saa om Ballerne i Hamborg, hvor hun havde danset med Fransk-mændene, bl. a. med *Davoust*, Prins af Eckmühl; dette Navn husker jeg netop, at vi spurgte hende af Uartighed, om hun havde tituleret ham Deres Majestæt, og hun svarede nei, »votre altesse.«

Det var egentlig Brug i Familien at le af denne gamle Tante og at gøre Narrestreger med hende, som hun fandt sig godmodig i. Til min Roes maa jeg sige, at jeg aldrig var med til at drille Tante Malchen, skønt jeg dog var saa lystig.

Engang holdt en af mine Brødre Fødselsdag i Blankenese og skulde blandt andet have en Tromme forærende. Aftenen før stillede Gamlemu og en af hendes Søstre, jeg antager Tante Victorine, thi Tante Guste var aldrig med til saadan noget, sig op foran Tante Malchens Værelse og sloge en Hvirvel paa Trommen for at forskrække den Gamle, der var ved at gaa i Seng. Gamlemu og Tante Victorine vare dengang endnu temmelig unge, for jeg var en ganske lille Pige.

Men mange Aar senere var Tante Victorine ved sine Narrestreger paa en Maade Skyld i Tante Malchens Død; hun bebreidede sig det da selv i sin Alderdom, men herom senere.

Engang forærede Tante Malchen mig en lille Porcelæns Lysestage, og min Søster, Tante Molly, en anden lille Genstand, som hun overraskede os med at sætte ind paa vort Bord. Vi bleve meget glade for disse Smaating og ikke mindst, fordi de vare et Bevis for hendes kærlige Sindelag imod os. Jeg husker, at jeg engang broderede en Kappe til hende og en anden Gang en smuk Krave og Manchetter. Det var altid saa hyggeligt at have den gamle Tante i Besøg, thi hun var munter og saa kjærlig og venlig.

Da hun blev ældre, tog hendes Syn af, og hun blev næsten blind. Hun maatte saa tage en ung Pige i Huset for at hjælpe sig med alt. Denne unge Pige var hun henrykt over, og med hende reiste hun til en eller anden berømt Øjenlæge i Tyskland, hvor hun efter en heldig Operation fik sit Syn igen. Den Reise hørte vi nu meget om, og om hvor fortræffelig hendes Cathrine (Selskabsdamen) havde været, og om hvor megen Lykke denne havde gjort allevegne ved sit elskverdige Væsen. Denne var ogsaa virkelig et rart Menneske. Men fra nu af brød Tante Malchen sig ikke mere saameget om at være mellem os. Hun længtes altid efter sit Hjem i Hamborg og efter sin Pige, som nu altid skulde blive hos hende, men som ikke skulde følge med hende, naar hun var nogle Dage hos sin Familie.

Engang havde Tante Malchen ladet sig overtale til at komme ud til Blankenese en Ugestid eller saa. Hun havde ikke taget nogen Pynt med, da hun havde hørt, at vi kun skulde være nogle faa og ugenerte Slægtninge om Søndagen. Da fandt Generalinden paa at bilde hende ind, at min Bedstefader netop havde bedt et stort, fint Selskab til om Søndagen, og hun ramsede en Mængde Navne op. Tante Mal-

chen blev uhyggelig tilmode og sagde, at det var kedeligt, hun ikke havde taget sin Stadskjole og sin Stadskappe med, og det blev der saa leet af. — Men efter Frokosten blev Tante Malchen syg og gik i Seng. I flere Dage blev hun passet af den ene og den anden, men da hendes Tilstand forværredes, blev der sendt Bud efter hendes elskede Cathrine, og nu havde hun det godt. Kun var hun urolig for, at vi alle ikke skulde være venlige nok imod hendes Frøken, og saa var hun angst for, at denne ikke skulde blive mæt ved Maaltiderne, da vi alle spiste saa hurtigt, og hun vist ikke kunde være med til den Sport. Alt gik imidlertid godt, vi vare venlige imod Cathrine og sørgede især for, at hun fik nok at spise. Men Tante Malchens Tilstand forværredes, og kort efter døde hun. Hun blev begravet i Hamborg i den gamle Borgmester Heises Gravsted, og jeg mindes, at der holdtes en saa smuk Tale over hende af en Præst, som havde kendt hende godt.

Tante Malchens lille Formue blev fordelt mellem hendes mange Nevøer og Niecer, og der blev leet over, at der var noget at arve efter hende. Smaating, som hun havde eiet, kom ogsaa ud i Familien. Hun havde saaledes bestemt, at Gamlemu skulde have et smukt Filigran Guldkors. Senere hen blev det min Eiendom, og jeg har igen foræret det til min Lulla. Oprindeligt har det tilhørt Bedsteforældrenes ældste Datter Emilie, efter hvem altsaa Tante Malchen igen havde faaet det.

Min Bedstefader blev først affældig, da han var i firserne, men hans Syn var usvækket til hans Død. Den mindste Skrift kunde han læse uden Briller, og hans Aand blev først svækket, da han var i halvfemserne. Paa hans halvfemsindstyvende Fødselsdag tog han endnu imod Deputationer af Byens Borgere. — Hver Dag lige til de sidste Aar læste han sine Aviser og talte om en Politik, som han selv konstru-

erede. Dernæst ærgrede han sig over de mange Forlystelser, der averteredes i Aviserne. Han var stadig i Raseri over »die Flügelballe« i Hamborg, det var Baller til Musik af Flygeler.

Gamlemu havde engang en meget begavet og aandrig Veninde, som hun havde arvet efter sin Søster, Tante Janni. Det var en Mm. Schmidt i Hamborg, med hvem Gamlemu korresponderede om høie og dybtliggende Themaer. Det var vist en stor Ære for Gamlemu at denne Dame indlod sig med hende og vexlede Tanker og Breve med hende. Gamlemu kaldte altid sine egne Breve til Mm. Schmidt for Stiløvelser og klagede sommetider over, at den Dame skrev saa hyppig og altid afæskede hende hurtig Svar. Om Sommeren aflagde de hinanden enkelte Besøg og kunde saa mundtlig udvexle deres Tanker. Ved et af disse Besøg forærede Mme. Schmidt Gamlemu en smuk Bog, hvori hun havde samlet Digte og Citater af store Mænd — jeg husker, at Jean Paul især var stærkt repræsenteret. Nuvel, den Bog laa engang fremme i et af Værelserne, og min Bedstefader fandt den og bladede i den. Ved Middagsbordet ytrede han, at han havde fundet en Bog »voll Quärk«, det betyder Jux — det hedder i Grunden »Quark«, men paa gammeldags tysk i Altona udtaltes a som ä — og hvem eiede mon den Bog? Hvor der blev leet over denne Dom af en aandrig, formodentlig sværmerisk og sentimental Dames Smag. Jeg har ikke kendt Mme. Schmidt, har kun seet hende.

Ja, der existerede nu saamange bon mots af min Bedstefader og saamange Anekdoter, som maaske ikke ere morsomme paa Skrift, men som vare det ved den mundtlige Tradition. Engang husker jeg saaledes, at vi lo saadan over hans Indignation over, at Cornils, hans Selskabsfrøken, havde besøgt en Veninde i Hamborg, som var Selskabsdame eller Husbestyrerinde hos en Herre, som beboede et pragtfuldt Hus i Hamborg, men som var Murermester. Naa, det

Besøg fik nu endda at være, men nogen Tid derefter drak Cornils og Tante Franziska en Aften The hos hin Veninde, og det forekom ham for stramt, at hans Barnebarn skulde komme indenfor en Murers Dør, og saa sagde han Dagen efter til Cornils, at det var rigtignok »eine honorable Gesellschaft«, som hun indførte hans Barnebarn i. Den »Murer« var en grand Seigneur i Hamborg, men min Bedstefader holdt endnu strengt paa Kastevæsenet, og han og hans Slægt hørte nu engang til la crème de la crème og skulde ikke encaillere sig med de lavere Stænder. Denne Tendens er gaaet over i mange af hans Børn og Børnebørn, men den passer ikke til Nutiden, hvor de »Store« netop omgaaes deres Undermænd som deres Lige, fordi dette ikke kan skade deres Storhed — medens det nutildags er parvenumæssigt at være angst for de lavere Lag af Selskabet.

Min Bedstefader hørte til de Mennesker, som man holder mest af efter deres Død. Medens han levede, var han ofte besværlig, og bagefter stod han i Helgenglorie og bedømtes meget mildere. Tante Guste, hans yngste Datter, som kendte ham bedst, og som blev hos ham til hans Død, talte altid kærligt og mildt om ham.

Jeg husker aldrig, at han nogensinde af egen Drift gjorde os nogen Glæde. Vi bleve taalte i Huset og nøde de mange Goder og fik de mange Gaver, fordi vi hørte til Slægten. Ja, to af mine Søskende, Onkel Stoffer (Gustav) og Tante Molly, dem holdt han af, og dem kunde han sige til: »Er der noget, som jeg kan glæde dig med?«

Engang, dengang jeg endnu var meget lille og altsaa skulde gaa i Seng Kl. 7, fik jeg Lov til at blive oppe, fordi Bedstefader vilde fremvise et Laterna magica. Det var i Hallen i Blankenese. Der blev truffet mange Forberedelser, og man sad ganske høitidelig i Mørket og saae hen paa det hvide Lagen foran en Glasdør. Hvad vi saa fik at se, var Stjerne-

himmelen og alt, hvad der findes af mærkeligt paa den. Det hele var meget tydeligt og interessant, men vi saae det aldrig mere end den ene Gang i Livet. Jeg antager, at det var første og sidste Gang, at den Laterna vistes frem, thi der anskaffedes nu altid saamange kostbare Ting der i Huset, som saa gemtes bort. For Exempel kom engang en stor Kikkert frem, som man kunde se saa langt, saa langt med, men som saa igen forsvandt. Den gik senere i Arv til Tante Victorine, Søbakken i Taarbæk. Nu er den paa Palstrup hos hendes Søn, Onkel Fritz, som maatte overtage den for flere Tusinde Kroner, hvoraf man kan forstaa, hvor kostbar den maa have været fra Begyndelsen af.

Jeg kunde blive ved at fortælle i al Evighed om min Bedstefader og om hans Hus, men nu troer jeg, at mine Børn, Citta og Lulla, for hvem jeg skriver alt dette, have faaet et ganske godt Begreb om deres Oldefader. Hans gode Egenskaber var hans store Gudsfrygt, hans Retskaffenhed, hans Godgørenhed og hans Sans for alt smukt og skønt. Hans Fejl var hans Despotisme, hans kolde Forhold til sine Børn, hans Ligegyldighed for Yderverdenen, hans Ulyst til at indlade sig med sine Medmennesker. Han var sig selv nok, og hans Familie var den første og bedste i Verden. Han kendte ikke til Praleri eller til at gøre noget, der skulde lægges Mærke til. Engang havde han Christian VIII og Caroline Amalie samt hele deres Hofstab til Gæst, en Begivenhed, hvorefter Tidsregningen i lange Tider førtes. Jeg husker det kun som en Drøm, det var i 1840, da det unge Kongepar gjorde en Rejse til Holsten.

Blankenese-Villaen og Haven vare netop fuldførte og tagne i Brug 1836, og vare en af de faa Seværdigheder omkring Altona og Hamborg. Jeg antager, at Kongefamilien selv har meldt sig til Middag, og min Fader, som var Kammerjunker og hofvant, har vel hjulpet med til Arrangementet, og saa

tænker jeg, at Overpræsidenten i Altona, Grev Blücher-Altona, som var min Bedstefaders Ven, ligeledes har talt med, saa det hele har nok været godt og nogenlunde efter Etikettens Regler.

Der anskaffedes mange Ting til den Leilighed, saaledes Kanoner til at salutere med, og et smukt Udsigtspunkt over Elben har altid haft Navn af »der Kanonenberg«, fordi disse Kanoner stode der. Saa var der Musik, unge hvidklædte Piger og mange Blomster — det aner jeg kun som i Drømme; jeg kan have været 4 Aar gammel.

Det ældste Barnebarn, Emilie Lappenberg, overrakte nok Buketter til Kongen og Dronningen. Denne sidste kørte fra sine Blomster, men Christian VIII, den fuldendte Verdensmand, forlangte i sidste Øjeblik sin Buket.

Dette Kongebesøg og derpaa i 1847 Bedsteforældrenes Guldbryllup ere de to eneste Festligheder, som ere holdte i Blankenese.

Min Bedstefader har oprettet et Fideikommis af Blankenese. Hans Søn, George, overtog det 1865 efter sin Fader og holdt endnu Herligheden nogenlunde vedlige; men nu er alt sunket i Grus eller er kun en Afglans af, hvad det har været. Onkel George's Søn Friedrich, lader det forfalde og anvender saa lidt som mulig paa Eiendommen. Han har nedlagt Palmehuset og alt, hvad der slugte mest Penge.

Min Bedstefader blev 96 Aar gammel. I de sidste Aar gik han temmelig i Barndom, men dog ikke aldeles. Han talte ofte om at dø; hans sidste Ord vare til hans Datter: »Guste, ich sterbe,« sagde han.

Jeg fik Efterretningen om hans Død paa Madeira, kort før jeg skulde derfra. Paa Hjemrejsen tilbragte jeg endnu en Uge eller saa i Altona og i Blankenese. Senere har jeg længtes umaadelig efter de Steder, men da jeg en Snes Aar senere gensaa dem i en forandret Skikkelse og med en hel

ny Generation, udsluktes min Længsel — og jeg siger med Digteren:

»Jeg kun Erindringen har nu tilbage; Gud! lad mig aldrig, aldrig miste den.«

TILLÆG

Ved Franciska Grüner

UDDRAG AF BOGEN »I SOLNEDGANGEN«

*minnen och bilder från Erik Gustaf Geiers senaste lefnadsår,
samlade och meddelade af Anna Hamilton Geete.*

III Sommaren 1846. (1912, S. 81 f.).

*Dagbogsoptegnelser af Agnes Geier (senere gift Hamilton)
fra en Rejse med Forældrene.*

Vägen var underskön som alla vägar här och vi hade väl hundra gånger hunnit ropa »ack hur vackert, hur förtjusande!« då vi slutligen stannade framför en liten Cottage, den mest idealiska man kunde tänka sig. Professor Lappenberg är gift med en dotter till en af Hamburgs rikaste män, Baur, och villan ligger i samma park som svärforäldrarnes ... Dr. Lappenberg tog sjelf emot oss, förda oss in i den vackra salongen och presenterade oss för sin fru — ännu ung och vacker, i svart sidensarge med rosa florsband — sin syster och sina båda döttrar, alla utormordentligt artiga och älskvärda. Före frukosten företogs en promenad i den undersköna parken, anlagd i engelsk style, slingrande gångar och en mycket couperad terrain, med här och där placerade götiske utsiktstorn, tempel, kiosker m. m. — Öfver allt ropade man i stigande crescendo: »Wunderschön« och »Herrlich!« Och dertill hade man äfven all anledning — ty utsikten var verkligen underbar i sitt slag öfver Elben, hvilken uppfylld af öraknelige segelfartyg låg spegelklar framför oss med Hamburg på ena sidan och byn Blankenese på den andra. — På alla sidor omgafs man af kullar, klädda med blommande hvita och röda syrener, hvitsnöade fruktträd och guldregnet med sina cascader af gula klasar, här och der afbrutna af barrträdgrupper och mörka blodbokar ... Lägg härtill et oafbrutet ackompagnement af näktergalar och »hela det an-

dra söta packet,« som skrålade af full hals och alla krafter — och man har verkligen en Lied ohne Worte, skönare än hvad som någonsin skapats i en musikers hjerna ... Frukosten var högst elegant och delikat, och bordet charmant dukadt med blommor och kristaller o. s. v. — Därpå gingo vi än en gång ut för att bese den närbelägne Bauriske villan, ett verkligt litet slott, hvars vestibule pryddes med tvenne sköna statuer af dansken Bissen, Atlanta och Cephalos ... Dr. Lappenberg, en utomordentlig älskvärd och intressant personlighet, tycktes alldeles öfverlycklig åt att ha fått göra pappas bekantskab — och då vi slutligen togo afsked, uppmanade han lifligt sina barn att noga lägga på minnet och aldrig förgäta att de verkligen fått se »den store professor Geijer« ... Under promenaden i parken fördjupade de sig så helt i lärda raisonnementer, att de gång på gång gingo vilse och vi måste vända om för att uppsöka dem ...«

BREV FRA JACOB THODE RÆDER TIL
HANS BRODER PHILIP

Altona, Tirsdag Formiddag
den 25. August 1840.

Min gode Philip!

Jeg begynder disse Linier med min bedste Taksigelse for vort Ophold i Kiel og med Undskyldning for al den Møie og Uleilighed, vi har foraarsaget Dig og Victorine med vort talrige Selskab. Jeg seer endnu Børnene sidde omkring det store Bord i deres Soveværelse med en monstreuse Kumme Mælk og et ikke mindre Forraad af Brød — ganske henrykkede af Glæde. Victorine har saa venligen og omhyggeligen sørget for dem. Det var Symbolet paa en ordentlig og forstandig Husmoder. Sig hende fra mig og os alle min bedste Tak.

Vi leve nu i Forældrenes Huus, hvor, som bekiendt meget er Pragt — men meget saa forsømt, at man ved mange Leiligheder er i den største Forlegenhed. Imidlertid er her ved intet at gjøre. Moder er bleven gammel, svag og uhielpelig paa Legemet, siden vi saae hende, hvorimod Aanden dog synes at have conserveret sig, saa at, skiønt Legemet ei mere kan forrette den Tieneste, hun ønsker, vil hun dog paa ingen Maade lade sig sige eller hjælpe af nogen anden — med et Ord ei lade sig tage Commandoen, som hun selv siger, idet hun paastaar, at uden hende kan Huset ei bestaa — da som bekiendt — hun hverken har faaet det til at bestaa eller gaae. Dog vi ville ei tale mere om Moder. — Hun har havt mange Sorger i Livet, og med disse er hun bleven gammel, og med Alderen tiltager Svaghederne.* Den kgl. Fête

* Den gamle Bedstemoder kunde dog ikke holde Tøjlerne til sin Død i 1851. Tante Guste overtog Styrelsen af Huset, og dermed blev alt det for-

blev da givet i Søndags, Veiret var om Morgenens fortræffeligt, men Kl. 12 begyndte det forskrækkeligt at regne, som vedholdt til omtrent Kl. 4, da det pludselig blev klart, og saaledes blev det.

Kongen spiste først Frokost hos Donner Kl. 12¹/₂-3¹/₂. Paa Dampskibet Glückstadt gik han nedad Elben — Dronningen til Vogns formedelst Regnen — og landede ved Blankeneser Færggaard, hvor en Bro var udlagt og en Æresport opreist. 27 Kanonskud fra Blankenese Have tilkiendegav, at Kongen forlod Dampskibet.

Han gik derpaa op ad Stentrappen til Færgehuset, fulgt af en uoverseelig Mængde Mennesker. Paa Terrassen blev han modtaget med Musik og Blomsterpiger etc. etc., og herpaa kørte han igiennem Byen Blankenese til Haven, hvor 27 Kanonskud atter dundrede, da han betraadte Havens Grund. Kongen og Dronningen steg af foran Huset; alle andre bagved ad den sædvanlige Indgang. Majestæterne modtoges af Fader og Pauline, og den øvrige Familie grupperede sig bag ved. I Værelserne havde grupperet sig hele Corps diplomatique fra Hamborg, samt Henrik Sieveking og alle Honoratiores, som endvidere vare indbudne med samt deres Fruer alle, ifølge Befaling af Kongen, civil. Da Kongen steg af Vognen, blev hans Vei til Portalen — som rigtignok kun var to Skridt — samt denne selv, bestrøet med Blomster af en hel Mængde hvidklædte Smaapiger fra Blankenese, en hel Sværm Blankenesere løb foran Vognen med Flag og Faner under Hurraraaben og Allarm af al Slags. Da Kongen var steget af Vognen, blev han modtaget med en Tusch af Musikkorpset, og da han var vel inde, begyndte Musikken: »Kong Christian stod ved høien Mast,« som tog

sømte rettet op. Men Bedstemoderen kunde dog ikke slippe sine huslige Bekymringer — de sidste Ord, hun talte i dette Liv, var: »Sørg for, at Bollerne bliver kogt rigtig møre.«

F. G.

sig fortræffelig ud, idet Salutten endnu bestandig lod sig høre, da 27 Kanonskud vare temmelig længe. Familien, som nogle Fremmede, bleve forestillede, Suiten, som var kommet til Fods fra Færgegaarden, kom løbende fra alle Sider, just ei reenligen paaklædt, og fyldte alle Værelser. Nogle Forfriskninger bleve presenterede, samt Caffé og Thee, de smaa Lappenberg og den lille Marianne Ullrich presenterede Blomster paa en Sølv tallerken til Kongeparret, hvorover de Smaa vare salige. Ogsaa George og Juliane stode ved Døren. Dronningen beundrede dem og kyssede dem. Derpaa foretoges en Spadseretour i Haven — dog kun formedelst Fugtigheden i dennes øverste Deel, samt op paa Rundetaarnet, hvor saavel Kongen som Dronningen stege op. Ved de øverste Trin vendte Dronningen om, da den nedstyrtende Regn havde gjort Trappetrinene saa vaade. Jeg bemærkede dette og brugte mit Lommetørklæde som Karreklud, hvorved hun atter steg op. Vi vandrede omkring i Haven, Musikken efter os, ligesaa ambulante som Toget. Kl. omtrent 7 vare vi atter i Huset og alle Lys anstukne i vor Fraværelse, saa at nu Huset havde et saare festligt Anstrøg. Kongen og Dronningen gik derpaa lidt op paa de for dem indrettede Værelser, paa Faders og Moders Soveværelser, og da de kom ned igen og havde talt lidt med en og anden, gik man til Bords. I den store Sal, som i Sandhed var kongelig udrustet, sade 36 Personer; i den lille Stue derved 20 eller 22. Dronningen bød Fader Armen, og han førte hende, Kongen Pauline, som i det hele rygtede sin Post med Rolighed, Anstand og Værdighed. Dernæst var dækket ovenpaa i 2 Værelser, i de to som svare til Faders Værelser i den Fløi, som vender mod Landeveien. Ialt var her vel omtrent 100 Gjæster. Maaltidet var i hver Henseende høist elegant, og enhver maatte nødvendigvis være tilfreds. Ved Bordet udbragtes Kongens og Dronningens Skaal af Fader, fulgt af

Tousch og 27 Kanonskud. Dernæst Faders Skaal af Kongen; da Selskabet reiste sig, blev Tousch givet af Musikken udenfor Vinduerne, uden Ordre; men da Tousch var Signal for Kanonerne — saa fulgte ogsaa strax Kanonade. Jeg havde imidlertid forhen bedet Fader at tænke paa en Sundhed for »Kongen og Fædreland«, ledsaget af nogle smukke Ord, hvilket han havde lovet. Da nu Kanonerne begyndte at salutare for en feilagtig Person, saa betragtede Selskabet hinanden med store Øine; men pludselig reiser Fader sig op, og med høi Stemme, megen Energi og Værdighed bringer han den opstaaede Feiltagelse over paa en Sundhed for Kongen og Fødelandet, som sluttede med: »heil dem Könige, heil dem Vaterland!« En almindelig Tilfredshed og Glæde blev derved udbredt over alle Ansigter, og den underlige Forlegenhed afbrødes ved en almindelig Munterhed. Denne Scene var unægtelig den frappanteste og interessanteste ved hele Festen. Enhver troede, den var impromptu, som ved Aandsnærværelse alene fremkaldtes. Maaltidet varede omtrent 2 Timer. Man spiste og drak forskrækkeligt, især ovenpaa, »beim Musikanten Tisch,« som Ullrich kaldte det; thi alle dem, som ei havde været hos Donner, vare sultne over al Beskrivelse; Schumacher sagde mig »er konnte sich kaum länger halten.« Efter Bordet afbrændtes et meget elegant Fyrværkeri, forfærdiget af en Italiener Chianni, som virkelig har gjort sine Sager godt. Fyrværkeriet gik Slag i Slag; Raketter, Hjul, pot-a-feu, Capricer etc. fløj herom i Luften og paa Jorden. Det hele sluttede med et Tableau — C R VIII C A — med Krone over i Brillantild, det hele omgivet af et helt Batteri og Bombardement af Ild og Fyrværkerisager. Da dette Navnechiffer kom til Syne, istemtes Nationalhymnen »Kong Christian stod ved høien Mast,« og en Salut af 27 Kanonskud paafulgte og almindelig Hurra!

Derefter serveredes med Ispunsch; Kongen og Dronningens gennemgik Huset, besaae Malerier og Tapeter; Fader var saare fornøiet; Lappenberg og Ullrich vare utrættelige i at fortælle Kongeparret alle mulige Ting; de to Hildebrandter har jeg ei seet den hele Dag. Kl. omtrent 11 tog Kongeparret bort. Fader stod længe og trykkede Dronningens Haand, den han tilsidst kyssede, og ønskede, de snart atter maatte komme tilbage. Vi hialp dem Kapper og Kaabe paa, samt ind i Vognen, og ligesom denne satte sig i Bevægelse, saluteredes atter med 27 Kanonskud, og et almindeligt Hurra paafulgte. — Hermed var Festen til Ende. Selskabet fulgte lidt efter lidt efter, saa at vi Kl. 12 vare alene. Alle Gæster vare over al Beskrivelse fornøiede og kunde ikke noksom rose Festen og det smukke Arrangement. Fyrværkeriet gik godt, som næsten var at forundre, da jeg med egne Hænder har reddet det, da om Middagen alle Arbejderne vare gaaede bort at spise, og Chianni alene stod og arbejdede under nogle tykke Træer, saa han ei bemærkede, at Regnen begyndte at nedstyrte. Da jeg kom løbende til ham og gjorde ham opmærksom paa Faren — udbrød han: »tout est perdu!« Det varede længe inden jeg kunde bringe ham til Besindelse og indgyde ham Mod til at tage fat, — han var complet fortvivlet. I al Hast fik vi reddet det Vigtigste ind i en stor Scheune, ved hvilken Leilighed noget gik itu. Dog senere fik jeg ham bragt i Ro og indgav ham Mod til at eftersee og lappe paa samme. Han havde megen Satisfaction deraf. Kongen kørte langs Veien til Altona, hvor flere Æresporte vare opreiste og næsten et hvert Huus pragtfuldt illumineret, især hos Booth. Over 30.000—40.000 Mennesker vare i Blankenese og langs Veien. Man kunde kun med den største Møie komme fremad. Af Uheld har jeg ingen hørt; nogle Heste løb bort fra Rytterne; en Vogn, tilhørende Ritmester Torps — dog kun efter sigende — skal have løbet om-

kring uden Kudsk eller Folk og tilsidst kommet over et Rækværk ind i en Have.

Den første Dag modtoges Kongen af alle Laug i Procession; jeg var ved Rainville, hvor han og Dronningen først ankom Kl. 1 $\frac{1}{2}$ om Natten. Den derpaa følgende Dag var Amalie og jeg tilsagt til Cour, Fader og Pauline ligesaa. Damerne toge efter denne hjem. Vi andre bleve til Taffels, hvor iblandt ogsaa Lappenberg. I Gaar Aftes vare vi i Hamborger Theater. Syndicus Sieveking havde indbudt Amalie og mig til de for Følget bestemte Loger. Huset var propfuldt og høist elegant oplyst, og Operaen Guido og Ginevra blev opført. Kongen blev modtaget med Jubel og Hurra, imellem Acterne ligesaa, og ved Bortgangen ei mindre. Vi vare alle i Uniform. Gaderne vare sommesteder illuminerede, Husene derimod sjelden. I Altona hører Illumination, Fakkeltog etc. til Aftenens Orden; her er megen Larm og Jubel. I Aften er Theater her i Altona, og hører jeg i Gaar Aftes, at Kongen har forlænget sit Ophold her til paa Fredag.

Alting er her forresten vel, med Undtagelse af Svigermoder, som er saare lidende, hvorfor hun ogsaa i Søndags kjørte til Byen og forblev der. Vore 4 smaa Børn leve saare lykkeligt og for det meste i Blankenese, hvor de spadsere bestandig i Haven.

Et Brev er i Dag ankommet til Moder med din Udskrift. Lev nu vel, hils den brave Victorine. Gud være med Eder alle. Amalie og hele Familien er endnu i Blankenese og Fader paa Contoret. I Victorines gamle Stue skrives disse Linier.

Din hengivne Broder

J. R.

Ifald du er i Stand til at give et Resumé af vor Fête i Kieler Correspondenzblatt, var det visseligen ikke af Veien. Den gamle, sieldne Fader fortiente dette vistnok; her i Bladene

dominerer Donner aldeles, og jeg vil ei meddele noget. Kommer der noget udførligere, saa er det fra Lappenberg. En Fest som den, Fader gav Kongen, faar han ei paa hele Reisen, og den fortæner derfor at fremhæves meget mere.

NOTER OG REGISTER

NOTER

Side 9

Familien Baur stamtavle er optaget i Deutsches Geschlechterbuch LI, 1927 (Hamburger Geschlechterbuch VII), s. 51–66 og føres her nogle led længere tilbage, nemlig til en *Martin B.*, hvis søn *Martin B.* døde 1607 som »Säckler« i Ulm og var fader til guldsmed i Ulm *Johannes B.* (d. 1665); hans søn *Johann (Hans) Ludwig B.* (1627–1705) var guldsmed sidst i Augsburg og fader til den her som stamfader opstillede guldsmed og møntmester i Stuttgart.

Side 14

Dr. Carøe] Kristian Frederik Carøe (1851–1921), kredslæge, dr. med. h. c., personalhistoriker.

Side 15

5 engelske Skabe] Det i Kunstindustrimuseet i København værende skab, der er erhvervet af museet 1939, har katalogbetegnelsen B. 104. 1939. Skabet er 213,5 cm højt og 130,5 bredt og forsynet med beslag og hængsler af sølv; det er udført i England 1796–97.

Side 16

tyske Minister] Franz Egon Freiherr von den Brincken var gesandt i København 1887–95.

Side 18

General Baggesen] August Baggesen (1795–1865), 1854 generalmajor, var gift med *Charlotte Ditlefine Henriette Jess* (1806–1860). — *Sophie] Sophie Baggesen* (1835–1883) ægtede 1861 den senere kammerherre, generalløjtnant *Marius Hedemann* (1836–1903).

Side 19

Gustava og Marie] Maleren Gustava Louise Georgia Emilie Grüner (1870–1929) (se Weilbachs Kunstnerleksikon, 2. udg. I, 1947, s. 404), og viceforstanderinde på Frederiksberg Hospital *Marie Elise Thrine Julie Grüner* (1871–1951) var døtre af kammerherre, hofjægermester, oberstløjtnant *Hans Gustav Grüner* (1827–97) i hans andet ægteskab med *Marie Achtonia Colette Sandholt* (1837–71).

Side 22

Toni Godefroy] — formentlig *Antonie Emilie Godeffroy* (1816—77), der 1839 ægtede direktør for Hamburg-Amerikalinjen *Adolph Godeffroy* (1814—93).

Side 23

De tre Sønner] 1. *Johann Daniel Baur* (1766—1832), etatsråd, borgmester i Altona; 2. *Johann Heinrich Baur* (1767—1807), storkøbmand i Altona; 3. *Georg Friederich Baur* (1768—1865), se her s. 9.

Side 24

C. F. Hansen] Arkitekten *C. F. H.* (1756—1845) tiltrådte 1784 embedet som landbygmester i Holsten med bolig i Altona. — *10 store Huse*] se *Die Palmaille in Altona. Ein Kulturdokument des Klassizismus.* Hrsg. von Erich Elingius mit einer Einleitung vor Dr. Werner Jakstein und 32 Aufnahmen von Ernst Scheel. Hamburg 1938. — *Grev Blücher-Altona*] *Konrad Daniel* lensgreve *Blücher-Altona* (1764—1845), fra 1808 overpræsident i Altona. 1843 æresborger i Hamburg. Fr. Schillers statue af ham blev opstillet 1852.

Side 25.

Tante Jette] *Helena Maria Henriette Baur* (1771—1825). — *Caroline*] *Margarethe Dorothea Caroline Baur* (1776—1855), g. 21. nov. 1793 m. syndikus i Hamburg, dr. jur. *Johan Peter Sieveking* (1763—1806). — *Willink*] Købmand i Altona *Lucas Willink* (1786—1871), g. 26. febr. 1820 m. *Catharina Maria Ernestine Sieveking* (1798—1874). Hans søster *Elisabeth Willink* (1784—1826) var gift med konferensråd *K. H. Donner*. — *Konferentsråd Donner*] *Konrad Heinrich Donner* (1774—1854) til Bredeneck og Rethwisch.

Side 26

Fætteren] *Georg Heinrich Sieveking* (1800—78), købmand i Altona.

Side 27

Caroline] *C. Willink* (1821—1909) blev gift 13. febr. 1854 med senere preussisk gehejmeregerringsråd og kammerherre *Ernst Johann Albrecht von Berthouch* (1821—1904). — *Onkel Henri*] *Johann Heinrich Baur* ægtede i oktober 1800 *Therese Louise Doormann* (f. 1782), som senere blev gift med en købmand *Thierry* i Hamburg. — Deres søn, dr. jur. *Johann Heinrich B.* (1807—65) ægtede 12. aug. 1835 *Elisabeth Franziska Brandt* (f. 1815), fra hvem han

blev skilt. Datteren *Stephanie Louise Baur* (1843—1913) ægtede 1863 *Askan Hans Georg Karl von Rhoeden* (1837—65) til Vietzow i Pommern og derefter hans broder *August Friedrich Wilhelm Duser von Rhoeden* (1840—94) til Vietzow.

Side 28

Onkel Jean| Johann Daniel Baur ægtede 11. marts 1794 *Henriette Christine Soltau* (1774—1863).

Side 29

Bedstefaders Kusine| Marianne Heises moder Catharina Lucia Droop var søster til G. F. Baus moder *Maria Magdalena Droop* (1742—1810).

Side 30

Johann Arnold Heise| J. A. H. (1747—1834), borgmester i Hamburg, dr. jur. utr. h. c. i Kiel 1821; g. 1° 1775 m. *Catharina Lucia Droop* (1746—90), 2° 1792 m. *Catharina Magdalena Hudtwalcker* (1752—1806), 3° 1807 m. *Margaretha Maria von Behren* (1760—1811). — Trillingerne var de første i første ægteskab og fødtes 29. november 1776.

Side 31

en Søn| Johann Hermann Heise (1778—1861), dr. jur.

Side 32

Tante Malchen| Margaretha Amalia Heise (1782—1854). — *Matthias Claudius| Den tyske forfatter M. C.* (1740—1815) udgav 1770—75 *Der Wandsbecker Bote*. Han var gift med *Anna Rebekka Behn* (d. 1832).

Side 35

Pastor Lau| Georg Johann Theodor Lau (1813—73) var fra 1855 sognepræst i Ottensen. — *min ældste Broder Georg| Johan Georg Frederik Ræder* (1834—1909), kontorchef i Københavns magistrat, justitsråd.

Side 36

Min Broder Gustaf| Carl Gustav Valdemar Ræder (1837—87), ejer af Dyrehavegaard i Kolding landdistrikt. — *Min søster Amalie Meldahl| Caroline Amalie Ræder* (1838—1906), g. m. bygningsinspektør, professor *Ferdinand Meldahl* (1827—1908).

Side 37

unge Hansen| arkitekten Johan Matthias Hansen (1781—1850).

Side 40

Erard'sk Flygel] den franske instrumentfabrik Erard var grundlagt af *Sebastian Erard* (1752—1831), hvis opfindelser især for klaverets og harpens vedkommende betegner en epoke i instrumentbygningens historie.

Side 43

Hoffolkene hos Kejseren af Kina] i H. C. Andersens æventyr: *Nattergalen*. — *Hr. Kaufmann]* *Friedrich Kaufmann* (1785—1866), søn af *Johann Gottfried K.* (1752—1818), der i Dresden havde påbegyndt fabrikationen af mekaniske musikinstrumenter. F. K.'s søn *Friedrich Theodor K.* (1823—72).

Side 44

De vare ogsaa i Kjøbenhavn] Fader og søn foretog 1842—44 en kunstrejse i Østrig, Bayern, Rusland og Danmark. Ved skibbrud efter afrejsen fra København gik alle deres instrumenter tabt.

Side 47

Rosendal] kgl. lystslot på Djurgården, opført 1823—27 for kong Karl XIV Johan efter tegning af *F. Blom*, nu Karl Johans-museum.

Side 49

Musée Napoléon] Den gængse betegnelse for S.-C. Croze-Magnan, E.-Q. Visconti & T.-B. Emeric-David: *Le Musée Français. Recueil complet des tableaux, statues et bas-reliefs qui composent la collection nationale*. I-IV, Paris 1803—09. Folio. Kunstakademiets Bibliotek har fået værket 1860.

Side 52

Næsbyholm] Grosserer *Christian Rønnenkamp* (1785—1867) købte 1836 Næsbyholm og Bavelse. Hans haveanlæg paa Næsbyholm er berømt.

Side 54

Koppmann] *Wilhelm Heinrich K.* (1814—71), fra 1855 generalsuperintendent (biskop) i Holsten.

Side 63

Baron Hambro] den danskfødte baron *Carl Joachim H.* (1807—77) etablerede sig 1839 i London.

Side 64

Dr. Nagel] Professor, dr. med. & chir. *Carl Friedrich N.* (1794—1873), hof- og livmedikus, konferensråd. — *Hr. Knauer]* måske *Georg K.* (1825—97).

Side 68

Den brogede Kjortel] 1. Mosebog 37,3.

Side 69

Gambrinus] Navn for en konge, som siges at have levet i Flandern og opfundet øllet.

Side 70

kauscher] dvs. kosher, jødisk betegnelse for animalske produkter, som det er tilladt at spise.

Side 72

Klopstock] Den tyske digter *Friedrich Gottlieb K.* (1724—1803).

Side 78

Dr. Versmann] *Georg Hermann V.* (1806—85), 1829 dr. med. & chir. i Kiel, læge i Nienstedten og Blankenese.

Side 79

Marmorfigur af Bissen] *H. W. Bissens* Atalanta og Cephalus blev udført i marmor 1838—39 for Baur.

Side 80

Rauch] Den tyske billedhugger *Christian Daniel R.* (1777—1857).

Side 82

Riedel] Den tyske genremaler *August Heinrich R.* (1799—1883).

Side 84

Meyer aus Bremen] Den tyske genremaler *Johann Georg M. von Bremen* (1813—86).

Side 87

Lappenberg] *Johann Martin L.* (1794—1865), dr. jur. — den kendte historiker var først gift med *Marie Emilie Baur* (1802—25), derefter med søsteren *Marianne Louise Baur* (1808—49). I andet ægteskab var der 6 børn: 1. *Marie Emilie* (1828—91), gift med mineralogen, professor, dr. phil. *Wolfgang Sartorius Freiherr von Waltershausen* (1809—76); 2. *Caroline Therese* (1830—53), gift med dr. jur. *Wilhelm Bargmann* (f. 1819); 3. *Elisabeth* (1833—72), gift med købmand *Hermann Friedrich Freiherr von Kap-herr* (1830—85); 4. *Fridrich Alfred* (f. 1836), Oberlandesgerichtsrat i Hamburg, dr. jur., han

var gift med sin kusine *Emilie Baur* (1841—91), datter af *Georg B.*; 5. *Fritz Jacob Wolder* (1838—97), købmand i Hamburg; 6. *Carl Heinrich* (1842—62), stud. jur.

Side 88

Dr. Junghans] Professor i historie i Kiel *Wilhelm J.* (1834—65). — *Magister Glob*] Figur i C. Hostrups sangspil *Soldaterløjer*.

Side 91

Onkel Georges Sønnerr] *G. Baur* havde foruden datteren *Emilie*, g. m. *Alfred Lappenberg*, tre sønner: 1. *Georg Friedrich B.* (1843—1921), købmand i Hamburg; 2. *Carl Ferdinand B.* (1845—1907), købmand i Altona; 3. *Sigismund Alexander B.* (1857—1909), senator i Altona.

Side 93

Svigermoder] *Caroline Amélie de Chapeaurouge* var datter af købmand i Hamburg *Jacques Henri de C.* (1780—1854) og *Caroline Hanbury* (1789—1874).

Side 98

Helene Tesdorpf] *Friedrich Baur* blev gift på Ourupgaard 15. juli 1874 med *H. T.* (1853—82), datter af gehejmekonferensråd *Edward T.* (1817—89) til Ourupgaard m. m. og *Mary Büsch* (1820—75); anden gang ægtede han 28. februar 1884 *Hedwig Classen* (f. 1859). — Af første ægteskab var datteren *Magdalen B.* (1875—90). — *Onkel Georges to andre Sønnerr*] *Ferdinand Baur* ægtede 10. nov. 1876 *Emilie (Emely) Amalie Siemsen* (f. 1856) og *Alexander Baur* var siden 12. januar 1888 gift med *Meta Sophie Emerentia Lorenz-Meyer* (f. 1866).

Side 100

gamle Herr Kap-herr] Bankier i St. Petersborg *Hermann Kap-herr* blev 1868 optaget i hessisk friherrestand. — *Hun havde deilige Børn*] Der var 6 børn: 1. *Johannes (Hans) Georg Hermann Freiherr K-h.* (1857—efter 1939), dr. phil.; 2. *Robert Hermann Freiherr K-h.* (1858—1929), generalløjtnant; 3. *Charlotte Maria Julia Freiin K-h.* (1861—efter 1939), g. m. professor i nationaløkonomi i Strasbourg, dr. jur. & phil. *August Sartorius Freiherr von Waltershausen*; 4. *Hermann Karl Freiherr K-h.* (1863—1924), Hofkammerpræsident i Schaumburg-Lippe; 5. *Walther Wolfgang Freiherr K-h.* (1865—98), premierløjtnant; 6. *Elisabeth Maria Amelia Freiin K-h.* (1867—1937), g. m. oberst *Ludwig von Schack*. — *Cornelie v. d. Horst*] *Cornelie Mathilde*

Antoinette Freiin v. d. H. (1827—1905), Ehrendame hos prinsesse Marie af Sachsen-Meiningen. Hun var datter af kommanderende general i den slesvig-holstenske armé *Ulrich Angelbert* Freiherr v. d. H. (1793—1867).

Side 102

Sophie v. Hedemann] S. v. H. (1838—1911) ægtede 20. maj 1857 Johannes B. Hun var datter af toldforvalter i Slesvig, ritmester *Christian* v. H. (1794—1850) og *Charlotte Amalie Louise Sophie von John-Marteville* (1796—1882). — *Grev Scheel-Plessen*] *Wulff Heinrich Bernhard* greve S.-P. til Det Scheel-Plessenske forlods (1809—76) var søn af *Mogens Joachim* greve S.-P. (1782—1853) og *Margrethe Wilhelmine von Hedemann* (1788—1854). Hun var kusine til fru Baus fader toldforvalter *Christian* v. H. Det var *Wulff* S.-P.s broder den kendte politiker *Carl Theodor August* greve S.-P. (1811—92), der 1853—65 var overpræsident i Altona. — *En ældre Søster*] *Louise Charlotte Johanne von Hedemann* (1834—1901) ægtede 1852 kobberstikker og kunsthändler *Carl Hermann Sagert* (1822—89).

Side 103

2 Brødre Hedemann] Af brødrene var *Christian Albert von H.* (1829—1904) agent i Altona og *Friedrich (Fritz) Wilhelm Heinrich v. H.* (1832—1910) indtil 1867 premierløjtnant, hvorefter han udvandrede til Java; senere bosatte han sig i Paris, hvor han 1888 var dansk generalkommissær ved udstillingen.

Side 104

Hun var gift temmelig længe] dog kun 17 måneder, idet *Marianne Baur* blev født 27. oktober 1858, hun døde 4. april 1864.

Side 106

4 af sine Børn] nemlig *Henriette Louise Marianne Baur* (1858—64), *Georg Friedrich August B.* (1861—68), *Friedrich Georg Marius Otto B.* (1864—65) og *Thekla Thusnelda Christine Elisabeth B.* (1874—79).

Side 111

Geschichte der Hansa] *Lappenberg* udsendte 1830 *Urkundliche Geschichte der deutschen Hanse (I—II)* og 1834—37 *sin Geschichte von England i Heeren-Ukerts Staatengeschichte.* — *gamle Thomsen*] Museumsmanden *Christian Jürgensen Thomsen* (1788—1865).

Side 113

deilige Børn] nemlig *Marianne Sartorius Freiin von Waltershausen* (1850–1914), g. m. preussisk major *Max Boege*, professor *Johann Georg August S. v. W.* (1852–efter 1939), se note til s. 100, *Elisabeth* (1859–1925) og *Wilhelm Wolfgang Alfred* (1867–1901) til Waltershausen.

Side 114

En Søster] *Marianne Freiin Sartorius von Waltershausen* (1812–97) gift 1833 med Obergerichtsdirektor i Göttingen *Friedrich Carl von Bobers* (d. 1858).

Side 115

Senatorfamilie] *Bargmann* ægtede 1865 *Ida Möncheberg* (1847–78).

Side 116

Hamborg brændte] Ved den store ildebrand 5.–8. maj 1842 lagdes en femtedel af Hamburg i ruiner. — *Magister Glob*] se note til s. 88.

Side 117

Henning v. Rumohr] Verbitter for Klostret i Itzehoe *Wulf Henning Ernst Wilhelm v. R.* (1814–62) til Rundhof ægtede 17. september 1850 *Marianne Ullrich* (1828–1913).

Side 118

udelukket af Amnestien] *Rumohr* blev 1850 udvist af Hertugdømmet Slesvig, men fik senere tilladelse til at bo på Rundhof.

Side 119

Thekla von Trauwitz] hun ægtede i december 1855 dr. *Franz Ullrich*. — *den blinde Konge af Hannover*] *Georg V* (1819–78), der var konge i Hannover 1851–66, blev blind 1833.

Side 128

et stort Krak] den verdensomspændende pengekrise i 1857 udløstes i Hamburg ved firmaet *Ullberg & Cramers* betalingsstandsning 29. november 1857 og i løbet af en halv snes dage måtte 135 firmaer likvidere. Krisen er skildret af *Jul. Schovelin* i *Fra den danske Handels Renaissance II*, 1924. — *Han var den eneste*] De fire store Hamburghuse: *Merck*, *Adolf Godeffroy*, *Gebr. Baur & Co.* og *Berenberg, Gossler & Co.*, hvis sammenbrud ville have fået de alvorligste følger, blev kun reddet ved det Hamborgske senats indgriben (*Schovelin*: anf. arb. s. 384–87).

Side 129

Don Carlos] Tragedie af Fr. Schiller.

Side 131

v. Rosenberg-Lipinsky] *Hermann Albert Alfred v. R.-L.* (1824—1901), Kreisgerichtsrat, gift 1861 med *Thusnelda von Hildebrandt*, f. i Hamburg 27. juli 1841, † i Dresden 24. okt. 1916.

Side 132

v. Hodenberg] *Ernst Friedrich Magnus* Freiherr v. H. (1839—1917), hannoveransk løjtnant, gift 1865 med *Emma von Hildebrandt*, f. 24. aug. 1843 i Altona, † i Boden 25. sept. 1930. — *v. Beaulieu-Marconnay*] *Paul Friedrich August* Freiherr v. B.-M. (1820—98), major, gift 1867 med *Elwine von Hildebrandt*, f. 17. jan. 1845 i Altona, † i Dresden 7. marts 1921. — *v. Friesen*] *Ernst Georg Moritz* Freiherr v. F. (1836—1913), sachsisk generalmajor, gift 1869 med *Bertha von Hildebrandt*, f. 28. dec. 1846 i Altona, † i Dresden 22. marts 1921.

Side 133

Steuer i Mecklenborg] *Ernst Ulrich S.* (1850—85), godsejer, gift 24. okt. 1876 i Dresden med *Clara von Hildebrandt*, f. 23. febr. 1856 i Altona, levede 1935 i Doberan.

Side 134

General Halkett] hannoveransk general *Hugh* Freiherr v. H. (1783—1863).

Side 137

Poul Vinge beskriver i »Contorchef Christensen«] Poul Vinge: *Fra Hverdagslivet. Fortællinger og Skitser*, Kbh. 1888, S. 85—112: Hvorledes det gik til, at Kontorchef Christensen blev gift. — Julie Grüners kendskab til denne lidet bekendte bog har sin naturlige forklaring deri, at hun selv har skrevet den under pseudonymet Poul Vinge.

Side 142

v. Langendorff] *Hugo Ernst Georg v. L.* (1847—1926) til Kawcze og Hohenhain, Kreis Eckernförde, major, gift 1869 med *Helene von Hildebrandt*, f. 24. dec. 1849 i Hamburg, † 28. jan. 1896 på Hohenhain.

Side 143

Leithoff] *Mathias Ludwig L.* (1778—1846), grundlægger af et orthopædisk institut i Lübeck. — *et særligt Kapitel*] dette har forfatterinden åbenbart glemmt, der findes ikke mere om hende.

Side 149

Citta] *Franciska Grüner*, forfatterindens datter. — *vor kære Fader]* kammerherre *H. G. Grüner*. — *Tante Othilie]* *Othilie Ræder*, f. *Aarestrup* og hendes to døtre *Else Marie Ræder*, senere gift med kommandør *Henry Christian Gad*, og *Caroline Amalie (Molly) Ræder*, senere gift med Oberlandesgerichtsrat, dr. jur. *Carl Theodor Otto Kirschstein*.

Side 151

Frøken v. Harbou] *Johanna Albertine v. H.* (1855—1920), der var datter af statsminister hos fyrsten af Reuss *Andreas Paul Adolph H.* (1809—77) og *Mathilde Hansen* (1815—87) og broderdatter af generalmajor *Johannes Wilhelm Anthonius H.* (1810—91).

Side 154

Portugaløser] portugisisk guldmønt (Portoguez), 39,9 gr., i Nordtyskland sloges efterligninger i 10, 5 og 2½ dukatstykker. I slutningen af det 17. århundrede mistede portugaløseren sin karakter af pengestykke og blev til en guldmedaille af 10 dukaters værdi.

Side 155

Matthias Claudius] se note til s. 32. — *Davoust]* *Louis Nicolas Davout* hertug af Auerstädt, fyrste af Eckmühl (1770—1825), en af Napoleons marschaller, 1813—14 kommanderende i Hamburg.

Side 160

Lulla] Forfatterindens datter *Julie Elise Othilie Clara Grüner* (1876—99).

Side 162

Digteren] *Jens Baggesens* digt »Der var en Tid, da jeg var meget lille« slutter med det anførte citat.

Side 170

Schumacher] astronomen *Heinrich Christian S.* (1780—1850).

Side 171

Ritmester Torps] senere generalmajor *Carl T.* (1798—1869).

Side 172

Guido og Ginevra] Opera af Halévy (1838) til tekst af Scribe.

REGISTER

- Aarestrup*, Bertha Othilie (1840-1926), g. Ræder, 11, 13, 149, 186.
- Bache*, Otto (1839-1927), maler, 15.
- Baggesen*, August (1795-1865), generalmajor, 18, 177.
- , Jens (1764-1826), digter, 18, 186.
- , Minna, 18.
- , Sophie (1835-83), g. Hedemann, 18, 177.
- Bargmann*, Wilhelm (f. 1819), dr. jur., 88, 114, 115, 181, 184.
- Baur*, Amalie (1810-95) (Gamlemu), g. Ræder, 10, 13-20, 32, 33, 44, 56, 60, 68, 71, 87, 94, 95, 98, 104, 109, 113, 123, 124, 128, 129, 133, 136, 141, 144, 149, 155, 157, 158, 172.
- , Auguste Caecilie (1821-95), 10, 33, 39, 40, 45, 55, 56, 58-60, 62-67, 69-71, 81, 87, 90, 97, 112, 120, 123, 130, 131, 137, 138, 143-53, 159, 161, 167.
- , Carl Ferdinand (1845-1907), købmand, 91, 94, 97, 98, 182.
- , Elise Victorine (1814-94), g. Ræder, 10, 29, 41, 54, 69, 118, 133-40, 149, 155, 156, 160, 167, 172.
- , Emilie (1841-91), g. Lappenberg, 94, 95, 97, 182.
- , Franz Johannes (1825-1902), bankier, 10, 56, 58, 98-104, 106, 143.
- , Friedrich Georg Marius Otto (1864-65), 183.
- , Georg Friedrich (1768-1865), konferensråd, 9, 21, 23, 35, 38, 40-42, 44-50, 52-55, 57-60, 62-64, 68, 69, 71, 72, 74, 75, 78-82, 84-86, 119, 120, 125, 128, 153, 154, 157-61, 165, 168, 169-73, 178.
- , Georg Friedrich (1804-87), etatsråd, 10, 22, 90, 92-94, 96, 97, 109, 148, 161, 182.
- , Georg Friedrich (1843-1921), købmand, 91, 94, 97, 98, 149, 161, 182.
- , Georg Friedrich August (1861-68), 183.
- , Hans, 23.
- , Helena Maria Henriette (1771-1825), 25, 178.
- , Helene Therese (1806-47), g. Ullrich, 10, 115.
- , Henriette Louise Marianne (1858-64), 104, 183.
- , Johann Daniel (d. 1721), guldsmed, 9.
- , Johann Daniel (1700-74), borgmester, 9.
- , Johann Daniel (1766-1832), borgmester, 23, 24, 27, 28, 178, 179.
- , Johann Heinrich (1767-1807), storkøbmand, 23, 27, 75, 178.
- , Johann Heinrich (1800-58), senator, 9, 91, 92, 115.

- , Johann Heinrich (1807-65), dr. jur., 27, 178.
- , Johann Hinrich (1730-1819), borgmester, 9, 22, 72.
- , Johann (Hans) Ludwig (1627-1705), guldsmed, 177.
- , Johannes (d. 1665), guldsmed, 177.
- , Juliane Georgine (1812-94), g. Hildebrandt, 10, 123-29, 132, 133.
- , Magdalena (1875-90), 182.
- , Margarethe Dorothea Caroline (1776-1855), g. Sieveking, 25, 178.
- , Marianne Louise (1808-49), g. Lappenberg, 10, 87, 88, 109-12, 123, 181.
- , Marie Emilie (1802-25), g. Lappenberg, 9, 40, 107-09, 157, 158, 181.
- , Martin (15 . .), 177.
- , Martin (d. 1607), 177.
- , Sigismund Alexander (1857-1909), senator, 91, 94, 98, 182.
- , Sophie Henriette (1817-86), g. Hildebrandt, 10, 28, 123, 140-42.
- , Stephanie Louise (1843-1913), g. Rhoeden, 27, 179.
- , Thekla Thusnelda Christine Elisabeth (1874-79), 183.
- Beaulieu-Marconnay*, Paul Friedrich August Freiherr von (1820-98), major, 132, 185.
- Behn*, Anna Rebekka (d. 1832), g. Claudius, 179.
- Behren*, Margaretha Maria von (1760-1811), g. Heise, 179.
- Benard*, Mme., modehandlerinde, 65.
- Berner*, Malvine Sophie Benedicte Auguste (1855-1904), g. Ræder, 12, 134.
- Bertouch*, Ernst Johann Albrecht von (1821-1904), gehejmeregeringsråd, 27, 178.
- Bissen*, H. W. (1798-1868), billedhugger, 79, 181.
- Blom*, Fredrik (1781-1853), sv. arkitekt, 180.
- Blücher-Altona*, Konrad Daniel lensgreve (1764-1845), overpræsident, 24, 161, 178.
- Bobers*, Friedrich Carl von (d. 1858), Obergerichtsdirektor, 184.
- Boege*, Max, pr. major, 184.
- Brandt*, Elisabeth Franziska (f. 1815), g. Baur, 27, 178.
- Brincken*, Franz Egon Freiherr von den, gesandt, 177.
- Büsch*, Mary (1820-75), g. Tesdorpf, 182.
- Büter*, Amanda, selskabsdame, 34, 60, 61, 67, 83, 120-22.
- Caroline Amalie* (1796-1881), dronning af Danmark, 160, 161, 168-72.
- Carøe*, Kristian Frederik (1851-1921), kredslæge, 14, 177.
- Chapeaurouge*, Caroline Amélie de (1819-77), g. Baur, 10, 90, 93-97.
- , Jacques Henri de (1780-1854), købmand, 182.
- Chianni*, fyrværker, 170, 171.
- Christian VIII* (1786-1848), konge af Danmark, 160, 161, 168-73.

- Classen*, Hedwig (f. 1859), g. Baur, 149, 182.
- Claudius*, Matthias (1740-1815), forfatter, 32, 155, 179, 186.
- Cornils*, Amalie, selskabsdame, 51, 55, 61-66, 70, 98, 143, 146, 149, 151, 158, 159.
- Danckert*, Mine, 115.
- Davoût*, Louis Nicolas hertug af Auerstädt, fyrste af Eckmühl (1770-1825), marschalk, 155, 186.
- Dinesen*, Thyra Valborg (1847-1929), g. Ræder, 11.
- Donner*, Konrad Heinrich (1774-1854), konferensråd, 21, 25, 168, 170, 173, 178.
- Doormann*, Therese Louise (f. 1782), g. 1. Baur, 2. Thierry, 27, 178.
- Drissler*, Maria Magdalena (d. 1729), g. Baur, 9.
- Droop*, Catharina Lucia (1746-90), g. Heise, 179.
—, Maria Magdalena (1742-1810), g. Baur, 9, 25, 179.
- Drusina*, Cecilia di, 142.
- Erard*, Sebastian (1752-1831), instrumentmager, 180.
- Essberger*, Staatsrat, 56.
- Friesen*, Ernst Georg Moritz Freiherr von (1836-1913), generalmajor, 132, 185.
- Gad*, Henry Christian (1873-1957), kommandør, 186.
- Geijer*, Erik Gustaf (1783-1847), forfatter, 165, 166.
- Georg V.* (1819-78), konge af Hannover, 119, 184.
- Godeffroy*, Adolph (1814-93), direktør, 178.
—, Antonie Emilie (1816-77), g. Godeffroy, 22, 178.
- Grüner*, Franciska, 149, 160, 186.
—, Gustava Louise Georgia Emilie (1870-1929), malerinde, 19, 177.
—, Hans Gustav (1827-97), kammerherre, hofjægermester, 11, 78, 149, 150, 177, 186.
—, Julie Elise Othilie Clara (1876-99), 157, 160, 186.
—, Marie Elise Thrine Julie (1871-1951), viceforstanderinde, 19, 177.
- Gynther*, Marie Josephine Hedevig (1854-1933), g. Ræder, 12.
- Halkett*, Hugh Freiherr von (1783-1863), general, 134, 185.
- Hambro*, Carl Joachim baron (1807-77), bankier, 63, 180.
- Hanbury*, Caroline (1789-1874), g. Chapeaurouge, 93, 182.
- Hansen*, C. F. (1756-1845), arkitekt, 24, 28, 37, 178.
—, Johan Matthias (1781-1850), arkitekt, 37, 79, 179.
—, Matilde (1815-87), g. Harbou, 186.
- Harbou*, Andreas Paul Adolph von (1809-77), statsminister, 186.
—, Johanna Albertine von (1855-1920), 151, 186.
—, Johannes Wilhelm Anthonius

- (1810-91), generalmajor, 151, 186.
- Harvens*, Eugenie, guvernante, 126, 128-30, 132.
- Hedemann*, Christian von (1794-1850), toldforvalter, 102, 183.
- , Christian Albert von (1829-1904), agent, 103, 183.
- , Friedrich (Fritz) Wilhelm Heinrich (1832-1910), premierløjtnant, 103, 183.
- , Louise Charlotte Johanne von (1834-1901), g. Sagert, 102, 183.
- , Margrethe Wilhelmine von (1788-1854), g. Scheel-Plessen, 102, 183.
- , Marius (1836-1903), general-løjtnant, 18, 177.
- , Sophie Ernestine Otilie von (1838-1911), g. Baur, 10, 102-06, 183.
- Heise*, Johann Arnold (1747-1834), borgmester, 30-32, 75, 179.
- , Johann Hermann (1778-1861), dr. jur., 31, 179.
- , Margaretha Amalia (1782-1854), 31, 32, 108, 154-57, 179.
- , Marianne (1781-1851), g. Baur, 9, 29, 30, 32-34, 36, 40, 74, 75, 84, 133, 167, 172.
- Helsted*, Agnes Elise Albertha (1848-1929), g. Ræder, 11.
- Hess*, von, general, 131.
- Hildebrandt*, Adolph von (1807-75), generalkonsul, 10, 123-32, 140, 171.
- , Bertha von (1846-1921), g. Friesen, 125, 132, 185.
- , Clara von (f. 1856), g. Stever, 130, 132, 133, 185.
- , Eduard von (1811-83), dr. jur., 10, 28, 123, 140-42, 171.
- , Elwine von (1845-1921), g. Beaulieu-Marconnay, 125, 132, 185.
- , Emma von (1843-1930), g. Hodenberg, 125, 126, 129-32, 185.
- , Gustav von, 141.
- , Helene von (1849-96), g. Langendorff, 141, 142, 185.
- , Thusnelda von (1841-1916), g. Rosenberg-Lipinsky, 124, 129, 131, 185.
- , Wilhelm von, landmand, 141.
- Hodenberg*, Ernst Friedrich Magnus Freiherr von (1839-1917), løjtnant, 132, 185.
- Holstein*, Birgitte Cathinka von (1840-74), g. Ræder, 10.
- Horst*, Cornelia Mathilde Antoinette Freiin von der (1827-1905), 100-02, 119, 121, 182.
- , Ulrich Angelbert Freiherr von der (1793-1867), general, 100, 183.
- Hudtwalker*, Catharina Magdalena (1752-1806), g. Heise, 179.
- Jarves*, Manon, 57.
- Jess*, Charlotte Ditlefine Henriette (1806-60), g. Baggesen, 18, 177.
- John-Marteville*, Charlotte Amalie Louise Sophie von (1796-1882), g. Hedemann, 102, 103, 105, 183.

Junghans, Wilhelm (1834-65), professor, 88, 89, 182.

Kap-herr, Charlotte Maria Julia Freiin von (f. 1861), g. Sartorius von Waltershausen, 182.

— , Elisabeth Maria Amelia Freiin von (1867-1937), g. Schack, 182.

— , Hermann Freiherr, bankier, 100, 182.

— , Hermann Friedrich Freiherr (1830-85), købmand, 99, 100, 115, 181.

— , Hermann Karl Freiherr (1863-1924), Hofkammerpräsident, 182.

— , Johannes (Hans) Georg Hermann Freiherr von (f. 1857), dr. phil., 182.

— , Robert Hermann Freiherr von (1858-1929), generalløjtnant, 182.

— , Walther Wolfgang Freiherr von (1865-98), premierløjtnant, 182.

Kaufmann, Friedrich (1785-1866), instrumentmager, 43, 44, 180.

— , Friedrich Theodor (1823-72), instrumentmager, 43, 44, 180.

— , Johann Gottfried (1752-1818), instrumentmager, 180.

Kirschstein, Carl Theodor Otto, Oberlandesgerichtsrat, 186.

Klopstock, Friedrich Gottlieb (1724-1803), digter, 72, 181.

Knauer, Georg (1825-97), købmand, 64, 180.

Koch, Mogens, arkitekt, 56.

Koppmann, Wilhelm Heinrich (1814-71), generalsuperintendent, 54, 180.

Lagendorff, Hugo Ernst Georg von (1847-1926), major, 142, 185.

Lappenberg, Carl Heinrich (1842-62), stud. jur., 88, 95, 111, 112, 182.

— , Caroline Therese (1830-53), 112, 114, 181.

— , Elisabeth (1833-72), g. Kap-herr, 99-101, 112, 115, 181.

— , Friedrich Alfred (f. 1836), Oberlandesgerichtsrat, 88, 95, 111, 112, 181.

— , Fritz Jacob Wolder (1838-97), købmand, 88, 112, 182.

— , Johann Martin (1794-1865), historiker, 9, 10, 87-89, 109-12, 121, 137, 138, 165, 171-73, 181, 183.

— , Marie Emilie (1828-91), g. Sartorius von Waltershausen, 112-14, 161, 181.

Lau, Georg Johann Theodor (1813-73), sognepræst, 35, 179.

Leithoff, Mathias Ludwig (1778-1846), ortopæd, 143, 185.

Lohe, Margaretha (d. 1769), g. Baur, 9.

Lorenz-Meyer, Meta Sophie Emerentia (f. 1866), g. Baur, 182.

Matzen, Noline, 143.

Meldahl, Ferdinand (1827-1908),

- arkitekt, 11, 13, 37, 49, 179.
- , Knud, 16.
- Meyer, Johann Georg* (von Bre-
men) (1813-86), genremaler,
84, 181.
- Möncheberg, Ida* (1847-78), g.
Bargmann, 184.
- Nagel, Carl Friedrich* (1794-1873),
læge, professor, 64, 180.
- Neuhaus, Anna Gesa* (1713-37), g.
Baur, 9.
- Oxholm, frøken*, 123.
- Rauch, Christian Daniel* (1777-
1857), billedhugger, 80, 181.
- Reimers, Heinrich*, tjener, 38, 69-
71, 138.
- Rhoeden, Askan Hans Georg Karl*
von (1837-65), godsejer, 179.
- , August Friedrich Wilhelm
Duser von (1840-94), godsejer,
179.
- Riedel, August Heinrich* (1799-
1883), genremaler, 82, 181.
- Rosen, Helge von* (f. 1909), stats-
aut. revisor, 39.
- , Jacob Eduard Carl von (1833-
1902), oberst, 12, 139.
- , Sophus Gottlieb Anton Carl
von (1819-91), overpræsident,
11, 139.
- Rosenberg-Lipinsky, Hermann Al-
bert Alfred* von (1824-1901),
Kreisgerichtsrat, 131, 185.
- Rumohr, Wulf Henning Ernst Wil-
helm* von (1814-62) til Rund-
hof, 117, 118, 184.
- Rutloff, Frau von*, 123.
- Rye, Birthe*, 49.
- Ræder, Anna Helene Juliane (Ju-
lie)* (1836-1914), g. Grüner, 11.
- , Carl Gustav Waldemar (1837-
87), proprietær, 11, 13, 36,
134, 144, 159, 179.
- , Caroline Amalie (1838-1906),
g. Meldahl, 11, 16, 17, 36, 91,
120, 121, 137, 156, 159, 179.
- , Caroline Amalie, g. Kirsch-
stein, 149, 152, 186.
- , Else Marie, g. Gad, 149, 186.
- , Franziska Margrethe Marian-
ne (1841-1927), g. Ræder, 11,
14, 29, 105, 106, 119, 159.
- , Georg Axel Christian Severin
(1848-80), proprietær, 12, 134.
- , Hans Jacob (Jac) Theodor
Wilhelm (1831-1920), gene-
ralmajor, 11, 14.
- , Henrik Maximilian Albert
(1852-1926), 11, 17, 117.
- , Jacob Thode (1798-1853),
oberst, 10, 17, 18, 160, 167-
73.
- , Johan Carl Friedrich (Fritz)
Baur (1843-1928), hofjæger-
mester, 11, 134, 135, 160.
- , Johan Georg Frederik (1834-
1909), kontorchef, 10, 35, 58,
120, 128, 179.
- , Johann Philip Thomas (1795-
1869), generalløjtnant, 10, 133,
134, 138, 139, 167-73.
- , Johannes Georg Philip (1853-
61), 12, 139.

- , Julius Erik Philip Victor (1850-1918), læge, 12, 139.
- , Marianne Elise Nicoline Catharine (1841-1921), g. Rosen, 11, 39, 83, 118, 134, 135, 137, 139.
- , Oscar Alexander (1844-77), vicekonsul, 11, 14, 141.
- , Therese Caroline Auguste Jacobine (1847-1910), g. Rosen, 11, 41, 49, 134, 139.
- Rønnenkamp*, Christian (1785-1867), grosserer, 52, 180.

- Sagert*, Carl Hermann (1822-89), kobberstikker, kunsthandler, 102, 103, 183.
- Sandholt*, Marie Achtonia Colette (1837-71), g. Grüner, 177.
- Sartorius* Freii von Waltershausen, Elisabeth (1859-1925), 184.
- Freiherr von W., Johann Georg August (f. 1852), nationaløkonom, 182, 184.
- Freiin von W., Marianne (1812-97), g. Bobers, 114, 184.
- Freiin von W., Marianne (1850-1914), g. Boege, 184.
- Freiherr von W., Wilhelm Wolfgang Alfred (1867-1901), godsejer, 184.
- Freiherr von W., Wolfgang (1809-76), mineralog, 112-114, 181.
- Schack*, Ludwig von, oberst, 182.
- Scheel-Plessen*, Carl Theodor August greve (1811-92), overpræsident, 183.
- , Mogens Joachim greve (1782-1853), 183.
- , Wulff Heinrich Bernhard greve (1809-76), 102, 183.
- Schumacher*, Heinrich Christian (1780-1850), astronom, 170, 186.
- Siemsen*, Emilie (Emely) Amalie (f. 1856), g. Baur, 182.
- Sieveking*, Catharina Maria Ernestine (1798-1874), g. Willink, 26, 27, 178.
- , Georg Heinrich (1800-78), købmand, 26, 168, 178.
- , Johann Peter (1763-1806), syndikus, 25, 172, 178.
- Soltau*, Henriette Christine (1774-1863), g. Baur, 23, 28, 29, 179.
- Stemann*, Johan Daniel von (f. 1887), generalmajor, 15.
- Steuer*, Ernst Ulrich (1850-85), godsejer, 133, 185.

- Tesdorpf*, Edward (1817-89), gehejmekonferensråd, 98, 182.
- , Helene (1853-82), g. Baur, 98, 182.
- Thomsen*, Christian Jürgensen (1788-1865), museumsmand, 111, 183.
- Torp*, Carl (1798-1869), generalmajor, 171, 186.
- Trauwitz*, Thekla von, g. Ullrich, 119-23, 184.
- Ullrich*, Franz Wolfgang Adam (1795-1880), professor, 10, 115,

- 116, 118, 120-23, 128, 170, 171,
184.
- , Marianne (1828-1913), g. Ru-
mohr, 116, 117, 123, 169, 184.
- , Wilhelm, 116, 117, 120.
- Wattenbach, Pauline Eleonore*
(1805-53), g. Baur, 9, 91, 168,
169, 172.
- Wendt, Cordelia*, selskabsdame, 34.
- Versmann, Georg Hermann* (1806-
85), læge, 78, 181.
- Willink, Caroline* (1821-1909), g.
Bertouch, 27, 178.
- , Elisabeth (1784-1826), g. Don-
ner, 178.
- , Lucas (1786-1871), købmand,
25-27, 178.
- Zillich, NN*, g. Hildebrandt, 141.

ILLUSTRATIONSFORTEGNELSE

1. Erindringernes Forfatter. Julie Grüner, født Ræder. Tegning af Otto Bache	16
2. Palmaildens Arkitekt. C. F. Hansen. Stik af Gröger efter Maleri af samme	17
3. Palmailden set fra Ottensen. Koloreret Konturstik	32
4. Gamlemu. Amalie Ræder, født Baur	33
5. Bedstefader. Konferensraad Georg Friedrich Baur	48
6. Konferensraad Johann Hinrich Baur	49
7. Maria Magdalene Baur, født Droop	49
8. Marianne Baur, født Heise	64
9. Konferensraad Georg Friederich Baur	64
10. Gamlemu omgivet af Børn, Svigerbørn og de Meldahlske Børnebørn. Malet af Otto Bache 1872	65
11. G. F. Baur i Havesalen Palmailden Nr. 49. Tegning af Amalie Meldahl	80
12. Palmailden Nr. 49. Tegning af C. F. Hansen	81
13. Borgmester Johann Arnold Heise	96
14. Emilie Lappenberg, født Baur	96
15. Huset i Blankenese	97
16. Palmailden Nr. 49. Sydfacade	97
17. Dr. jur. Johann Martin Lappenberg	112
18. Marianne Lappenberg, født Baur	112
19. Tante Guste. Auguste Baur	113
20. Tante Generalinde. Victorine Ræder, født Baur	113
21. Tante Guste i Nichen. Havesalen. Tegning af Amalie Meldahl ..	128
22. Palmailden Nr. 49. Dagligstue paa 1. Sal mod Palmailden	129

*Sat med 11 Pkt. Baskerville
og trykt paa tonet, matglittet Tryk 7600 fra
Silkeborg Papirfabrik
Typografien ved Erik Ellegaard Frederiksen
Sat og trykt i A. Rasmussens Bogtrykkeri,
Ringhøbing*

DIS-Danmark

1 1 4 5 5 8